

Kitab Dəmir

ÖMÜR SƏHİFƏLƏRİMDƏN

Kitab DƏMİR

416
K 76

ÖMÜR

ƏSƏR
K 76
SƏHİFƏLƏRİMDƏN...

M.F.Axundov adına
Azərbaycan Milli
Kitabxanası

Günəş

Bakı-2007

Az 2
K 22

Kitab Dəmir

K 22-Ömür səhifələrimdən
Bakı, "Günəş" nəşriyyatı, 2007. 162 səh.

Bu kitabda 1941-1945-ci illər müharibəsinin iştirakçısı, müharibə veteranı Dəmir Mahmudovun xatirələri öz əksini tapmışdır. El arasında Kitab Dəmir adı ilə tanınan müəllif keçdiyi ağır həyat yolu, yaddaşları, müəllimləri- bir sözlə igid el oğlanları barədə xatirələrini faktlara əsaslanan bir çox məlumatlar qələmə almışdır.

K 47010601000
056- 2007

ATAM AZƏRBAYCAN, ANAM QƏBƏLƏ ŞƏHƏRİ

Ey doğma diyarım, göz bəbəyim,
Bağlıyam ürəkdən sənə, Qəbələm
Ömrümə açılan sən yaz səhərim,
Əzizsən hər şeydən mənə Qəbələm.

Yağsa da üstümə yağış, qar mənim.
Ürəyim eşqinlə çağlayır mənim.
Qoymaram, nə qədər ömrüm var mənim,
Sənə məhəbətım söne, Qəbələm.

Mən oğul, sən ana olduğun gündən
Qəlbimə, könlümə dolduğun gündən,
Qeydimə, qayğıma qaldığın gündən,
Dönmüsən saçımda dənə, Qəbələm.

Govur qala, Bazar düzü, Şah dağı,
Qədim tarixdən verir sorağı.
Gündə yüz yol səni aşiq sayaq
Tərifləməm dönə-dönə, Qəbələm.

Dəmirəm, qürbətdə gedib qalmaram,
Ruhuma yad eldən ilham almaram.
Ölsəm də heç zaman razı olmaram,
Düşəsən dümana, çənə, Qəbələm.

Kitab Dəmir

MÜƏLLİFDƏN

İnsan nə qədər çətinlik çəksə də onu yaşadan nikbin ruh və iradəsidir.

H.ƏLİYEV

Hər bir insan istəyir ki, bu dünyada bir iz qoyub getsin. Mən buna çalışaraq, yaşımın ixtiyar çağında acılı - şirinli ömür yolu keçmiş nəslimizin tarixi kökü barədə anamdan eşitdiklərimi, Zümür dayı, yaşı 90-ı keçmiş Əzimov Qədir babanın, Hacı Səlim oğlu Hacıbalanın söylədiklərini qələmə almağa qərar verdim.

Dünyadan köçənlərin ruhu şad, gələcəklərin isə könülləri açılsın, xoşbəxtlik nəsibləri olsun! VIII əsrin əvvəllərindən XX əsrin axırlarına kimi olan bir dövrü əhatə edən nəslimi tanımaq, gələcək nəsillərə bir tarix olaraq yadigar qoymaq arzusu ilə ərzimə başlayıram. Ulu babamız I Dəmirin kötükçəsi IIDəmirin enişli - yoxuşlu yolları əbədi yaşasın.

Qeyd: Lap çoxdan, uşaqlıq yaşlarımdan bizim Mahmudovlar sülaləsinin köklərini dəqiq öyrənmək fikrinə düşmüşdüm. Beynimə həkk olunan bu fikir məni rahat buraxmırdı; niyə bizim soyadımız babamın adı ilə Abdulqədirə yox, Mahmudov yazılmışdır. Məni narahat edən bu suala aydınlıq gətirmək üçün Qəbələninin yaşlı nəslinin nümayəndələri; Dada Qədir, Hacı Səlim oğlu Hacıbala, Kərimov Daşdəmir, dərzi Həsənə müraciət etdim. Onlar və adları çəkməyən başqa ağsaqqallar soyadımızın Mahmudov yazılmasını belə izah etdilər: Sənin ulu babaların I Dəmir Mahmud, II Mahmud Dəmir, sonra IIIMəhəmməd IV Abdulqədir, V Mahmud (atan) olub, VI Dəmir, yəni sən olmusan. Ailənin kökü Mahmud olduğu üçün də soyadımız Mahmudov yazılıb.

Qədir babanın dediklərindən: Dəmir, mən sənin atan Mahmudla həmişə bir yerdə olmuşuq. Hətta onun toyunda sağdıx olmuşam. Toya yəhudi aşığı da dəvət etmişdilər. Toy bir həftə davam etdi. Bu bir həftə ərzində mən səhər etəzdən evdən çıxar, axşam da gec qayıdardım. O vaxt böyüklər yanında hər nə oldu danışmaq olmazdı. Böyük yanında kiçik lal - dinməz oturur, ancaq dinləyə bilərdi. Günlərin bir günü babam atam, anam və bacılarım stol arxasında əyləşib, səhər çörəyi yeyirdik. Babam Əzim kişi dedi: «Ay Qədir, bir həftədi evdə görünürsən». Dedim ki, dostum Qədirin toyunda olmuşam. Babam Əzim kişi sənin VI baban Dəmir Mahmud oğlundan üzü bəri çoxdanışdı və bu sözləri dedi:

- Sənin yaxşı bir kəslə dostluq etməyinə razıyam. O ailə kəndimizin nüfuzlu nəslindəndir.

Qədir babanın söylədiklərini o biri ağsaqqallar da təsdiq etdilər. Beləcə, Çingizimin, Cavanşirimin, Gündüzümün, Rəşadımın soykökünü qələmə aldım ki, gələcək nəsillərə də aşılansınlar. Qoy Dəmir nəslimizin Dəmir zəncirinin Dəmir halqaları qırılmasın, uzandıqca uzansın, tarixi keçmişimizdən bir xatirə kimi yadigar qalsın.

Ulu babamız Dəmirin kötükçəsi ikinci Dəmir babamız enişli-yoxuşlu yolları əbədi yaşasın. Yazdıqları qısa olsa da mənası çox böyükdür.

TƏRCÜMEYİ-HAL

Mən, Mahmudov Dəmir Mahmud oğlu 18.05.1924-cü ildə Qutqaşəndə (indiki Qəbələ şəhəri) əkinçi ailəsində anadan olmuşam.

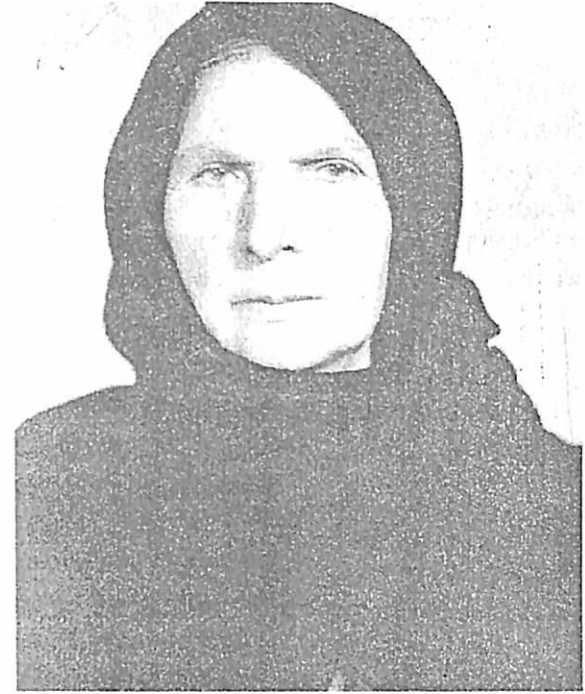
Bu dövr kənddə anarxiya, erməni - müsəlman qırğını, inqilabi hərəkat, dövlət çevrilişi, xarici ölkələr tərəfindən müdaxilə, aclıq, haqsızlıq - bir sözlə dözülməz həyat şəraiti hökm sürürdü. 1926-cı ildə atam dünyasını dəyişmiş, mən anam Səriyə xanımın himayəsində böyümüşəm. O da fədakarlıqla məni böyütmüş, təhsil almağım üçün olmazın çətinliklərə sinə gərmişdir. Mən 10-cu sinifdə oxuyarkən alman faşistləri vətənimizə hücum etmiş, ildırım sürəti ilə Qafqaza doğru irəliləyirdilər. Hamı «Hər şey Vətən üçün!», «Hamı cəbhəyə!» devizi altında çalışırdı.

Məktəbin X sinfindən vətəni müdafiəyə səfərbər oldum. Qəbələ müjdəsi ilə müharibədən qayıtdıqdan sonra doğma yurda-Qəbələyə gəldi. Əmək fəaliyyətinə kitab mağasında başlamışam. Müharibə və əmək veteranı kimi şərəfli bir ömür yolu yaşayaraq «Kitab Dəmir» adı ilə nəinki Qutqaşəndə, həm Azərbaycanda, həm də respublikamızdan kənar da tanınıram.

Oxucularımı əmin edirəm ki, xatirələrimi qısa, dolğun və olduğu kimi qələmə almağa çalışmışam. Rus yazıçısı Gertsen demişdir: «Hər bir yazılan kitab nəsildən nəsilə əbədi olaraq bir vəsiyyətnamə kimi qalır».

Ümumiyyətlə, bədii yaradıcılığa 1990-cı ildən başlamışam. Şair olmasam da içimdə dəniz kimi coşub - gurlayan duyğularımı nəzmə çəkməyi bacarıram.

50 ilə yaxın bir müddət ərzində fasiləsiz olaraq əmək fəaliyyətindən ayrılmamışam. Yarım əsrlik bir dövrü əhatə edən fəaliyyətim nəticəsində əldə etdiyim uğurlar, təvazökarlıqdan uzaq olsa da, danılmazdır.

BEHIŞT ANALARIN AYAQLARI ALTINDADIR

Məhəmməd peyğəmbər (s.ə.s)

*EY QUCAĞI BEHİŞT ANAM,
LAYLALARIN HƏLƏ DƏ QULAĞ-
IMDA SƏSLƏNİR.*

M.ŞƏHRİYAR

Rəhimli Allahın adı ilə başlanan «Əxlaqi - nasir » kitabı 1989-cu ildə 50.000 tiraj ilə nəşr olunmuşdur. Redaktorları C.V.Qəhrəmanov və M.Süleymanov idi. Əsər fars dilindən tərcümə olunmuşdur.

Kitab 10 fəsil, 253 səhifədən ibarətdir. Həmin kitabın III fəsilində belə yazılmışdır:

Ailə və evdarlıq haqqında:

Evlənməyin səbəbi 2 şey olmalıdır: malın mühafizəsi, nəslin davamı. Şəfqətin söndürülməsi və ya başqa məqsəd güdülməz. Yaxşı kişi hər axşam evinə gələr. Ailəsini göz bəbəyi kimi qoruyar, keşiyində durar. Hər bir ehtiyacını ödəməyə çalışar, nalayiq işlər görməz. Yaxşı arvad malda, böyüklükdə, ev dolandırmaqda kişi ilə şərik olar. Arvadın ən yaxşısı o kəsdir ki, adil, dəyanət, ifət, həya, ismət, rıqqət və nəzakətdə, fədakarlıqda, dostluqda misli olmaya. Qohum - əqraba arasında vüqarlı, hörmətli hesab edilə, ərinin xasiyyətinə uyğunlaşa, doğumlu ola, tərbiyə verməkdə, səliqə yaratmaqda, təsərrüfatı idarə etməkdə mahir ola, qayğıkeşliyi, mehribanlıığı, sux təbiəti, xoş xasiyyəti ola.

Qadını gözəllik naminə almaq düz deyil, insanın gözəlliyi onun təmiz qəlbi, insanlığı, vicdanı, namusudur. Bunların əksi olarsa, vaxtında ayrılmaq lazımdır. Kişi ilə arvad arasında saf məhəbbət olmalıdır. Bədcins kişi və ya arvadla bir yerdə yaşamaq canavarla və ya əfi ilanla bir yerdə olmaqdan təhlükəlidir.

Yüksək əxlaqi keyfiyyətlərə malik Azərbaycan qadınları ailəni daim müqəddəs saymış, əzab - əziyyətdə qatlaşıra, hər bir ağrıya sinə gərərək onu uca tutmuşlar. Nigar, Həcər qeyrətli qadınlarımızın hünəri, igidliyi, qeyrəti dillərdə dastan olmuşdur.

Mən Azərbaycan qadınlarına xas bütün gözəl xüsusiyyətləri ümumiləşdirərək anamın simasında onların qarşısında baş əyirəm.

ANA MÜQƏDDƏSDİR

Həyatın cürbəcür, acılı-şirinli illəri varmış,
Başına əzab, əziyyət gələn tez qocalarmış.
Bu dünyanın əvvəl-axır faciəli günləri çoxmuş.
Üzündə təbəssüm, gözlərinde yaş 19 yaşında ana olarmış.
Günləri, ayları, illəri gözü önündə saya-saya

Ana həsrəti ilə arzularına çatmadı, doldu yaşa.
Övlad, oğul, nəvə həsrəti ilə ömrünü vurdu başa.
Hamıya dayaq olub gecə-gündüz sən keşik çəkdin.
Hər namaz qılanda əllərin göydə Allaha dua etdin.
Ömründən oğlun üçün pay da istədin.

Deyərdin ömründən kəs, övladıma ver, Allah.
Övladın şən yaşasın, ömür boyu çəkməsin ah.
Ana, sən gün kimi doğdun, ay kimi batdın,
Oğul, nəvə böyüdü, sən arzularına çatdın.
Ulu tarix qınamazmı zəhmətini unutsam mən,

Fikirlərə qərq oluram yadıma düşəndə sən.
Vərəqləyirəm həyatımın qəm-qüssə dəftərini.
Ümüdgahım göydə Allah, yerdə isə anam idi.
Tez getdin, doyunca üzünü görə bilmədim.
Mən sənə borcunu verə bilmədim.

Bağışla məni ana, həyatım boyu borcluyam sənə!
Yerin cənnət olsun, ana, südünü halal et mənə!

Rəhmətlik anam Səriyyə xanımın laylaları, nəsihətləri yadımdan çıxmır: «Ay bala, ərşi - fələkdə gözə görünməz Yaradan, rəhimlilərin rəhimlisi olan bir Allaha, yerdə Vətənə, xalqına, ağsaqqal və ağbirçəyə hörmət edib ehtiramla yanaşsan canın sağ, ruzin bol olar. Belə bir əqidə ilə yaşasan haqq yolunu tutmuş olarsan, həyatda özünə yer taparsan».

Anam, Mahmudova Səriyyə Səməd qızı 1900-cü ildə Qutqaşəndə (Yelizavetpol quberniyasının Nuxa qəzasında bir kənd), indiki Qəbələdə dindar bir ailədə anadan olmuşdur. Atası kənddə yüzbaşı, əmisi molla Salam əfəndi Cümə məscidində mədrəsədə şəriət dərsi deyirdi. Anamın dediyinə görə mədrəsə evlərinin lap yaxınlığında imiş. Bir məhəllədə yaşayan 5 nəfər çadralı qız: Mədinə, Afərdə, Gülayət, Sitarə və anam mədrəsədə oxuyurdular. Anam oğlunun belə xatırlayırdı «Bizi dərse qardaşım aparıb - gətirərdi. Mədrəsədə dərslər deyən molla Salam bizə «Qurani - Kərim»dən danışar, dinimiz haqqında dəyərli fikirlər söyləyərdi».

Anam dindar bir insan idi. Gündə 5 dəfə namaz qılar, hər il müqəddəs Ramazan ayında oruc tutardı. Mən də uşaq ikən yanında əyləşib, ibadət zamanı söylədiyi dualardan sonra «Amin, Amin!» deyərdim.

Mən atamı tez itirmişəm. Anam Səriyyə mənə həm ata olub, həm də ana. Minbir əziyyətlə mənə böyüdü, təhsil almağım üçün hər əzaba qatlaşıb.

1920-1930-cu illər idi. Respublikada hərc - mərclik hökm sürürdü. İnsan azadlığı, qadın hüquqsuzluğu baş alıb gedirdi. Belə bir dövrdə atam vəfat etdi. O zaman anamın 19 - 20 yaşı var idi. O, iki oğlu və 7 yaşlı kiçik qardaşı ilə tək qaldı. Evimiz, təsərrüfatımız, var - dövlətimiz müsadirə edildi, özümüz isə balaca bir daxmada yaşamalı olduq. Anam səhər tezdən sübh namazına qalxar, bizi - atasız böyütdüyü körpə-

lərini saxlamaq üçün ev - eşiyə əl gəzdirdikdən sonra kolxozda işə tələsərdi. O vaxtlar texnika inkişaf etmədiyindən, demək olar ki, hər bir iş əl ilə görülərdi. Kişilər müharibədə olduğundan hər bir iş qadınların üzərinə düşmüşdü. Qadınlara kömək edən yalnız uşaqlar idi. Mən də həmyaşıdlarım kimi, dərstdən sonra anama kömək edər, həyətdə də, kolxozda da yardım edərdim. Lakin anama kömək etməyim çox çəkmədi. 1942-ci ilin noyabr ayında mənə də növbə çatdı. Cəbhəyə yollandım, anam isə tək qaldı. (Bu haqda «Böyük Vətən müharibəsi ilə bağlı xatirələrim» bölməsində)

Mən müharibədən qayıtdım, işləməyə başladım. Adımın el arasında hörmətlə çəkilməsi, gördüyüm işlər barədə söylənilən sözlər, sözsüz ki, anamı çox fərəhləndirirdi. Mən də öz həyat tərzim ilə anama başucalığı, fərəh bəxş etməyimlə qürur duyurdum. Amma «Sən saydığını say, gör fələk nə sayır» - deyiblər. Həyatını övladı yolunda fəda etmiş anamı ürəkdolusu görüb sevindirmək mənə müfəssəl olmadı. Artıq zalım fələk öz hökmünü vermişdi; 1970-ci ilin dekabr ayında anam dünyasını dəyişdi...

*Keçib əzab - əziyyət ilə illərin,
Daima qabarlı olub əllərin,
Ailə səadəti nədir, onu bilmədin,
Bir ürək dolusu deyib - gülmədin.
Əziz ana, nə tez keçdi 70 il,
Yaxaladı qocalıq səni qəfil.
Allah verəydi uzun ömür kaş,
Ayrılıq dəmində olaydın' sirdaş.
Allah sənə rəhmət eyləsin,
Tanrım axirətini versin.*

SU GƏLƏN ARXA BİR DƏ GƏLƏR

Bütün dünyanı lərzəyə salan müharibədən doğma yurda - Qəbələyə qayıtdım. Keçmiş Sovetlər İttifaqının hər yerində müharibədən sağ-salamat gələnlər iş ilə təmin olunur, ailələrinə dövlət tərəfindən xüsusi imtiyazlar verilirdi.

...1920-ci ildə Azərbaycanda bolşeviklər hakimiyyətə gəldikdən sonra hər yerdə islam dininin təbliği qadağan olunmuş, məscidlər bağlanmışdır. Əsasən məscidlərdən ambar kimi istifadə olunurdu. Qədim Qəbələ şəhər məscidini kluba çevirmişdilər. Məni də müharibədən sonra həmin kluba işləməyə göndərdilər. Anam bu işə qəti etirazını bildirdi: «Allah səni 4 il müharibədə odun - alovun içində sağ - salamat saxlayıb ki, gəlib Allahın evində pul qazanasan?! Yox! Mən o çörəyi yemərəm!» Bir qədər sonra söhbətinə belə davam etdi: «Şura hökuməti gəldi, məscidlərimizi əlimizdən aldı, dindarları, mollaları məsciddən qovdular, dini kitablara isə od vurub yandırdılar. Buna dözməyən çadralı qadınlar kütləvi surətdə ayağa qalxdılar. Güclü toqquşma oldu. Sonra isə bu işə siyasi don geydirib, bizi məsciddən uzaqlaşdırdılar. İndi də məscidi kluba döndəriblər. Bu belə davam etməz, dünya belə qalmaz, bala. «Su gələn arxa bir də gələr».

Rəhmətlik anamın 60 il bundan əvvəl dediyi sözlər reallığa çevrildi. Qədim Cümə məscidi yenidən bərpa olundu Bu işə dəstək verən möhtərəm prezidentimiz İ.Ə.Əliyev, Hörmətli deputatımız F.Heydərov, Fövqəladə Hallar naziri Kəmaləddin Heydərova, Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı T.İbrahimova bir müharibə veteranı kimi öz adımdan və həmyerlilərimin adından dərin minnətdarlığımı bildirirəm.

*“Qəbələ” qəzeti
31 oktyabr 2004-cü il*

**BÖYÜK VƏTƏN
MÜHARİBƏSİ
İLƏ BAĞLI
XATİRƏLƏRİM**

1941-ci ilin iyul ayında alman faşistləri Sovetlər İttifaqına qəflətən hücum edib, sürətlə Şimali Qafqaza kimi irəliləyirdilər. Hitlerin niyyəti Azərbaycan neftini ələ keçirib bütün dünyaya ağalıq etmək idi. Azərbaycanın o vaxtki rəhbəri M.Bağirov «Qafqazı qafqazlılar müdafiə etməlidilər!» - deyərək bütün Qafqaz əhalisini ayağa qaldırdı. 1942-ci ilin payızında Azərbaycan 416-cı Milli qvardiya diviziyasını yaratdı və faşistləri geri çəkilməyə məcbur etdi.

SSRİ - nin Ali Baş komandanı Stalin təcili olaraq 7-ci Milli qvardiyanı yaradıb, faşistləri darmadağın etmək əmri verdi. Bu ərəfədə Orcenekidze şəhərində ehtiyatda olan Azərbaycan Milli qvardiyasından 100 nəfər cəbhəyə yola düşdü. Mən də həmin dəstənin tərkibində idim. Vitebsk ərazisində Stansiya Seleksiya deyilən bir yerdə respublikadan gələn bütün canlı qüvvə ilə birləşdik. 7 noyabr 1943-cü ildə yubiley münasibəti ilə faşistləri yerindəcə darmadağın etdik. Mən və 11 nəfərdən ibarət dəstəmiz vzvod komandirinin növbəti tapşırığını yerinə yetirən zaman düşmənin top atəşinə məruz qaldıq. Mən ağır yaralandım. Qan itirərək huşsuz halda Vitebsk vilayətində yerləşən hərbi xəstəxanaya düşdüm. 6 aylıq müalicədən sonra Hərbi komissiya «Ne qoden k boyavoy slujbe» dərəcəsi ilə Baltikyanı ölkələrdə yaradılmış qənimət əldə edən 25862 sayılı N.K.O. hərbi hissəsinə xidmətə göndərildim. 1945-ci ildə qələbə müjdəsi ilə Almanıyanın Genzburq şəhərindən evə tərxis olundum.

1942-ci il noyabr ayında Qutqaşen orta məktəbində oxuyurdum. 18 yaşım tamam olmuşdu. Böyük Vətən Muharibəsindən hər gün gələn acı xəbərlər mənim də qanımı qaynadıb coşdurdu. Ana vətənimiz Azərbaycanın sərvətlərinə göz diikən alman faşistləri gündən günə irəliləyirdi. Vətənimiz artıq təhlükə qarşısında idi. Əli silah tutan 18-45 yaşlı, vəziyyəti başa düşən hər bir Azər-

baycan vətəndaşı silaha sarılıb Şimali Qafqazda faşistlərə qarşı vuruşurdu. Rayonumuzdan cəbhəyə daha 100 nəfər yollandı. 7 noyabr 1942-ci ildə səhər tezdən anam Səriyyə xanımla vidalaşib Hərbi komissarlığa getdim. Cəbhəyə yollanan 100 nəfərdən biri də mən oldum. Bizi Ağayev soyadlı kişiye təhvil verib Ləki dəmir yolu stansiyasına (60 km.-lik məsafə) piyada yolla saldılar.

Əsgər dolu qatarlar ildırım sürəti ilə dayanmadan şütüyürdü. Burada vəziyyət başqa cür idi. Yazmaqla qurtaran deyil. O gün Gürcüstan Respublikasının Qori şəhərinə getməli idik. Azərbaycan Hərbi komissariatı səhəri gün bizim vaqonu Gürcüstan Respublikası istiqamətdə gedən qatarların birinə 2 vaqon əlavə etdirib bizi Qori şəhərinə yola saldılar.

Mənimlə qəbul məntəqəsinə gələnlərin hamısı yaşca kiçik idi. Onları hissələrə aparıb 10-15 gün təlim keçib sonra yaxınlıqda döyüşən ordu sıralarına göndərdilər.

Mən və mənim kimi az da olsa rus dilini bilən cavan uşaqları Qori şəhərinin mərkəzində olan «üçilişə» deyilən hərbi hissədə saxladılar. Onu da qeyd edim ki, rus dilini bilməyənlərin günü çox pis oldu. Müharibə dövründə bütün danışıqlar, hərbi təlim, bir sözlə, hər şey rus dilində idi. Biz bu «Üçilişə»də 44 nəfər idik. 3 aydan sonra bizə (44 nəfər) serjant rütbəsi verildi. Qoridə ehtiyatda olan başqa hərbi-hissələrdə kiçik hissə komandiri kimi fəaliyyətə başladıq.

Böyük Vətən Muharibəsinin 40 illiyi ərəfəsində Tüntül kənd sakini Bayramov Abdullanın dedikləri:

...1943-cü ilin fevral ayında Qutqaşen Hərbi Komissarlığından Gürcüstan Respublikasının Qori şəhərinə «Vətən bizi çağırır!» - deyərək, Ləki dəmir yol stansiyasından vaqonlara əyləşdik.

Bizi Qori şəhərindəi məntəqədə qəbul etdilər. Burada ayrı-ayrı hərbi hissələrdən nümayəndələr vardı. Nümayəndələr arasında qarayanız, ciddi görkəmli cavan bir serjantın bizə tərəf gəldiyini gördüm. Bizim tərəfin adamına oxşayırdı.

Bizim Qutqaşen rayonundan olduğumuzu biləndə hamımızla qardaşcasına görüşdü. «Bu saat», - deyib tez getdi. Bir qədər aralıda duran zabitlə nə isə danışib hamımızı Qori şəhərinin mərkəzində olan kiçik komandır, serjant hazırlayan hərbi-hissəyə apardılar.

Serjant Dəmir Mahmudov Aydınqışlaq kənd sakini Bilalov Mustafanı, çopur Əhmədi, Mirzəbəyli kənd sakini Kalustov Musesi, Həsəni, Bum kənd sakini Muxtarov Əhmədi, Solqıcadan Rəşidov Rəşidi və başqa yoldaşları (11 nəfər) öz dəstəsinə yazdırdı. Biz çox sevindik. Serjant Mahmudovu biz öz doğma qardaşımız kimi sevirdik. 1943-cü il may ayınının 10-na kimi Mahmudovun dəstəsində olduq. Hər gün təlim zonasına gedirdik. Biz cəbhədə qorxmaz, cəsarətli, düşməyə qarşı amansız olmağı Mahmudovdan öyrənirdik. Dəmir Mahmudovun hər bir kəlməsi yağ-bal kimi ürəyimizə yayıldı. Bizi hər dəqiqə müdafiə edirdi. Biz rus dili bilmirdik, lakin Mahmudov bizimlə vzvod komandirindən aralıda həmişə öz dilimizdə danışdı. Heç kəsə təlim zonasında öz dilində təlim keçməyə icazə verilmirdi. Dəmir Mahmudov özünün dediyinə görə, ordu xidmətinə gələndə rus dilini az-maz bilirmiş. Burada olduğu müddətdə rus dilini qısa bir vaxtda öyrənmişdi. Bizə deyirdi: «Öyrənin, bütün danışqlar rus dilində olacaq. Bu dili bilməyənin aqibəti isə yaxşı olmayacaq». Biz də Dəmir Mahmudovun sözlərinə əməl edirdik.

May ayında əmr gəldi ki, Qoridə olan bütün hərbi hissələrdəki azərbaycanlılar Şimali Qafqazda Orcenekidze şəhə-

rində olan Azərbaycan Milli hərbi hissələrdə birləşsinlər. Belə də oldu. Mən 416-cı Taqanrov diviziyasına düşdüm. Dəmirin sonrakı taleyi ilə maraqlanırdım. Öyrəndim ki, 1943-cü ilin noyabr ayının 7-də Vitebisk vilayəti ətrafında gedən döyüşlərdə güclü top atəsinə məruz qalıb, sol qolundan ağır yaralanıb. 6 aylıq müalicədən sonra «Qoden k ne stravoy slujbe» arayışı ilə Baltikyanı ölkələrdə hərbi xidmətini davam etdirmişdir. Almaniyanın Genuzberq şəhərindən isə evə tərxis olunmuşdur. Mahmudov xidmət zamanı Ştab komandiri Kasatginin yanında böyük hörmət qazanmışdır. Mahmudov Vitebiskdə cəbhədə ağır yaralanıb, lakin hərbi xidmətdən yayınmaq istəməyib. Sol qolundan əlil olsa da, öz bacarığını, gücünü əsirgəməmişdir.

...1943-cü il aprel ayının əvvəllərində Azərbaycanın o vaxtki rəhbərləri M.Bağirov Azərbaycanın milli ordusunu yaratmaq üçün SSR Ali baş komandanı Stalinin xüsusi əmri əsasında Qori şəhərindəki bütün hərbi hissələrdə olan azərbaycanlılar Şimali Qafqazda Orcenekidze şəhərində yenidən yaranmış Azərbaycan Milli qvardiyasına yola salındı.

Bizi Qori şəhərindəki hərbi məntəqədə qəbul etdilər. Qori şəhəri ərazisində olan bütün hərbi hissələrdən burada nümayəndələr var idi. Bura gələn insan axınının sayı - hesabı yox idi.

Hərbi hissələrdən gələn nümayəndələr növbə ilə ad, soyad, təvəllüd və ünvanlarımızı qeyd edir, sənədləşmə işlərini aparırdılar. Bizim dəstədə məndən başqa 18 yaşlı gənc yox idi. Hamısı 45-50 yaşlı kişilər idi. Həmyerlilərimizin hamısını apardılar. Tək qaldım. Doğrusunu deyim ki, bu ayrılıq mənə çox pis təsir etdi, ağladım. Halımı gören bir zabit

könlümü almaq üçün yanıma gəlib dedi: «Ağlama, get o cavan oğlanın yanına». Məndən bir qədər aralıda 30-35 nəfər sıra ilə düzülüşdü. Gəlib oğlanın yanında durdum. Oğlan mənə baxıb: «Hardan gəlmisən?» - deyə soruşdu. Azərbaycanlı olduğumu bildikdə, «Mən Tiflisdənəm» - deyərək özünü təqdim etdi:

- Mən gürcüyəm, özüm də bazarın yanında oluram. Tatarlardan Əziz, Əli, Əbdül adlı dostlarım var. (tatar dedikdə müsəlmanlar nəzərdə tutulur). Çox adam heç Azərbaycanı tanımır. Mən həmişə onlarla Azərbaycan dilində danışırım. Özüm də rus məktəbinin 10-cu sinfini bitirmişəm. Səninlə dost olarıq.

Bu oğlanın müsəlmanca danışdığı mənə xoş təsir bağışladı. Elə bil, mənə qiymətli bir hədiyyə bağışlamışdılar.

Oğlanın anası da gəlmişdi. (Bir qədər aralıda duran 3 nəfər qadıandan biri idi). Söhbətimiz qurtarmamış məni bura yollayan zabıt bizə yaxınlaşdı. Bizi (44 nəfər idik) Qori şəhərinin mərkəzində olan hərbi hissəyə gətirdilər. Hamama aparıb, hərbi geyim verdilər. Həmin zabıt ilə kazarmaya yollandıq və o bizi öz öhdəsində olan vzwoda yazdı, hərbi qayda - qanunlarla tanış etdi. Bütün danışmalar rus dilində idi. Gürcü balasını isə, elə bil, Allah mənə bir pay göndərmişdi. O, mənəmlə həmişə rus dilində danışdı ki, öyrənim, bilmədiyimi də ondan öyrənirdim. Bir sözlə, gürcü balası olmasaydı, bəlkə də, mənim aqibətim çox pis olardı. Orada olduğumuz 3 ay 20 gün ərzində gürcünün anası 3 dəfə yanımıza gəlmişdi. Məni doğma oğlundan heç ayırmır, «tatarın Məhəmmədi» deyərək oxşayardı.

Biz artıq hərbi kimi təlimatlandırılıb bütün müharibə qaydalarına yiyələnmişdik. Vaxt tamam olanda bizə serjant rütbəsi verildi. Artıq vzwoda yeni gələnləri biz təlimatlandırırıq.

1943-cü il mart ayında Azərbaycandan və başqa yerlərdən olan əsgərlər burada - Orcenekidzedə birləşdi. Burada bizə azərbaycanlılar heç yerdə görmədiyimiz başqa bir aləmə düşdük. Gələnlər kimi bizi hamama aparıb təzə paltar verdilər, sonra bizi yataqxana, yeməcxana, təlim zonası ilə tanış elədilər. Gündə üç dəfə Azərbaycan xörəkləri: qoyun, mal əti düyü, makaron, buğda çörəyi, hər gün 100 ədəd xurma, (mən o vaxta kimi xurma adını eşitmişdim, lakin yeməmişdim) şirin çay və hər bir rahatlıq ilə təmin olunmuşduq. Təlim zonasında çox ciddi rejim vardı. İkinci gün yeni yaranmış ehtiyatda olan Azərbaycan Milli qvardiya ordusunun komandiri polkovnik Səlim Səlimov (deyilənlərə görə Salyan rayonundan idi) tribunada göründü. O, əvvəlcə bura gələnləri salamladı. Sonra geniş və məzmunlu nitq söylədi: - «Əziz balalar, mən hər gün Azərbaycanın rəhbəri Mircəfər Bağirovla telefon əlaqəsi saxlayıb, ondan məsləhətlər alıram. O deyir ki, uşaqlara yaxşı bax, yeməkləri, rahatlıqları yaxşı olsun. Təlim zonasında silahlardan səmərəli istifadə etməyi, düşmənlə döyüşdə qorxmaz, cəsarətli olmağı, komandirlərin əmrini ləyaqətlə yerinə yetirməyi öyrənsinlər. Bizim milli qvardiyamızın qəhrəmanları! Faşizm üzərində qələbə çalıb, ad qazanmağı bir an belə unutmamalıyıq. Hər nə lazım olsa tez mənə xəbər verin, göndərim».

Səlimov Səlim hündürboy, vətənpərvər bir insan idi. Biz Azərbaycan milli diviziyasında tam döyüşə hazır vəziyyətdə durmuşduq ki, 1943-cü ilin oktyabrında alman faşistlərini Sovet Ordusu Vitebsk vilayətinə kimi işğal etdikləri torpaqlarımızdan geri qovdu. Bundan vahiməyə düşən alman faşistləri Vitebsk ətrafında böyük səngərlər qazıb möhkəm möv-

qe tutmuşdular.

Bundan xəbər tutan Sovet ordusunun Ali Baş Komandanı J.B.Stalin faşistlərin tutduqları mövqeyini darma-dağın etmək üçün növbəti əmrini verdi. Bu işin öhdəsindən gələ bilən güclü VII qvardiya Diviziyasının qısa müddətdə yaranmasına sərəncam verdi, (Bu hadisə Sovetlər İttifaqının 26-cı tarixi yubiley gününə təsadüf etmişdir). Bu ərəfədə Orcenekidze şəhərində ehtiyatda olan Azərbaycan milli ordusundan 100 nəfər Vitebisknə VII qvardiyanın tərkibində getməli oldu. Tale elə gətirdi ki, yola düşən 100 nəfərin tərkibində mən hissə komandiri (serjant rütbəsində) idim. 10 günlük ərzaq alıb yola düşdük. Orcenekidze, Ma-xaçqala, Qroznı, Mozdoq, Stavrapol, Rostov, Toqanrov, Dne-propetrovsk, Poltava, Qomel, Magilov, Smolensk və nəhayət Vitebisk vilayətində stansiya seleksiya deyilən, cəbhəyə yaxın bir yerə gəlib dayandıq. Atəş səslərini yaxından eşirdik. 1943-cü il noyabırın 5-6-sı bura canlı hərbi qüvvə gəldi. 416-cı Toqanrov Diviziyasının cəsəreti, qüvvəti, hər yerə yayıldığı üçün bütün diviziya boyu hərəni bir tərəfə nümunə olaraq göndərdilər.

1943-cü ilin iyun ayında Azərbaycan Milli ordusundan bir vsvod Penza vilayətinə getməli oldu. Bizim vsvod komandiri Məmmədov xəbər gətirdi ki, yola hazırlaşaq. Bizə məlum olmayan bir iş üçün getməli idik. Adətən, hara getsək silah üstümüzdə olmalı idi. Hazırlaşib Orcenekidze dəmir yol stansiyasında vaqona əyləşdik. Ma-xaçqala-Qroznı-Penza dəmir yolunda balaca bir yolayrıcında düşdük. Dəmir yol stansiyasından vsvod komandiri zabit Məmmədov harasa zəng vurub gəldiyimizi bildir-

di. Təxminən bir saatdan sonra bir nəfər gəldi. Bizi stansiyadan 5-6 km aralıda balaca bir kəndə apardı. Kəndi bizə tanıdıb özü zabit Məmmədovla meşə tərəfə getdi. Meşədə bizim görəcəyimiz işlə tanış olub gəldi. O gün gecə orada qaldıq. Səhər durduq. Məmmədov mənə və 3 əsgəri apardı. Meşə ətrafında 3 gözləmə məntəqəsini göstərib dedi: «Bax bu «posta». Gözləmə məntəqəsində hər 3 saatdan bir dəyişdirmək şərti ilə kazarmamızdan 3 əsgər göndər. Sənin vəzifən budur».

Mənə tapşırılan işi hər gün görürdüm. Səkkizinci gün idi. «Postda», yəni gözləmə məntəqəsində Ağəlini azad edib gətirəndə dedi ki, bizim yolumuzun sağ tərəfində böyük bir sahədə arpa əkini olub. Yığılıb, biçilib, götürülüb. Yerdə qalan sünbüllərdən yığaq, qovuraq. Cibimizə yığıb aparaq, yeyərik. Burada verilən yemək bizi qane etmirdi. Bu təklifə mən də razılaşdım. Ona görə ki, 3 saat vaxtımız vardı. Birimiz, yəni mən dəmir parçası tapdım. Ağəli isə arpa sünbülü yığdı, ovxaladı, təmizlədi. Mən ocağı hazırlayıb dəmiri qızdırdım. Ocaq yandırmaq asan idi. İynəyarpaq, quru odun çox idi. Bir sözlə qovurub hərəmə bir cib doldurub gəldik. Kazarmanın qapısında Məmmədov dayanmışdı. Mən gəlib tez raport verdim və içəri daxil oldum. Növbədən əvvəl gələn əsgərlər istirahət edirdilər. Silahımı qoydum. Onun dalınca çıxanda gördüm ki, Ağəlinin cibindəki qovrulmuş arpanı Məmmədov çıxarıb zibilliyə tökdürüb, özünü də töhmət edir. Doğrusu, Məmmədov elə bilib ki, bu arpanı Ağəli «postda» olanda qovurub. Bu iş mənə çox pis təsir etdi. Daha heç nə deyə bilmədim. Vsvod komandiri zabit özü həm vəzifədə, həm də yaşca məndən böyük idi. İxtiyarım çatmadı ki, deyəm ki Məhəmməd adı sənə qənim olsun, onun ruhu səni tutsun. Axı, sən müsəlmansan. Sən

görürsən ki, nahar vaxtı bizə xırda, quru selyodka şorbasi ilə 200 qr çörək verilir. Bu əsgərin anası ölməsin... Nitqim tutuldu, heç nə deyə bilmədim. Bu iş mənə bir dağ qədər ağır gəldi.

Günləri saya-saya vaxt tamam oldu. Biz bilmədik burada, sahədə nəyi qoruyuruq və bura nə məqsədlə gəlmişik, bəlkə də içəridə təhlükəli bir şey var idi. 24 gün keçmişdi. Məmmədov gəlib dedi: «Hazırlaşın, sabah Orce- nekidzeyə qayıdırıq». Oxucumu inandırırım ki, Məmmədovu görəndə elə bil əfi ilan görürdüm. Qisası gəldik bura. Əvvəlki kimi hər gün təlim zonasına gedib-gəlirdik.

Səkkiz gündən sonra Məmmədov gəldi ki, mətbəxdə odun qurtarıb. Günorta yeməyindən sonra iki maşın gələcəkdi. Gedib meşədən odun gətirməliyik. Belə də oldu. Maşınlar gəldi. Meşə 4-5 km aralıda olardı. Hərə bir yandan odun kəşib gətirirdik. Maşınlara doldurmuşduq ki, meşənin şərq tərəfindən biz işləyən yerə avtomatlardan atəş atdılar. Əlbəttə, biz onlardan çox idik. Tez hərbi qaydada silaha sarılıb, atəş atılan sahəni atəşə tutduq. Bizim çox olduğumuzu duyub atəşi dayandırıb qaçdılar...

Bizdən bir az aralıda həyəcanlı bir səs eşitdik. Vzvod komandiri, zabit Məmmədov yığıldı və səsi çıxmadı. Gəlib gördüm ki, Məmmədovun qulağının yuxarı hissəsinə, baş nahiyəsinə iki güllə dəyib. Nəfəsi oradaça kəsilib, bir qədər ondan aralı Xaçmaz vətəndaşı olan Musa adlı cavan oğlan da zarıldaıyır. Tez özümüzün ehtiyat üçün götürdüyümüz dəva-dərmanımız ilə təcili yardım göstərib Musanı xəstəxanaya apardıq.

Sonradan bizə belli oldu ki, atlılar o vaxt hərbi xidmətdən qaçırılan inquş milləti imiş.

1943-cü il oktyabr ayının 15-də Orcenekidze şəhərində ehtiyatda olan Azərbaycan Milli qvardiya hərbi hissədən Vitebsk ərazisində yaradılan 7-ci qvardiya tərkibində yola düşən 100 nəfərlə mən də getdim. Faşistlərdən yenicə azad etdikləri Toqanrov ərazisində biz gedən dəmir yolunu bağladılar. Qatari dayandırdılar, göz açıb yuman kimi orada «trevoqa» - həyəcan təbili çalındı. Qatarda olan əsgərlər və zabitlərlə vaqonları tərk edib müharibə gedən zaman qazılmış köhnə səngərlərdə gizlənməli olduq. Şəhər sakitlik idi. Xəbər gəldi ki, dəmir yolunun bir kilometr məsafəsi bombaların zərbəsindən sıradan çıxıb. O gün sıradan çıxan dəmir yoluna çox saylı hərbi canlı qüvvə gəldi. Axşama kimi yol bərpa olundu. Getdiyimiz istiqamətlə davam etdik, Vitebsk ərazisində stansiya seleksiya deyilən yerdə 7-ci qvardiyanın tərkibinə daxil olduq. Neçə gün idi, deyə bilmərəm, çünki yadımda qalmayıb. Stansiya seleksiya yaxınlığında su gölü vardı. Yol boyu yuyunmaq, çirmək mümkün olmadığından biz (30-40 nəfər olardıq), soyunub gölə düşdük. Üzməyi bacaranlar üzürdü. Mən və mənim kirnilər qıraqda yuyunurdu. Birdən nə oldusa, mən ayağımı irəli atanda ayağım boşa getdi, suya batdım. Məndən bir az aralıda üzən Vasya (Belarus vətəndaşı) gördü ki, mən batıram, çabalayıram. Tez gəlib məni gölün kənarına çıxartdı. Mən çoxlu su udmuşdum. Və vəziyyətimi gören yoldaşlar təcili yardım üçün daim hərbi-hissələrin arxası ilə gələn «Sançast»-a (tibb məntəqəsi) getdilər. Həkim dəva-dərman gətirdi. Məni işıqlı dünyada qalmağıma kömək edənləri heç vaxt unuda bilmərəm. Qaldı məni son nəfəsimdə sudan çıxardan rus balası Vasyaya, qalıbsa Allah ona uzun ömür, can sağlığı versin, öltürsə Allah ona rəhmət etsin, məzari nurla dolsun.

Həsiyə: Bu hadisənin səhəri günü Vasya məndən bir qədər aralıda səslədi: «Mahmudov, burada bir nəfər azərbaycanlı sənə yanına gəlib.

Vasya oğlanı mənə göstərdi. Tanımadığım üçün onun ünvanını soruşdum. Cavab verdi ki, mən Qutqaşen rayonunun Bum kəndindənəm - Əhmədov Muxtar. Qutqaşen adı çəkildə elə bil ki, öz doğmalarım kimi isə gördüm. Bum kənd sakini Muxtarov Əhməd hazırda Bum kəndində yaşayır. Bum kənd sakini Muxtarov Əhmədlə ikinci görüşüm...

1943-cü il noyabrın 6-da gündüz saat 2-də stansiya Seleksiyada tam hərbi qaydada silahlanıb yola düşdük. Gecə saat 10-da gəlib bir meşədə dayandıq. Burada cəbhəyə hazır vəziyyətdə idik, hərəyə 100-200 qram araq, yemək verdilər. Atəş səsləri çox yaxından gəlirdi. Hamılıqla ayaq üstə idik. 6 noyabr gecə saat 3-də birdən «Hücum!» deyərək komandanın əmrini verdi. Qızmış pələng kimi döyüşə girdik, alovlu silahlarla həm yerdə, həm də göydə həmlələr etdik. Düşmənlərin gözündən od tökən qvardiyamız baş əymədi. Alman faşistləri tutduqları mövqedə darmadağın edildilər. Sağ qalanlar geri çəkilməyə məcbur oldular.

1943-cü il noyabrın 7-də gündüz sakitlik oldu. Elə bil bu yerlərdə heç bir canlı yox idi. Lakin hərbi dəstə öz gizləndiyi yerdə növbəti əmri gözləyirdi. Onu da qeyd edirəm ki, tarlalar, meşələr, hər yer alt-üst olmuşdu. Ağaclar da qan ağlayırdı, aləm qana boyanmışdı.

Məxfi görülən tədbirlərdən sonra axşam tərəfi взвод komandiri mənə xəbər yolladı ki, serjant Mahmudov yanıma gəlsin. Bir qədər aralıda idim. Tez durub hərbi qaydada report verib yanına dayandım. Dedi ki, indicə tapşırıq almışam. Meşədən bir az kənarda 400-500 metr aralıda olan al-

çaq bir tapanı göstərərək dedi: «Bax, o tapanın arxasında faşistlər öz mövqelərindən buranı hədəfə alıb gözləyirlər. Bizdən bir nəfər çölə çıxan kimi onlar bizi snayper ilə vururlar. Odur ki, nə yolla olursa olsun, düşmən orda məhv olmalıdır! «Əmrinizi aldım, qəbul etdim!» - deyib öz yoldaşlarının yanına gəldim.

Hava yavaş-yavaş qaralırdı. Sulu qar yağdı. Tapanın atəyinə qədər kol-kos, xırda ağaclıq idi. Faşistlərin ara-sıra səslərini və ağızları ilə qarmon çaldıqlarını eşitdik. Oturmağa imkan yox idi. Belə məsləhətləşdik ki, sürünə-sürünə gedib onların tutduqları mövqeyi mühasirəyə alaıq. Əlimizdəki ilk qranatı ataraq, səs çıxan kimi dörd bir yandan qranatı yağdıraraq. Doğrusu ürəyimiz şiddətlə vurdu. Çox təhlükəli idi. Əgər bir balaca səhvə yol versəydik düşmən bizə üstün gələrdi. Onlar da hər dəqiqə ayıq-sayıq idilər. Bəli, əməliyyat istədiyimiz qaydada yerinə yetirildi. Düşmənin mövqeyindən bir səs çıxmıdı. Bir-birimizdən aralı qorxudan yerimizdə donub qalmışdıq. Bir qədər gözləyəndən sonra çox ehtiyatla yoldaşlardan biri - bizdən yaşca böyük olan Smirnov onların mövqeyinə yaxınlaşıb, bizi irəli səslədi. Hamı bir nəfər kimi gəlib gördük ki, düşmən bir qədər hərbi sursat və bir meyit qoyub qaçmışdır. Biz çox sevindik. Demə, hiyləgər düşmən buranı hədəfə alıbmiş. Bir anın içində bizi güclü top atəşinə tutdular. Burada mən ağır qəlpə yarası aldım. Daha sonra nə oldu bilmədim. 1943-cü ilin noyabr ayının 16-da Vitebsk ərazisində olan hərbi xəstəxanada özümə gəldim. Mənlə bir palatada 10 nəfər yaralı əsgər yatırdı. Soruşdum «Bura haradı?» Cavabında:

«1943-cü ilin noyabr ayının 8-də səni səhər tezdən ağır vəziyyətdə bura gətirdilər. Heç sağ qalmağına güman yox idi. Cərrahın ciddi nəzarəti altında əvvəlcə qan vuruldu sənə, sonra narkoz altında aparılan cərahiyyə əməliyyatın-

dan salamat çıxdın».

Qıçası, burada 6 ay güclü müalicə aldım. Sonra hərbi xəstəxanada müalicə olunanlar hərbi komissiyadan keçməli oldular, o cümlədən də mən.

...Gözləmə otağında idim. Artıq səbrim daralırdı. Nə isə, saat 3-4 radələrində növbə mənə çatdı. Çağırdılar. İçəri daxil oldum, otaqda başda məni qolumda cərrahiyyə əməliyyatı aparən həkim, ətrafında 10 nəfər böyük rütbəli komissiya üzvləri əyləşmişdilər. Baş həkim məni içəri girən kimi stolun üstündəki kağıza yazılmış «Mahmudov Dəmir Mahmudoglu» sözlərini oxuyub üzünü komissiyaya üzvlərinə çevirib dedi: «Vı menya izvinite, on moy zemlyak. Ya s nim po svoemu budu» - deyəndə komissiya üzvləri öz razılıqlarını bildirdilər. Baş həkimin mənə birinci sualı belə oldu. «Bakılısan?» Cavab: «Yox, mən Azərbaycanın Qutqaşen rayonundanam». O, da özünün Bakı şəhərində Axundov küçəsində yaşadığını bildirdi. Dedi: «Məni də burada azərbaycanlı kimi tanıyırlar. Lakin mən Bakı cuhudlarındanam. Səni 8 noyabrda ölü, cansız, çox qan itirmiş bir halda gətirdilər. Bu işıqlı dünyada mən yuxarıda Allahın köməkliyi ilə saxladım. Feldşel səni Sergeyevin qan qrupu sənin qan qrupunla eyni olduğu üçün Sergeydən sənə birbaşa qan köçürüb ürək fəaliyyətini artırdım. Sonra ayrı qüvvətverici dəva-dərman... Nəhayət, o gün saat 3-ə qədər ümid elədim və əməliyyata başladım, əməliyyat uğurlu oldu. Ancaq 9 gün güclü müalicədən sonra tam əmin oldum ki, Dəmir yaşayacaq.

Haşiya: Evə gedəndə rus qanı ilə əmələ gəldiyimi demədim ki, sonra mənə rus Dəmir deyərlər. Ruslar yalan, böhtan, özündən gücsüzə öz güclü əməllərini göstərməzlər. İndi öz-özümə deyirəm bax, ona görə də mən hə-

lə yadıma gətirə bilmirəm ki, 85 yaşımnda hələ bir insanın çörəyini kəsdim. Yox, bu olmayıb. Çünki çörək kəsənlərin Allah əzabına gəldiklərini görmüşəm.

Sözün lap qıçası mən hətta övladlarıma da vəsiyyətnamə yazmışam ki, insan olub insanlara yarayın.

Mətləbdən kənara çıxdım, oxucularımdan üzr istəyirəm. Keçək əsas mətləbə. Söhbət uzun oldu. Hər bir sözün 1001 mənası var.

...Cərrah söhbəti qısaltdı, keçdi əsas məsələyə. Yaxşı, indi daha məndən nə istəyirsiniz? - dedi. «Çəkdiyən zəhmətə görə çox sağ ol» - deyib evə yazılmaq istəyimi bildirdim. O, məni başa düşdü və dedi ki, sözünü rus dilində de ki, komissiya üzvləri də başa düşsünlər. Rus dilində soruşdu ki, bu şikəst qolunla gedib evdə nə işlə çörək qazana bilərsən. İndi səni evə yazıram. Səhər tezdən yenə də cərrahiyyə otağına gəl, sənədlərini ora göndərirəm. Lap düzünü deyim ki, doğma vətən və rəhmətlik anamın hər gün də əlləri göydə yardan Allaha ibadət etməsi və anamın ibadətinə «Amin-Amin!» dediyim günlər yadıma düşdü. Kövrəldim. Cərrah həkim çox rəhimli, alicənab kişi idi. Onun ağıllı məsləhətinə qulaq asdım, razılaşdım. Səhər təyin olunan otağa gəldim. Feldşerlər tez məni stolun üstünə uzandırıb əl-ayağımı stola sarıdılar. Elə bu an cərrah da gəldi. Daha mən heç bir söz demədən burnumun üstünə pambıq qoyub narkozu damcı-damcı tökdülər. Mənə dedilər ki, 1-dən 7-ə qədər say. Mən 1-dən 7-ə qədər saydım. Daha sonra nələr oldu bilmədim. Amma gecə çox pis halda ayıldım, gördüm ki, əl barmaqlarım şişib, qolum sanki dibindən çıxır. Qalxdım ki, durub gedim növbətçi həkimin yanına da, yıxıldım. Yanımdakı yaralılardan 2 nəfər ayaq tutan gəlib mənim qolumdan tutub növbətçinin yanına gətirdilər. Qışqırdım ki, ya mənim qolumu bu saat kəs, ya

da məni öldürün. Daha mən dözmürəm. Növbətçi feldşer dedi ki, ona mən əl vursam məni cərrah hərbi tribunala verir. Nə isə qıyası səhərə kimi sızıldaya-sızıldaya qaldım. Səhər tezdən cərrah gələn kimi otağa ondan qabaq girdim. Cərrah qolumu, barmaqlarımı görüb dəhşətə gəldi.

Feldşerləri söydü, dalaşdı ki, gipsi gərək bir qədər boş sarıyardınız. Gips quruduqca xəstənin qolunu sıxıb, qan işləməyib. Sonra əmr verdi ki, bu saat gipsi sökün, təzəsini qoyub bir qədər boş sarıyın. Onu da qeyd edim ki, insan nə qədər əzab-əziyyət çəksə də onu yaşadan möhkəm inam və iradəsidi. Mən də 2 yaşım-dan əzablar, zəhmətlər, haqsızlıqlar, ac, ayağyalın, məktəbə gedəndə çox vaxt kitabım, dəftərim, qələmim olmayıb. Nə bilim daha nələr-nələr görmüşəm. Ancaq Allaha inamımı itirmədən möhkəm iradəm ilə hər bir əziyyətə, əzaba dözmüşəm. Qolumdakı köhnə, qurumuş gipsi sökəndə inandırım sizi ki, o dünyanı gördüm gəldim. Qolum sıxılıb bir sümük, bir dəri qalmışdı. Nə isə 10 gündən sonra bunu da sökdülər. Cərrah məni qəbul etdi və dedi ki, səni idmana yazıram. Hər gün 2-3 dəfə gedib idmanla məşğul olarsan. Sonra baxarıq. Hər gün 2-3 dəfə idmana getdim. Artıq qolum yaxşılaşdı. Bütün bu əməliyyatlardan sonra ikinci hərbi komissiya da çağırıldı. Cərrah həkim yenə də mənə təselli verib dedi: «Bax, səni elə bir yerə yazıram ki, gedib Pribaltika ölkələrində gəzərsən. İndi bizim kişilər hər gün irəli gedirlər. Tezliklə qələbə də bizim olacaq. Sən də hərbi xidmətini başa vurub sağ-salamat, qolun da işə yararlı gedəcəksən ki, ay ana, ya cuhud cərraha xeyir-dua ver, ya da Allahdan rəhmət dilə». Bir sözlə, belə vətənpərvər əsl insan alicənab bir kişini unutmaq olmaz.

Aradan 60 il keçsə də o kişini xatirəmdə yaşatmışam. Ona rəhmət diləyib, məzarı nurla dolsun deyirəm. Bu yazını onun ruhunu xatirələrdə yaşatmaq məqsədi ilə yazdım. Bilin, əgər unutsaq bizi də unudarlar. Mənimlə onun ünsiyyəti elə bir vaxta təsadüf etmişdi ki, heç kim bilmirdi ki, sabah kim öləcək, kim qalacaq. Müharibə illərində Allah elə insanları mənə arxa, kömək yollayırdı. Üzərimə düşən öhdəlikləri də yerinə yetirib, özümə əlamətdar günlər qazanıb üzüağ qayıtmışam. Gələndə bir qədər əsəbi idim. Vətən yolunda qan tökməyimə görə hər ildə ən yaxşı sanatoriyalarda pulsuz müalicə olmuşam. Mərdəkan, Bilgəh, Soçi, Qaqra, Xosta, Yesuntiki, Kislovodsk, Borjomi, Sxaltiva...

...1944-cü il may ayının əvvəllərində Belarusiya vətəndaşı Spiridovla Kalenin vilayətindəki Valekilukbuk deyilən yerə gəldik. Onu da deyim ki, əgər Spiridov olmasaydı mən tək bu yerlərə gəlib çıxıb bilməzdim. Spiridov bu yerlərə yaxşı bələd idi. Həm də o vaxtı nəqliyyat vasitəsi yox dərcəsində idi. Burada yerləşən 25862 sayılı H.K.O Plevaya hərbi hissəyə özümüzü təqdim etdik. Üç gün bura başqa-başqa yerlərdə əsgərlər gəldi. Bizi bir yerə toplayıb bu hərbi hissənin adı, görəcəyi işlərlə tanış etdilər. Bu hərbi hissənin vəzifəsi döyüş meydanında qalan, istifadəyə yaramayan hərbi sursatları bir yerə toplayıb təyin olunmuş yerlərə daşıyıb təhvil vermək, alman faşistlərinin gizlətdiyi, ehtiyatda olan avadanlıqlarını qoruyub saxlamaq, sahələri minalardan təmizləmək, banditlərə qarşı mübarizəyə, xoşa gəlməyən işlərlə məşğul olan şəxsləri tutub ştaba təhvil verməkdən ibarət idi. İşğal edilmiş ölkələrdən olan insaanları əsirlikdən öz yerlərinə qaytarmaq bizim ümdə işimizi təşkil edirdi.

Haşiyə: Latviyanın Koma deyilən qəsəbəsi ətrafında böyük bir bataqlıqda alman faşistlərinin 7 ədəd tankı batmışdı. Almanlar buranın bataqlıq olduğunu bilmədən döyüş gədən zaman gizlənmək məqsədi ilə çökəkliyə enmişlər, tankların batdığını hiss edən kimi qaçıb canlarını qurtarmışlar. Bu tankları yerində parçalayıb təyin olmuş yerə daşdıq. Bunları daşımaq üçün işğaldan azad olunmuş yerlərin mülki əhalisi də bizə kömək edirdi. Təvazökarlıqdan uzaq olsa da, gördüyüm əsas işləri nəzərinizə çatdırmaq istəyirəm (oxucularım üçün bir qədər əfsanə kimi görünsə də).

Trafeyada 11 nəfər idik. Hamı yaşda məndən böyük olsa da, komandir mən idim. Dəstəmdə müxtəlif sənət sahibləri vardı. Əksəriyyət rus, belarus, sibiryak idi. Onu da deyim ki, onlardan yaşca kiçik olsam da, bir hissə komandiri kimi mənə çox hörmət və qayğı ilə yanaşır, əmirlərimi layiqincə yerinə yetirirdilər.

Bizim Trafeya Almaniyanın Genzberq şəhərinə gəlmişdi. İkinci gün ştab komandiri Kasatginin köməkçisi zabit Matveyeviç xəbər verdi ki, serjant Mahmudovu ştab komandiri yanına çağırır. Getdim hərbi qaydada raport verib fərəqət dayandım, «Azad!» əmrindən sonra - «Yanıma gəl!» - dedi. Əlindəki xəritədə Genzberq şəhərindən bir neçə km. aralıda yerləşən Penşenburq qəsəbəsini göstərərək dedi: «Yuxarıdan indicə sərəncam almışam, kəşfiyyatçıların gətirdiyi xəbərə görə, bu qəsəbənin şərqindəki meşədə almanların 12 silah anbarı var. Öz dəstəni götürüb gedirsən. O qəsəbənin mülki əhalisi azdı. Qocalar, uşaqlar var. Qəsəbəyə girəcəkdə iki mərtəbəli binada asfalt magistral yolun şərq tərəfində özünü sığınacaq yer düzəldərsiniz. Hər gün növbə ilə iki əsgər əlində silah növbə çəkməlidir. Kəşfiyyatçıların

gətirdiyi xəbərə görə, bir neçə bandit orada, o meşə ətrafında hərhlərlər. Əvvəlcədən görün banditləri ələ keçirə bilərsinizmi? Onu da qeyd etdi ki, keçən gün həmin o banditlər bizim zabitimizi kəşfiyyat zamanı tutub paqonlarını açıb tullayıb, özünü də aparıblar. Yeri-yatağı bəlli deyil. Ehtiyatlı ol. Orada özünü möhkəm mövqə düzəldin. 2 gündən sonra sizə köməkçi kapitan Savini və bir neçə əsgər də göndərəcəyəm. Genzberqlə Ə. Penşenburqun arasında 20 km yol var, ola bilər ki, yolu minalamış olurlar. Sonra da qeyd etdi ki, bu iş çox diqqət və ehtiyat tələb edir. Odur ki, bu işdə çox ayıq-sayıq olmalısınız və bizimlə hər gün, hər saat əlaqə saxlamağı unutmayın.

Bu sözləri deyib Azərbaycanın 416-cı qvardiyasının adını çəkdi və qeyd etdi ki, Azərbaycan xalqı vətənpərvər xalqdı. Hərbi qaydada «Aldım, qəbul etdim!» - deyib gəldim.

Biz alman faşistlərinin 12 hərbi sursat anbarını bir ay gərgin vəziyyətdə qoruyub saxladıq. Onu da qeyd edim ki, biz bura gələndən sonra banditləri görmədik. O vaxt eşitdiyimə görə, biz olduğumuz Penşenburqun Alenişbeyn qəsəbəsi Polşa sərhədinin yaxınlığında olduğundan banditlər meşədə gizlədilmiş 12 silah anbarını partlatmaq üçün gəliblənmiş. Sovet Ordusunun kəşfiyyatçılarının burada olduğunu bilib aradan çıxdılar.

Almaniyanın Genzburq şəhərinin Penşenburq qəsəbəsində bizə tapşırılan vəzifəni hər gün layiqincə hərbi qaydada növbə ilə nəzarətdə saxlayırdıq. Günlərin bir günü gündüz saat 12 radələrində qəflətən atəş səsi eşidildi. Dərhal özümüzü hadisə yerinə çatdırdıq. Hərbi sursat anbarının şimal tərəfində 3 nəfər nabeləd silahlı şəxsin anbara tərəf gəldiyini gördük. Atəş açsaq da onları tutmaq müvəffəq olma-

di. Meşəni gəzdik, lakin heç kəsi tapa bilmədik.

Vəzifə borcumuzu yerinə yetrsək də meşədə apardığımız axtarışlar nəticəsiz qaldı. Axtarış yaxınlıqdakı kənddə aparacağı qərara aldıq. Bir neçə evdə yoxlama apardıq, lakin yə-nə də nəticə vermədi. Məsləhətləşdik ki, kəndi nəzarətdə saxlayaq. Bir evin qarşısında dayandıq. 1-2 nəfər çöldə durdu, qalanımız içəri daxil olduq. Evdə 2 yaşlı qadın, 3 nəfər kişi əyləşmişdi. Biz içəri daxil olanda ayağa qalxdılar. Çox çətinliklə sorğu - sual etdik. Səbəb isə rus dilini anlamamalarında idi. Evdəki axtarış zamanı otaqda olan 2 çarpayından biri digərindən fərqli göründü. Çarpayının üst örtüyünü qaldırdıqda məlum oldu ki, bir qız uşağı gizlədilib. Doğrusunu deyim ki, bir az çaşsam da, tez özümü ələ alıb qızı başa saldım ki, sənə işimiz yoxdu. Qız az - maz rus dilini bilirdi. Qızın başqa millətə mənsubluğu aydın görünürdü. Qız özü haqqında danışmağa başladı:

Eston vətəndaşyam... Tallin şəhəri, Metallin küçəsində 37 sayılı evdə yaşayıram. Atam dəmir yol işçisi, anam isə həkimdir. Özüm məktəbin 10-cu sinfini yenicə bitirmişəm. Ali məktəbdə təhsilimi davam etdirmək istəyirdim, qismət olmadı. İndi isə burada, çıxılmaz bir vəziyyətdəyəm.

Bura necə gəlib çıxdığımı soruşduqda isə belə cavab verdi:

- Anam işləyən xəstəxanaya tez-tez gedirdim.

Günlərin bir günü təsadüfən bir alman zabiti ilə görüşdüm. O özünü belə təqdim etdi. «Biz Estoniyanı işğal edib Tallin şəhərində qalmalı olduq. Bir aydan sonra məni Tallində gedən döyüşlərdə yaralandığım üçün evə tərxis edəcəklər. Aramızda ailə qurmaq kimi məsuliyyətli bir məsələ vardı. Valideynlərim və onun atasının razılığı ilə sözsöhbət getdikcə genişləndi. Oğlan evlərinə yazıb atasını gətirdi. Atasını anamla sözləşib məni bura gətirdi. Bir aydan sonra hərbi xidmətdən tərxis olunub, gəlib ailə-nikah məsələ-

sini həll etməli idilər. İndi aradan xeyli vaxt keçib, hər şey dəyişilib. Bilmirəm necə olacaq. Bura gələndə Estoniya almanlarda idi. Oğlan hara getdi, heç bir xəbər yoxdu. Mən indi çox peşimanam, gecə-gündüz ağlayıb göz yaşı tökürem, az qala özümü öldürəm». Qız ağlaya-ağlaya taleyindən şikayət edirdi. Qızdan fikrini soruşdum və dedim ki, bizim səni öz ünvanınıza, ata və ananın yanına göndərməyə ixtiyarımız var. Elə bir sönməkdə olan lampaya neft tökdün, sevincinin həddi-buluğu olmadı. Dedim, hazırlaş, səni aparıb yola salaq. Bizdə sənə kimilər çoxdur. Bizim vəzifəmiz evindən, ailəsindən ayrı düşən insanlara kömək edib öz ünvanlarına göndərməkdir. Ev sahibləri bizdən qorxub səslərini də çıxartmırdılar.

Qızın burada heç bir şeyi yox idi. Başqa bir paltarını da balaca sumkaya qoyub bizimlə gəldi. Perşenburqdan onu sağ-salamat Zenqsburqda mövqe tutan ştaba göndərdik. Bunu da qeyd edim ki, bizə Perşenburqa müəyyən tapşırıqları yerinə yetirmək üçün nəqliyyat vasitəsi kimi istifadə etməyə iki atlı bir fayton da vermişdilər. İki əsgər faytonla qızı gətirib ştaba sağ-salamat təhvil verdilər.

Bizə SSRİ Ali Baş Komandanın əmrini oxuyub izah etmişdilər ki, belə hallarda mülki əhali ilə kobud rəftar edənlər hərbi tribunala verilib cəzalandırılacaq. Əsir düşmüş vətəndaşları da sağ-salamat öz ünvanlarına göndərəndə bizə təşəkkür göndərilirdi.

Beləcə Mamu adlı eston qızı Tallin şəhərində yaşayan ata-anasının yanına çatan kimi, ştaba razılıq məktubu gəldi. Ştaba bu cür məktublar çox gəlirdi. Biz də öz nəcib işimizlə fəxr edirdik.

Bəli, bir ay tamam olduqdan sonra bizi geri, Genzburq şəhərinə ştaba çağırtdılar. Sonra çox yerlərdə əvəzsiz işlər gördük. Yadımda qalanların hamısını yazsam oxucularımı

yormuş olaram. Qısaca onu deyə bilərəm ki, ürəkdə Allaha inam olduqda bütün çətinliklərə, əzab-əziyyəyə sinə gərməyə nikbin ruh yaranır.

Hissəmizin öhdəsinə düşən vəzifəni layiqincə yerinə yetirirdik. 7-ci Trafeya diviziyasının nəzdində mən növbətçi olan gün xəbər gəldi ki, Kasatgin gələcək. Adətən, hərbi rütbəli şəxs gələn zaman növbətçi hərbi hissənin harada, nə işlə məşğul olduğu haqqında hesabat verməli idi. Mən də hesabat verməyə hazırlaşdım. Bu çox böyük məsuliyyət tələb edirdi. Nəhayət, saat 12.00 radələrində Kasatkin bir neçə hərbi rütbəli zabitlə gəldi. Onlar maşından düşdü. Mən isə iri addımlarla onlara tərəf gedib çox hündür səslə hesabat verdim. Allah mənə elə bir qüvvət verdi ki, səsim meşəni başına götürdü. Adətən, belə hadisələr tez-tez olurdu.

Hərbi hissədə yaşca hamıdan kiçik idim, lakin hərbi tapşırıqları yerinə yetirməyim, çevikliyəm ştab komandirinin xoşuna gəlirdi və «Azərbaycanlılar qorxmaz və cəsur olurlar» ifadəsini tez-tez təkrar edirdi.

Döyüş meydanında günümüz həmişə çöldə, tarlada, kənd və qəsəbələrdə keçirdi.

1945-ci ilin yanvar ayının soyuq, şaxtalı bir günü mən hissəmizdə növbətçi idim. Xəbər gəldi ki, ştab komandiri Kasatgin bu yerlərə yoxlamaya gələcək. Hərbi xidmətdə olanlar yaxşı bilir ki, adətən, gələn rəhbərlərə, rütbəli şəxslərə hərbi hissənin harada, nə işlə məşğul olduğu haqda raport vermək lazımdır. Mən də öz yerimdə fərqət dayanıb, raport verməyə hazırlaşdım. Saat 12 radələrində «Ford» markalı maşın ilə ştab komandiri Kasatgin 5 nəfər zabit ilə gəlib, növbədə olduğum yerdən keçdilər. Mən ucadan, aydın şəkildə hissəmiz haqqında ümumi məlumat verməli idim. Yaxınlaşıb üzərimə düşən vəzifəni yerinə yetirdim. «Azad» komandasını aldım. Yaxınlaşıb mənə əl verdi. Haradan olduğ-

umu soruşdu:

- Hansı respublikadansan?

- Azərbaycan - deyə cavab verdikdə:

- Siz azərbaycanlılar cəsarətli olursunuz - deyib sağollaşdı. Eyni ilə qayıdan zaman, yenə də məlumat verdim. Bütün rota fərqət komandasında dayanmışdı. Məni rotanın qarşısına çıxarıb bütün Trafeya hərbi hissəsinə şəxsən öz adından təşəkkür edib razılığını bildirdi.

1945-ci il yanvar ayının 26-da ştaba iş üçün gedən yoldaşlar xəbər gətirdilər ki, saat 12-də serjant Mahmudov Kasatginin qəbulunda olmalıdır. Səhər yeməyindən sonra icazə üçün rota komandirinin yanına gəldim. O hər gün «Ford» markalı maşının ştaba gedib - qayıtdığını bildirdi. Ştab ilə bizim aramızdakı məsafə təxminən 20 km. olardı. Vədə aldığı vaxt gəlib maşına əyləşdim, lakin nə üçün çağırıldığımı bilmirdim. Bu isə məni narahat edirdi.

Ştab komandiri Kasatgin məni qəbul etdi. İçəri girən kimi hərbi qaydada əmrinə əsasən gəldiyimi bildirdim. Mənə müraciət edərək dedi:

- Azərbaycan oğlu (məni belə çağırırdı), məndən nə istəyirsən?

- Sizin sağlığınızı.

- Daha nə istəyirsən?

- Evə getmək üçün məzuniyyət - cavabımı eşidən kimi - Doroqoy, eto ne vozmojno - dedi. Əndəki çubuğu xəritə üzərində gəzdirərək Baltikyanı ölkələrdən Bakıya qədər uzanan məsafəni göstərdi və əlavə etdi:

- İndi müharibədi. Nəqliyyat yox, yollar dağılıb. Sən heç bir aya gedib - gələ bilməzsən. Mümkün olan başqa nə istəyirsən?

- Sizin sağlığınız - dedim. Deyəsən, cavabım lap kişinin ürəyindən olmuşdur. Soruşdu:

- Kimin var? Evdə kim ilə qalırsan?
- Anam.
- Başqa?
- Anamdan başqa heç kimim yoxdu. Cavabımdan bikiş oldu. Bir qədər sükutdan sonra dedi:

- Evin ünvanını de.
- Evimizin ünvanını dedim. «Azad!» - əmrini alıb geri, rotamıza qayıtdım. Axşam yeməyinin vaxtı idi. Yoldaşlar hamısı başıma topladılar. Nə xəbərlə gəldiyimi soruşduqda, hər şeyi təfəsilatı ilə danışdım.

1945-ci il noyabr ayının 27-də öz doğma vətənim Qutqaşenə gələndən sonra anam mənə bir arayış gətirdi. (Mən onda başa düşdüm ki, Kasatgin məndən niyə ünvanını soruşub).

Ali baş Komandanın əmrinə əsasən anama oğlu Dəmir Mahmudova hərbidə göstərdiyi xidmətlərinə görə dövlət tərəfindən imtiyaz təyin edilmişdir. Həmin arayışa əsasən bütün vergilərdən azad idik. İmtiyazdan əlavə maddi yardım və başqa hədiyyələr də göndərilmişdi.

***KD 258642 sayılı hərbi hissədən
göndərilən arayış hal-hazırda
muzeydə bir eksponat kimi saxlanılır.***

KƏRİMOV QASIM SƏMƏD OĞLU

1908-ci ildə Yelzavetpol quberniyasının Şəki qəzasının Qutqaşen kəndində ziyalı ailəsində anadan olmuşdur. O, kiçik yaşlarında olarkən ata anası vəfat edir. O vaxt kənddə həkim, xəstəxana olmadığından ölüm halları çox olurdu.

Valideyinsiz qalan körpəni əmisi Ələşrəf öz öhdəsinə götürür. Bu dövrdə ölkədə başsızlıq, ədalətsizlik, bandatizm hərcimərclik, erməni-müsəlman qırğını, aclıq və s. baş alıb gedirdi. Dözülməz hallara düşərək olan xalq ağır həyat keçirir. Qasımın ata yurdu yiyəsizlikdən dağılıb xaraba olur. 1920-ci ildə yeni gələn Şura hökuməti Qutqaşen kəndində 1920-1930-cu illərdə kənddə bir qədər əsəyişi bərpa edir. Savad məktəbləri, iş yerləri açılır. Xalqa zülm edən məmurlardan təmizləyir. Kərimov Qasım əvvəl Vahid Bəy Müsabəyovun Rus-Tatar məktəbində, sonra isə yeni yaranan Qutqaşen 7 illik məktəbdə ilk təhsilini alır. Sonra Şəki şəhərində iki illik Şekayim məktəbində təhsilini davam etdirir.

...Şəki iki illik Şekayim məktəbini əla qiymətlərlə qurtaran Qasım öz doğma kəndinə gəlir. Burada o, Rayon Partiya Komitəsi tərəfindən partiyaya üzv qəbul edilir və taxıl-tədarük məntəqəsinə müdir vəzifəsinə təyin olunur. Sonralar taxıl-tədarük məntəqəsi Ləki dəmir yol stansiyasına köçürülür. Qasım isə Kooperativ ticarət təşkilatında rəhbər vəzifələrdə çalışır. 1938-ci ildə öz ata yurdunda ev tikib, Vəndam kənd sakini Həlime xanım Səlimova ilə ailə qurub, iki övladı dünyaya gəlib.

O, 1942-ci il mart ayında vətəni müdafiə üçün səfərbər oldu. Şimali Qafqazda gedən döyüşlərdə ağır yaralanıb bir aylıq müalicədən sonra II-dərəcəli müharibə əlili kimi evə tərxis olunub gələndən sonra da əvvəlki iş yerində işləyib. Xalqına ləyaqətli xidmətinə görə el arasında hörmətli, nüfuzlu şəxsiyyətlərdən biri olub. 1957-ci ildə müharibədə aldığı ağır yaraların, bədənində qalan qəlpələrin ağrısına dözməyib, xəstəxanaya düşür və orada da dünyasını dəyişmişdir.

Qızları ailəlidir. Övladları var. Bayram günlərində atalarının qəbrim ziyarət edib ruhuna dualar oxudublar.

OSMANOV MƏHƏMMƏDƏLİ HÜSEYN OĞLU

1920-ci ildə Yelizavetapol quberniyasının Şəki qəzasının Qutqaşen kəndində ortabab kəndli ailəsində anadan olmuşdur. Babası Osman, atası Hüseyn kişi nəsilliklə əkinçilik, maldarlıq, bostan, tərəvəz təsərrüfatı ilə məşğul olmuşlar. Soykökləri qədim Qutqaşen kəndində yaşayıb-yaradıb, öz halal zəhmətləri ilə kənddə nüfuz, hörmət qazanan xeyirxah insanlar olmuşlar. Vaxt yetişəndə Hüseyn kişi qonuşuluqda yaşayan Qərib kişinin qızı Məstürə

xanımla Məhəmməd Əli Hüseyn oğlunu evləndirmiş, iki qız, bir oğul nəvəsi dünyaya göz açmışdır. Məhəmməd Əli də təsərrüfatda Hüseyn kişiyə kömək etmiş, atasının davamçısı olmuşdur.

1941-ci ilin yayında alman faşistləri ilə başlayan müharibəyə səfərbər olan Məhəmməd Əli Ukrayna Respublikasının Zaporozhye vilayətində bir müddət hərbi təlim aldıqdan sonra Mekiopol şəhəri uğrunda gedən ağır döyüşlərdə iştirak etmişdir. Hərbi tapşırığı yerinə yetirən zaman güclü top atəşinə məruz qalıb ağır yaralanmış və vətən uğrunda qəhrmancasına həlak olmuşdur. O, Ukrayna çöllərində torpağa tapşırılmışdır.

Qara məktub alan Məstürə xanım ərindən əmanət qalan foto şəkilli əzizləmiş və ömrünü övladlarına həsr etmişdir. O, 1989-cu ildə dünyasını dəyişmişdir.

**MƏNİM HƏYAT AMALIM BÜTÜN
VARLIĞIM QƏDƏR SEVDİYİM
AZƏRBAYCAN XALQINA,
DÖVLƏTÇİLİYİMİZƏ,
ÖLKƏMİZİN İQTİSADI, SİYASİ,
MƏNƏVİ İNKİŞAFINA XİDMƏT
OLMUŞDUR**

ƏZİZ RƏHBƏRİM

Gələndə yurduma çiçəkli bahar
Al-əlvan geyəndə bağlar, bağçalar,
Əziz Heydər ata gəlib dünyaya
Onun bənzəri var Günəşə, Aya.

Böyük şəxsiyyətlə fəxr edirik biz,
Fərəhlə döyünür ürəklərimiz,
Vətənin işıqlı sabahı üçün
Çalışdı ürəklə prezidentimiz .

İstəyir ömrünüz ilk bahar olsun,
Müstəqil ölkəmiz bəxtəvər olsun,
Başının üstündə üçrəngli bayraq
Onunla fəxr edir bu ana torpaq.

Gəzdi ölkələri, gəzdi cahanı,
Dünyaya tanıtdı Azərbaycanı.
Adınla fəxr edir bu ana torpaq,
Siyasətin ömürlük olsun əziz rəhbərim.

Azərbaycan xalqının azadlığını, müstəqilliyini, adət-ənənəsini xalqına qaytaran ulu öndərimiz Heydər Əliyevə Allah rəhmət etsin, məzarı nurla dolsun. Onun siyasi kursunun davamçısı hörmətli prezidentimiz İlham Əliyev canablarına can sağlığı və uzun ömür arzulayıram.

ULU ÖNDƏRLƏ BAĞLI XATIRƏLƏRİM

Mən Böyük Vətən müharibəsində iştirak etmiş minlərlə həmvətənlərimizdən biriyəm. Allahın hökmü ilə döyüş meydanlarından salamat çıxıb doğma yurda qayıtdım. Ömrümün mühüm bir dövrü dinc quruculuq illərində keçmişdir. Mən bir əmək veteranı kimi fəxr ilə deyə bilərəm ki, əmək fəaliyyətimin düz 30 ili xalqımızın sədaqətli oğlu, ümummilli liderimiz, görkəmli dövlət xadimi H.Ə.Əliyevin respublikamıza rəhbərliyi dövrünə təsadüf etmişdir. Keçirilən qurultay və tədbirlərdə onunla görüşmək səadəti mənə də qismət olmuşdur.

Yaxşı yadımdadır... Heydər Əliyev 1969-cu ilin iyul ayında hakimiyyətə gəldi. O vaxta qədər Dövlət Təhlükəsizlik orqanlarında işləyən H.Əliyev Azərbaycanın iqtisadi durumuna yaxşı bələd idi. Ölkənin tərəqqisi, iqtisadi inkişafı üçün səmərəli iş görmək lazım idi. Bu bacarıqlı, təşkilatçı insanın sayəsində Azərbaycan iqtisadiyyatı, elmi, təhsili, mədəniyyəti inkişaf etməyə başladı. Tezliklə o vaxtkı Sovetlər İttifaqının 15 müttəfiq respublikası arasında layiqli yer tutdu. Dəfələrlə Sovetlər İttifaqının respublikalararası keçici qırmızı bayraqları ilə mükafatlandırıldı. Ölkə güclü sənaye potensialı olan bir ölkəyə çevrildi, xarici ölkələrə yüzlərlə məhsul ixracatı başlandı. Ölkədə aqrar sənaye də vüsətlə inkişaf edirdi. Ölkənin hər yerində heyvandarlıq, tütünçülük, meyvə-tərəvəz, üzümçülük məhsullarının istehsalı üçün zavod və fabriklər tikilib istifadəyə verilir.

Heydər Əliyev digər sahələrlə yanaşı, elmə, maarifə, kitabın təbliğinə və yayımına böyük diqqət yetirirdi. Mən özüm də bu sahədə çalışdığımıza görə, onun bu məsələyə

necə əhəmiyyət verdiyinin canlı şahidi olmuşam.

...1969-cu ilin noyabr ayı idi. İşimlə əlaqədar Bakıya getmişdim. Şəhərdə böyük canlanma vardı. Bayram şənlikləri davam edirdi. Hamı xoş əhval-ruhiyyədə idi. Hökumət evinin qarşısındakı meydanda (Azadlıq meydanı) tədbir olmalıydı. Azərbaycan KP MK-nin birinci katibi H.Əliyev də orada iştirak etməliydi. Bu, ulu öndəri yaxından görmək və dinləmək üçün yaxşı bir şans idi. Fərsəti əldən vermədim.

...Ertəsi gün bütün şəhər meydanda idi. İynə atsaydın, yerə düşməzdi. Vaxt yetişəndə H.Əliyev tribunada göründü. Alqış sədaları meydanı başına götürmüşdü. O, məzmunlu bir çıxış etdi. Nitqində xalqımızın tarixi, mədəniyyəti, elmi və ədəbiyyatı, təhsili, aparılan quruculuq-abadlıq işləri barədə ətraflı söhbət açdı. Mətbuatın vəziyyəti, kitab nəşri və təbliği barədə də son dərəcə dəyərli fikirlər söylədi. Onun işə beləd olan şəxs kimi dediyi dərin mənalı sözlər indiyədək yadımdadır.

Söylədiyi nitqin təsiri altında qətiyyətim, qurub - yaratmaq həvəsim daha da artdı. İşlədiyim kitab mağazasının fəaliyyətində ciddi dönüş yaratdım. Hər nəşr olunan kitabdən rayona 500 nüsxə gətirir, satışını təmin edib vaxtılı-vaxtında planı yerinə yetirdim. Elə o vaxtlardan kitab satışı və yayım şəbəkəsi genişləndi.

Qəbələ rayonun bütün kolxoz və sovxozlarında, məktəblərdə, uşaq tərbiyə müəssisələrində kitabxanalar, ictimai yerlərdə isə səyyar kitabxana və kitab köşkləri fəaliyyət göstərməyə başladı. Camaat arasında siyasi-ictimai, elmi-bədii, texniki-iqtisadi və kənd təsərrüfatı mövzularında ədəbiyyat geniş şəkildə yayıldı. Kitaba böyük maraq yaranmışdı. Artıq rayonda 800-ə qədər şəxsi kitabxana var idi. Kitaba marağın belə artması, satış planlarının artıqla-

ması ilə yerinə yetirilməsi, onun təbliğ və yayımının yüksək səviyyədə təşkili sahəsində əldə olunan uğurlar tezliklə böyük əks-səda yaratdı. Kitab ticarəti kollektivinin iş təcrübəsi bütün rayonlara yayıldı. Kollektivimizin adı Azərıtıfaqın şərəf lövhəsində birinci sırada idi. Gördüyümüz işlər dövlət tərəfindən yüksək qiymətləndirildi; diplomlar, qırmızı bayraqlar, orden və medallar, pul mükafatları, təşəkkürnamələrin ardı - arası kəsilmirdi.

Dəfələrlə beşilliklərin qalibi olduq. Mən özüm bir neçə dəfə kitab ticarəti işçilərinin Respublika və Moskva qurultaylarına nümayəndə seçildim, seminarlarda, konfranslarda iştirak etdim. Respublikamızda kitabın təbliği və satışı ilə bağlı xoş rəylər Moskvada da söylənilirdi.

Bütün bunlar hakimiyyətdə olduğu dövr ərzində Heydər Əliyevin məqsədyönlü fəaliyyətinin, o cümlədən, kitab mədəniyyətinə göstərdiyi yüksək diqqət və qayğının nəticəsi idi.

...1978-ci il idi. Azərıtıfaqın keçirdiyi ticarət işçilərinin növbəti qurultayına mən də nümayəndə seçilmişdim. İki gün qabaq məni çağıraraq dedilər ki, qurultayda kitab təbliği və satışı barədə çıxış etməlisən. Yaxşı hazırlaş. Qurultayda MK-nin I katibi Heydər Əliyev də iştirak edəcək. Hər dəfə MK-da keçirilən tədbirlərdə kitabın təbliği və satışı ilə yaxından maraqlanırsınız...

Qurultay indiki Şəhriyar adına mədəniyyət sarayında keçirilirdi. H.Əliyev zala daxil olanda hamı ayağa qalxdı, onu gurultulu alqışlarla qarşıladı. Mən ilk çıxış edənlərdən oldum. H.Əliyev kimi zəngin dünyagörüşlü bir şəxsiyyətin qarşısında nitq söyləmək elə də asan deyildi...Qurultaydakı çıxışım bəyənilirdi və dəfələrlə alqışlandı. Hiss etdim ki, məruzəm H.Əliyevin də xoşuna gəlib...

**QUTQAŞEN RAYON İSTEHLAK
CƏMIYYƏTİNİN KİTAB TİCARƏTİ
İŞÇİLƏRİNİN AZƏRBAYCAN
İSTEHLAK KOOPERASIYASININ
BÜTÜN KİTAB TİCARƏTİ
İŞÇİLƏRİNƏ**

MÜRACİƏTİ

HÖRMƏTLİ HƏMKARLARIMIZ!

BÜTÜN SOVET ADAMLARI KİMİ, BİZ DƏ KOMMUNİZM QURUCULUĞUNDA ƏSAS MƏRHƏLƏ OLAN ONUNCU BEŞİLLİYİN BİRİNCİ İLİNİ BÖYÜK ƏMƏK QƏLƏBƏLƏRİ İLƏ YOLA SALDIQ, İNDİ ONUNCU BEŞİLLİYİN İKİNCİ İLİ ZƏFƏRLƏ ADDIMLARINI ATMAQDAYIQ.

ONUNCU BEŞİLLİYİN İLK İLİ OLAN 1976-Cİ İLDƏ RAYONUMUZUN ZƏHMƏTKƏŞLƏRİNƏ 43 MİN 270 MANAT DƏYƏRİNDƏ ÇAP MƏHSULLARI SATILMIŞ, YƏNİ PLANDAN ƏLAVƏ 7 MİN 270 MİN MANATLIQ ƏLAVƏ MƏDƏNİ XİDMƏT GÖSTƏRİLMİŞDİR.

BU NALİYYƏTİN QAZANILMASINDA SOV.İKP XXV QURULAYININ, AZƏRBAYCAN KOMMUNİST PARTİYASININ XXIX QURULTAYININ QƏRARLARI VƏ «SOV.İKP XXIV QURULTAYININ QƏRARLARI-

NA UYĞUN OLARAQ İDEOLOJİ İŞİN DAHA DA GÜCLƏNDİRİLMƏSİ SAHƏSİNDƏ RESPUBLİKA PARTİYA TƏŞKİLATLARININ VƏZİFƏLƏRİ HAQQINDA» AZƏRBAYCAN KP MK-NİN 30 OKTYABR 1971-Cİ İL TARİXLİ PLENUMUNUN QƏRARLARI BİZİM ÜÇÜN İŞ PROQRAMI OLMUŞDUR.

1977-Cİ İL START GÖTÜRMÜŞDÜR. ONUNCU BEŞİLLİYİN İLK ADDIMLARI GÖSTƏRİR Kİ, BU İL BİZİM ÜÇÜN DAHA UĞURLU İL OLACAQDIR.

«1976-1980-Cİ İLLƏRDƏ SSRİ XALQ TƏSƏRRÜFATI İNKİŞAFININ ƏSAS İSTİQAMƏTLƏRİ» HAQQINDA SOV.İKP XXV QURULTAYININ VƏ SOV.İKP MK-NİN «İSTEHSALIN SƏMƏRƏSİNİ VƏ İŞİN KEYFİYYƏTİNİ YÜKSƏLTMƏK ONUNCU BEŞİLLİK TAPŞIRIQLARINI MÜVƏFFƏQİYYƏTLƏ YERİNƏ YETİRMƏK UĞRUNDA ÜMUMİTTİFAQ SOSİALİZM YARIŞI HAQQINDAKI» QƏRARLARI İLƏ MÜƏYYƏN EDİLƏN PROQRAMI ƏLDƏ RƏHBƏR TUTARAQ İDEOLOJİ İŞİ YENİ VƏZİFƏLƏR SƏVİYYƏSİNƏ QALDIRACAQ, 1977-Cİ İL ÜÇÜN İLLİK MAL DÖVRİYYƏSİ PLANINI NOYABRIN 1-DƏK, BÖYÜK OKTYABR SOSİALİST İNQİLABININ 60-Cİ İLDÖNÜMÜNƏDƏK YERİNƏ YETİRƏCƏK VƏ PLANDAN ƏLAVƏ 10 MİN MANATLIQ ÇAP MƏHSULU SATACAĞIQ.

XİDMƏT MƏDƏNİYYƏTİNİ GÜNÜN TƏLƏBLƏRİ SƏVİYYƏSİNƏ QALDIRMAĞA, ALICILARIN ƏDƏBİYYATA OLAN TƏLABATINI DAHA DA DOLĞUN ÖDƏMƏYƏ ÇALIŞACAĞIQ VƏ PLANLI QAYDADA UZAQ YAŞAYIŞ MƏNTƏQƏLƏRİNDƏ, FERMALARDA, SAHƏ DÜŞƏRGƏLƏRİNDƏ AVTODÜKAN VASİTƏSİLƏ KİTAB SATIŞI TƏŞKİL EDƏCƏYİK.

BUNUNLA ƏLAQƏDAR OLARAQ BİZ AŞAĞIDA-

KI KONKRET ÖHDƏLİKLƏRƏ QƏBUL EDİRİK :
D.MAHMUDOV.

- BÜTÜN SƏKKİZİLLİK VƏ ORTA MƏKTƏBLƏRDƏ, 10 KÜTLƏVİ KİTABXANADA KİTAB SATIŞI TƏŞKİL EDƏCƏK, 6 YERDƏ «GƏNC KİTAB DOSTLARI» KOOPERATİVLƏRİ YARADACAQ VƏ KİTAB KÖŞKLƏRİNİN SAYINI ARTIRACAĞIY.

- RAYON PARTİYA, KOMSOMOL VƏ HƏMKARLAR İTTİFAQLARI KONFRANSLARINDA, FƏALLAR YIĞINCAQLARINDA, İCRAİYYƏ KOMİTƏSİNİN SESİYALARINDA, KLUBLARDA, ƏHALİNİN SIX OLDUĞU DİGƏR YERLƏRDƏ MİZ ÜZƏRİNDƏ MÜNTƏZƏM KİTAB SATIŞI TƏŞKİL EDƏCƏYİK, 15 NƏFƏR KİTAB GƏZDİRƏN VƏ 10 NƏFƏR İCTİMAİ ƏSASLARLA KİTAB YAYAN ŞƏXS CƏLB EDƏCƏYİK.

- YENİCƏ ÇAPDAN ÇIXMIŞ KİTABLAR HAQQINDA YERLİ TƏBLİGAT VASİTƏLƏRİ İLƏ ƏHALİYƏ MƏLUMAT VERİLMƏSİNİ TƏMİN EDƏCƏYİK, MÜNTƏZƏM OLARAQ KİTAB AYLIQLARI, HƏFTƏLİKLƏRİ, ONGÜNLÜKLƏRİ, BAZARLARI TƏŞKİL EDƏCƏYİK.

-KƏND ƏHALİSİNİN KİTABA OLAN TƏLABATINI TAM VƏ DOLĞUN ÖDƏMƏK MƏQSƏDİLƏ MƏRKƏZİ VƏ YERLİ NƏŞRİYYATLARIN TEMATİK PLANLARINDAN VƏ SİFARİŞLƏR ÜÇÜN BLANKLARDAN İSTİFADƏ EDƏRƏK MÜTƏXƏSSİSLƏRİN İŞTİRAKI İLƏ RAYONUN MƏDƏNİ-İQTİSADI PROFİLİNƏ UYĞUN OLAN KİTABLARA SİFARİŞ VERƏCƏYİK.

- 1977-1978-Cİ TƏDRİS İLİNDƏ KÜTLƏVİ ŞƏKİLDƏ MƏKTƏB ŞAĞIRDLƏRİNİ VAXTINDA TƏMİN ETMƏK ÜÇÜN DƏRSLİKLƏRİN SATIŞINI YALNIZ MƏKTƏBLƏRDƏ VƏ SİNİFDƏN-SİNİFƏ KEÇƏN ŞAĞIRDLƏRDƏN ALINIB SATILMASI YOLU İLƏ TƏŞKİL EDƏCƏYİK..

- KEÇMİŞ İLLƏRDƏN QALMIŞ, LAKİN AKTUALLIĞINI İTİRMƏMİŞ ZAY MƏHSULLAR QALIĞININ AZADILMASINA HƏR VASİTƏ İLƏ NAİL OLACAQ, ELƏCƏ DƏ QALANMIŞ KİTABLARIN ƏHALİDƏN ALINIB SATILMASINI TƏŞKİL EDƏCƏYİK. SATIŞA YARAMAYAN MƏHSULLARI TƏLİMATLA UYĞUN SİLİNMƏSİ ÜÇÜN ÖHDƏMİZƏ DÜŞƏN VƏZİFƏNİ YERİNƏ YETRƏCƏYİK.

KOOPERATİV ƏMLAKINI QORUYUB SAXLAMAQ MƏQSƏDİ İLƏ MAĞAZA VƏ ANBARLARDA OLAN MƏHSULLARIN MÜHAFİZƏ EDİLİB SAXLANILMASINA CİDDİ FİKİR VERƏCƏYİK.

ƏZİZ YOLDAŞLAR!

BİZ, QUTQAŞEN RAYON İSTEHLAK CƏMİYYƏTİNİN KİTAB TİCARƏTİ BAZALARI, AZƏRBAYCAN İSTEHLAK KOPERASİYASININ BÜTÜN KİTAB TİCARƏTİ İŞÇİLƏRİNİ CARİ İLDƏ YARIŞA ÇAĞIRMAQLA QƏBUL ETDİYİMİZ MÜRACİƏTDƏ DEYİRİK:

- KİTAB TİCARƏTİ SADƏCƏ TİCARƏT OLMAYIB, ZƏHMƏTKEŞLƏRİN KOMMUNIST TƏRBİYƏSİNDƏ ÜMUMİ PARTİYA, ÜMUMDÖVLƏT İŞİNİN TƏRKİB HİSSƏSİDİR.

- KİTAB MƏDƏNİYYƏT İNCİSİDİR, BİZ HAMIMIZ ONU SEVMƏLİ VƏ TƏBLİĞ ETMƏLİYİK.

MÜRACİƏT QUTQAŞEN RAYON MƏRKƏZİ KİTAB MAĞAZASININ İŞÇİ KOLLEKTİVİNİN VƏ MÜDİRİ D.MAHMUDOVUN GƏRGİN ƏMƏYİNİN NƏTİCƏSİDİR.

AZƏRİTTİFAQ İDARƏ

HEYƏTİNİN SƏDRI:

Ç.K.HƏSƏNOV.

**DÖVLƏT TİCARƏTİ VƏ İSTEHLAK
KOOPERASIYASI İŞÇİLƏRİ
HƏMKARLAR TƏŞKİLATI
RESPUBLİKA KOMİTƏSİNİN SƏDRİ
M.Ş.ƏLİYEVƏ YOLDAŞA
TƏQDİMAT**

Qutqaşen rayon istehlak cəmiyyəti mərkəzi kitab mağazasının müdiri Mahmudov Dəmir Mahmud oğlu 1957-ci ildən etibarən fasiləsiz olaraq kooperasiya sistemində qüsursuz əmək fəaliyyəti göstərir. İşlədiyi müddətdə həmişə mal dövriyyəsi planını və sosialist ödəliklərini artırılması ilə yerinə yetirmişdir. Kitab mağazası X beşilliyin 4 ilində mal dövriyyəsi planına 113,6% əməl etmişdir. O cümlədən, 1979-cu ildə 143 manat plana qarşı 175 min manat dövriyyə etdirərək, illik 122,4% əməl etmişdir. Kitab ticarəti kollektivi V.İ.Leninin anadan olmasının 110-cu ildönümü və Azərbaycanda Sovet hakimiyyətinin qələbəsinin və Respublika Kommunist Partiyasının 60-illik yubleyi münasibəti ilə respublika sosializm yarışında fəal iştirak edərək 1980-cı ilin I rübündə kitab satışı planına 113,1% əməl etmişdir.

Yoldaş Mahmudov Marksizim-Leninizm klassiklərinin əsərlərini, Sov. İKP MK-nin baş katibi Ali Sovetinin Rəyasət Heyətinin sədri L.İ.Brejnevin əsərlərini, nitq və məruzələrini, Kommunist partiyası və Sovet dövlətinin qərarlarını və digər ictimai-siyasi, elmi-kütləvi, kənd təsərrüfatı və bədii ədəbiyyatı rayonun zəhmətkeşləri arasında geniş təbliğ edir. Bunun üçün sərgi-satışlar, səyyar ticarət, kitab aylıqlarından və s. geniş istifadə edilir.

Dəmir Mahmudov yoldaş nümunəvi işinə görə Azərıttafaqın İdarə Heyəti tərəfindən fəxri fərman və pul mükafatı ilə mükafatlandırılmışdır. RİC-in idarə heyəti D.Mahmudov yoldaşa “Kommunist əməyi zərbəçisi”, “Gələcəyin hami tərbiyəçisi” diplomu, pul mükafatı və s. mükafatlar təqdim etmişdir.

Ona görə də Qutqaşen rayon istehlak cəmiyyətinin İdarə Heyəti və Həmkarlar Təşkilatının yerli komitəsi 1924-cü ildə anadan olmuş, azərbaycanlı, orta ixtisas təhsilli, 1952-ci ildən Sov. İKP-nın üzvü, RİC-in Mərkəzi “Kitab” mağazasının müdiri Mahmudov Dəmir Mahmud oğlunun “SSRI İstehlak kooperasiyası əlaçısı” döş nişanı ilə təltif edilməsi üçün Azərıttafaqın İdarə Heyətinə və Dövlət Ticarəti və istehlak Kooperasiyası İşçiləri Həmkarlar İttifaqının Respublika Komitəsinə təqdim edir.

**QUTQAŞEN RAYON İSTEHLAK CƏMIYYƏTİNİN
İDARƏ HEYƏTİNİN SƏDRİ: Q.ƏFƏNDİYEV.**

S Ə R Ə N C A M № 369

Mahmudov Dəmir

Kitab evi satıcı. Təqəüdə çıxması ilə əlaqədar öz xahişi ilə vəzifəsindən azad edilsin.

Əsas : ərizəsi.

**QUTQAŞEN RİC-NİN SƏDRİ: Q.ƏFƏNDİYEV.
KADRLAR ÜZRƏ MÜAVİN: V.MİRZƏLİYEV.**

16.V-1989-cu il.

ƏSLİ İLƏ DÜZDÜ

СЛУЖЕБНАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА

Махмудов Дамир Махмудович, 1924 г. рожд. азербайджанец, образование среднее, чл. ВЛКСМ, работает в системе «Азеркитаба» с 24 января 1947 г. По настоящее время. За время своей работы проявил себя с положительной стороны. Систематически борется за выполнение государственного плана, добросовестный и аккуратный.

Административный взысканий не имеет.

Характеристика выдана для представления в Куткашынский РК КП/б/ Азерб.

ДИРЕКТОР АЗЕРКИТАБА /ОРУДЖЕВ.Г.А/

17 июня 1952 г. Баку. Старший инспектор отдела кадров /Караханова.А/

Möhürü imzası ilə təsdiq edilmişdir.

ƏSLİ İLƏ DÜZDÜ

ПАРТИНАЙЯ - ПРОЗВОДСТЕННАЯ Х А Р А К Т Е Р И С Т И К А .

На Махмудова Дамира Махмуд оглу 1924 года рождения, члена КПСС с 1952 года, партийный билет № 02813467; по национальности азербайджанец, образование среднее, специальность счетчик, а работает продавцом книжном магазине Куткашынского Райпо.

Тов. Махмудов Д.М.с.1957 года работает Куткашынском Райпо на должности заведующий магазина.

За время работы он показал себя как на дисциплинированный, трудолюбивый коммунист. Заслужил уважение и авторитет среди коллектива. Является инвалидом Великой Отечественной Войны.

Тов. Махмудов Д.М. своевременно и добросовестно выполняет все данные ему партийные поручения, принимает активное участие в общественно-политической жизни организации, он является оргидатором организация.

Тов. Махмудов Д.М. постоянно повышает уровень своих знаний.

Характеристика утверждена на общей первичной партийной организации Куткашынского Райпо от 15 февраля 1985 года, протокол № 6. ю

Характеристика выдана для представления в управление Азериттифака.

ПРЕДСЕДАТЕЛЬ КУТКАШЫНСКОГО РАЙПО : Е.ВЕЛИЕВ.
СЕКРЕТАР ПЕРВИЧНОЙ ПАРТИЙНОЙ ОРГАНИЗАЦИИ Р А Й П О :
М.МАМЕДОВ.

ПРЕДСЕДАТЕЛЬ КУТКАШЫНСКОГО РАЙКОМА ПРОФСОЮЗА
РОБОТНИКОВ ГОСТОРГОВЛИ И ПОТРЕКООПЕРАЦИИ: К.ДЖАФАРОВ.
ПЕРВЫЙ СЕКРЕТАР КУТКАШЫНСКОГО РК
КП АЗЕРБАЙДЖАНА
А. КУРБАНОВ.

ƏSLİ İLƏ DÜZDÜ

**QUTQAŞEN RAYON İSTEHLAK
CƏMIYYƏTİ İDARƏ HEYƏTİNİN
HƏMKARLAR TƏŞKİLATI İLƏ
BİRLİKDƏ KEÇİRİLMİŞ 15 FEVRAL
1985-Cİ İL TARİXLİ 7 N-Lİ İCLAS
PROTOKOLUNDAN**

Ç I X A R I Ş

Gündəlik məsələ :

1. Qutqaşen rayon İstehlak Cəmiyyəti kitab mağazasının satıcısı Mahmudov Dəmir Mahmud oğlunun «Şərəf» nişanı ordeni ilə təltif edilməsi üçün materialların Azərıtıfaqın İdarə Heyətinə təqdim edilməsi haqqında.

E.Vəliyev idarə heyətinin sədri

E Ş İ D İ L D İ

Rayon İstehlak Cəmiyyəti İdarə Heyətinin sədri E.Vəliyev yoldaş qeyd edərək göstərdi ki, bir sıra kollektivlər kimi kitab mağazasının kollektivi də on birinci beşilliyin dördüncü ilini şərəflə başa vurmuşdur. Kitab mağazasının satıcısı Mahmudov Dəmir Mahmud oğlu 1947-ci ildən istehlak kooperasiyası sistemində işləyir. İşlədiyi müddətdə həmişə plan tapşırıqların və sosialist öhdəliklərini yerinə yetirmişdir. Onuncu beşillikdə əldə etdiyi yüksək göstəricilər nəticəsində "Rəşadətli əməyə görə" medalı ilə təltif edilmişdir.

Mən Mahmudov Dəmir Mahmud oğlunun "Şərəf nişanı" ordeni ilə təltif edilməsi üçün onun materiallarının Azərıtıfaqın İdarə Heyətinə göndərilməsini təklif edirəm.

ƏSLİ İLƏ DÜZDÜ

Ç I X I Ş L A R :

1. RİC-nin həmkarlar təşkilatı sədri Q.Cəfərov yoldaş İdarə Heyətinin sədri E.Vəliyev yoldaşın İdarə Heyətinin sədrinin fikirləri ilə razılaşdığını və Mahmudov Dəmir Mahmud oğlunun «Şərəf» nişanı ordeni ilə mükafatlandırmaq üçün materialların Azərıtıfaqın İdarə Heyətinə göndərilməsinə tərəfdar olduğunu bildirdi.

2. İlk partiya təşkilatı katibi M.Məmmədova qeyd edərək göstərdi ki, bir kommunist kimi D.Mahmudov öz işinin öhdəsindən layiqincə gəlir.

İşlədiyi müddətdə ilk partiya təşkilatı tərəfindən heç bir cəza və ya xəbərdarlıq almamışdır.

Mən D.Mahmudov yoldaşa «Şərəf» nişanı ordeni təqdim edilməsinin tərəfdarıyam.

3. Qızıl mağazasının satıcı-müdiri yoldaş F.Qəhrəmanova qeyd etdi ki, uzun müddətdir D.Mahmudov yoldaşla birlikdə uzun müddətdir istehlak cəmiyyətində işləyir. D.Mahmudov yoldaş hər vaxt özünü nümunəvi işçi kimi tanıtmışdır.

Mən D.Mahmudov yoldaşa «Şərəf» nişanı ordeni təqdim edilməsinin tərəfdarıyam.

4. Kadrlar üzrə müavin R.Surxayeva yoldaş D.Mahmudov yoldaşın Rayon İstehlak Cəmiyyətindəki şərəfli fəaliyyətindən danışıraq ona «Şərəf» nişanı ordeni təqdim edilməsinə tərəfdar olduğunu bildirdi.

5. Bu məsələ ətrafında baş mühasib R.Xancanov, ticarət üzrə sədr müavinini R.Rüstəmov, kitab mağazasının satıcısı M.Məmmədova və başqa yoldaşlar çıxış edərək D.Mahmudov yoldaşın «Şərəf» nişanı ordeni ilə təltif edilməsinə tərəfdar olduqlarını bildirdilər.

İDARƏ HEYƏTİ QƏRARA ALIR

1924-cü ildə anadan olmuş, azərbaycanlı, 1952-ci ildən SOV.İKP üzvü, 1947-ci ildən istehlak kooperasiyasında işləyən kitab mağazasının satıcısı Mahmudov Dəmir Mahmud oğlu «Şərəf» nişanı ordeni ilə təltif edilsin.

QUTQAŞEN RİC MK SƏDRİ: E. VƏLİYEV.

Ü Z V L Ə R İ :

R. RÜSTƏMOV.
R. XANCANOV.
R. SURXAYEVA
F. KƏRİMOV.
Ş. İSMAYİLOVA.
F. QƏHRƏMANOVA.
N. YUSİFOV.

HƏMKARLAR TƏŞKİLATININ
YERLİ KOMİTƏSİNİN SƏDRİ:

Q.CƏFƏROV.

ƏSLİ İLƏ DÜZDÜR: E.MUSAYEV.

AZƏRİTTİFAQ İDARƏ

QUTQAŞEN RAYON İSTEHLAK CƏMIYYƏTİ İDARƏ HEYƏTİNİN VƏ HƏMKARLAR TƏŞKİLATININ 18 APREL 1980-CI İL TARİXLİ 10 NƏ-Lİ İCLAS PROTOKOLUNDAN

Ç I X A R I Ş GÜNDƏLİK MƏSƏLƏLƏR.

1. Qutqaşen RİC-in kitab mağazasının müdiri Mahmudov Dəmir Mahmud oğlunun "SSRİ istehlak Kooperasiyası əlaçısı» döş nişanı ilə təltif edilməsi üçün Azərİttifaqın idarə heyətinə təqdim edilməsi haqqında.

Q.Əfəndiyev yoldaş - RİC idarə heyətinin sədri.

İCLAS QƏRARA ALIR

1. Qutqaşen rayon İstehlak Cəmiyyətinin mərkəzi "Kitab" mağazasının müdiri Mahmudov Dəmir Mahmud oğlu X beşilliyin 4 ilində sisteməlik olaraq mal dövriyyəsi planını və sosialist öhdəliklərini artırması ilə yerinə yetirdiyinə, kənd əhalisi arasında içtimai-siyasi ədəbiyyatı, V.İ.Leninin, SOV.İKP MK-nin Baş katibi SSRİ Ali Sovetinin Rəyasət Heyətinin sədri L.İ.Brejnev yoldaşın əsərlərini, Kommunist partiyası və Sovet dövlətinin qərarlarına dair materialları daha yaxşı təbliğ etdiyinə, mağazada alıcılarla nümunəvi ticarət xidmətini təşkil etdiyinə görə "SSRİ İstehlak kooperasiyası əlaçısı» döş nişanı ilə təltif edilmək üçün Azərİttifaqın İdarə Heyətinə və Dövlət Ticarəti və İstehlak Kooperasiyası İşçiləri Həmkarlar Təşkilatının Respublika Komitəsində təqdim edilsin.

QUTQAŞIN RİC İDARƏ
HEYƏTİNİN SƏDRİ : Q.ƏFƏNDİYEV.
QUTQAŞIN RİC HƏMKARLAR
TƏŞKİLATININ SƏDRİ:Q.CƏFƏROV.

Təlimatçı. G.MƏMMƏDOVA.

ƏSLİ İLƏ DÜZDÜR

Х А С И Й Ы Ө Т Н А М Ө

MAHMUDOV DƏMİR MAHMUD oğlu. 1924-cü il təvəllüdü, orta təhsilli, SOV. İKP-nin üzvü, azərbaycanlı.

Yoldaş D.Mahmudov 24.1.1947-ci il tarixdən 22.YP.1957-ci il tarixə kimi Azərbaycan SSR Mədəniyyət Nazirliyinin Kitab Ticarəti İdarəsində, 1957-ci ildən hal-hazırda kimi Qutqaşın rayon İstehlak Cəmiyyətinin nəznində olan kitab mağazasında satıcı müdir vəzifəsində işləyir.

Yoldaş D.Mahmudov rayon əhalisinin kitab mallarına olan təlabatını tamamilə ödəmiş və kitab ticarətinin inkişafı üçün səylə çalışmışdır.

D.Mahmudov yoldaş kitab ticarətini geniş təşkil etməklə bərabər həm də sosialist öhdəliklərini vaxtından əvvəl yerinə yetirmişdir.

Plan və tapşırıqları vaxtından əvvəl yerinə yetirdiyinə görə dəfələrlə Azərıtifaqın İdarə Heyətinin fəxri fərmanını, pul mükafatını, RİC - in Fəxri Fərmanını, hami tərbiyəçi diplomu, sosializm yarışının qalibi, Komunist əməyi zərbəçi döş nişanları və pul mükafatı ilə mükafatlandırılmışdır.

Yoldaş Mahmudov 1979-cu ildə 143 min manat plana qarşı 175,1 min manat yəni 122,4% artıqlaması ilə yerinə yetirmişdir.

D.Mahmudov yoldaş həm də fəal içtimayətçidir.

D.Mahmudov yoldaş öz işgüzarlığı, qabaqcıllığı ilə daim işçi və alıcı kollektivinin dərin hörmətini qazanmışdır.

Onun haqqında idarə heyətinə heç bir şikayət ərizəsi daxil olmamışdır, tapşırıq və cəza almamışdır.

Xasiyyətnamə Azərıtifaqın Kitab Ticarəti İdarəsinə təqdim etmək üçün verilir.

AZƏRİTTİFAQIN QUTQAŞIN RAYON İSTEHLAK
CƏMİYYƏTİ İDARƏ HEYƏTİNİN SƏDRİ:

Q.ƏFƏNDİYEV.

RİC HƏMKARLAR TƏŞKİLATININ SƏDRİ:

Q.CƏFƏROV.
18IV-80.

ƏSLİ İLƏ DÜZDÜ

ЦЕНТРАЛЬНЫЙ СОЮЗ ПОТРЕБИТЕЛЬ- СКИХ ОБЩЕСТВ СССР

Центральный комитет
профсоюза работников государственной торговли
и потребительской кооперации

НАГРАЖДАЮТ ТОВАРИША

МАХМУДОВА ДЕМИРА МАХМУД-оглы- стар-
шего продавца Кутгашынского райпо Азербайд-
жанской СССР

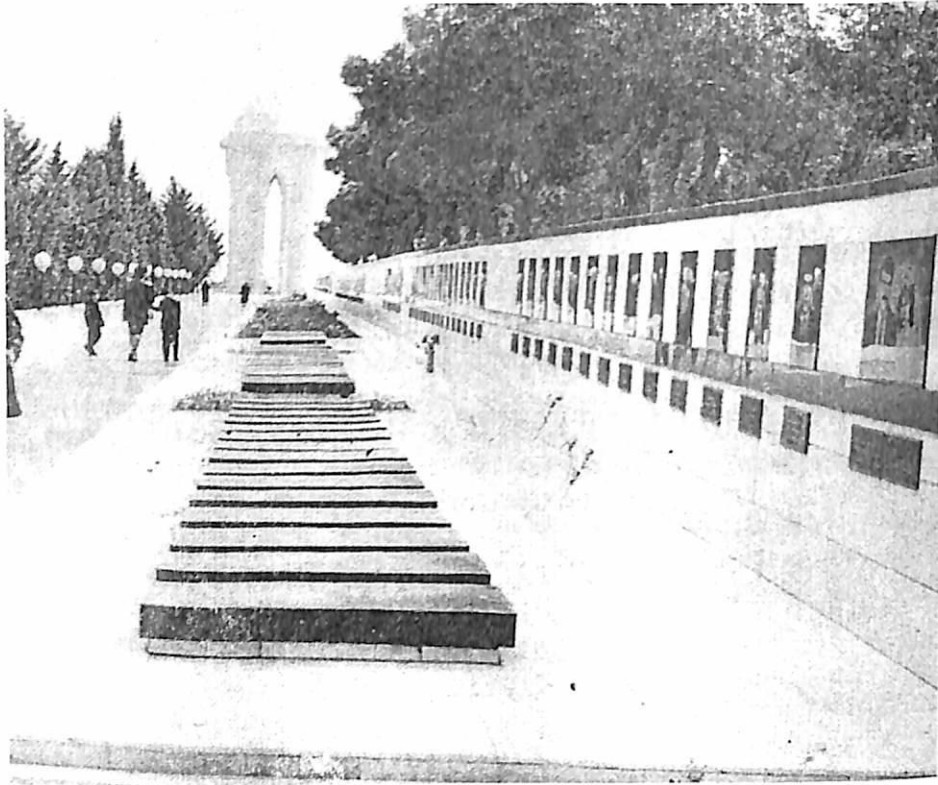
ПОТРЕБИТЕЛЯ ВО ВСЕСОЮЗНОМ
СОЦИАЛИСТИЧЕСКОМ СЕРЕВНОВАНИИ
СРЕДИ РАБОТНИКОВ
ВЕДУЩИХ ПРОФЕССИЙ ОТРАСЛИ

П О Ч Е Т Н Ы Й Д И П Л О М

ЗА ПОВЫШЕНИЕ ЭФФЕКТИВНОСТИ
ПРОИЗВОДСТВА И КАЧЕСТВА РАБОТЫ,
УСПЕШНОЕ ВЫПОЛНЕНИЕ
СОЦИАЛИСТИЧЕСКИХ ОБЯЗАТЕЛЬСТВ,
ПРИНЯТЫХ НА 1979 ГОД

Постановление № 30/41 от «15» февраля 1980 года

Председатель Управления А.А.Смирнов
ЦК профсоюза Центросоюза О.Ф. Богачева

ŞƏHİDLƏR BİR AİLƏNİN DEYİL, BÜTÜN XALQIN ÖVLADLARIDI

*Azərbaycan Respublikasının Radio verilişləri
Komitəsinə Qəbələ şəhər sakini Əmək və B.V.M
veteranı II dərəcəli müharibə əlili, Nizami küçəsi
5 saylı mənzildə yaşayan Dəmir Mahmudov tərə-
findən*

MƏLUMAT

Yazıb Sizə məlum edirəm ki, 25 dekabr 2004-cü il tarix-
də saat 14.00 radələrində Almas Xanımın verilişinə ürək ağ-
rısı ilə qulaq asdım. Doğrusu, kövrəldim, geniş məzmunlu
verilişi hazırlayan Almas Xanıma dərin təşəkkürümü bildirib,
ürək sözlərimi yazıram.

Bəli, Azərbaycanın bugünkü durumu məni də çox narahat
edir. Vətənimizin dilbər guşəsi olan Qarabağ torpaqları işğal
olunub, əhalisi qaçqın düşüb, övladlarımız şəhid olub, qız-
gəlinlərimiz əsir götürülüb. Bunlar bir azərbaycanlı kimi mə-
nim də qəlbimi ağrıdır. Almas Xanım, mən şair deyiləm, la-
kin ürəkdən gələn sözlərimi poetik şəkildə yazıb Sizə gön-
dərməyi özümə borc bilirəm:

*Azərbaycan övladlarıyıq biz,
Çıxmışq zamanın sınaqlarından.
Qarabağ dərdi çıxmır yadımdan
Hünər göstərib igid oğullar.
Məsum keçən bu illərdən
Min bir xatirəm var.
Keçibdir döyüşlərdə ömrüm baharı,
Heç vaxt unutmayaq şəhidləri.*

*Faşistləri məhv edəcək igid oğullar
Tarixə yazılacaq misilsiz hünər
Koroğlu yurdudur bizim yurdumuz.
Cəsur, qüvvətlidir bizim ordumuz
Vətənimiz Azərbaycan qurbandı canımız.
Ahılların ibrətamiz xatirələri
Həyat məktəbidi əzəldən bəri
Dəmirəm, inamla söyləyirəm mən
Qoymarıq göz açsın yağı düşmən
Qoy bizimlə fəxr etsin Azərbaycan
Vətən bizim üçün əzizdi, əziz
Onun vuran qəlbi, övladlarıyıq biz.*

*Almas xanım, Sizi əmin edirəm ki, gec-tez işğal
altında olan torpaqlarımız azad olacaq.*

HƏR QAPI DÖYÜLƏNDƏ...

Hər bir insan ömrü öz müxtəlifliyi və rəngarəngliyi ilə fərqlənir. Elə ömürlər var ki, heç kəsin yaddaşında iz buraxmır. Elə ömürlər də var ki, yaddaşlara, tarixə həkk olunur.

Şəhid ömrü ömürlərin ən qıssası, lakin ən mənalısı, əbədisi sayılır. Torpaq, Vətən və xalq yolunda ömrünü fəda edənlərdən biri də Əhmədağa idi. O Əhmədağa ki, 10 ildən çoxdur ki, anasının gözü yollardadır, bacılarının qəlbi səksəkədə.

Ata qəddi əyildi, qəlbi parçalandı, dözmədi bu acıya və ruhən birləşdi Əhmədağası ilə...

Kim idi əzizlərinə bu qədər yanğı verən?!

Əhmədağa Əmrah oğlu Bağırov 1964-cü il noyabırın 24-də Qəbələ şəhərində anadan olmuşdur. 1981-ci il şəhər 2 sayılı orta məktəbin X sinfini, 1983-cü ildə hərbi komisarlığın hesabına Şəkidə sürücülük kursunu bitirmişdir. 1983-cü ilin aprelində hərbi xidmətə çağırılan Əhmədağa 1985-ci ilin may ayında Saxalində hərbi xidmətini başa vurmuşdur. Öz doğma rayonuna qayıdan gənc həmin ilin avqust ayından Respublika Sağlamlıq Birliyi tərəfindən Qəbələ şəhər "Lalə" pioner düşərgəsi üçün ayrılmış "KAVZ" markalı avtobusda sürücü kimi fəaliyyətə başlamışdır. 1990-cı ilin fevralında isə İ.B.Qutqaşenli adına kolxozda işə düzəlmişdir. 1992-ci il avqust ayında könüllü olaraq cəbhəyə yola düşmüşdür. Avqust-sentyabr aylarında

Ağdamın “Çəmənli” batalyonunda xidmət etmişdir. Oktyabr ayının 4-də oradan 123 sayılı alayın komandanlığı tərəfindən Laçın rayonunun Qoqaz yüksəkliyinə göndərilmişdir. Son dəfə 1992-ci ilin noyabr ayının 27-sində onu cəbhə bölgələrində axtaran qardaşı ilə Qoqaz yüksəkliyində görüşmüşdür. Yoldaşlarının dediyinə görə (Tüntül kənd sakini Rövşən və Əmirvan kənd sakini Kazım) martın 31-də saat 17-dək Laçın rayonun tərk etməli olmuşdur. Rəhbərlik edən olmadığı üçün, döyüş yoldaşlarından yaşca böyük olduğuna görə göstərişləri özü verməli olmuşdur. Kənd sakinləri və hərbi xidmətə yeni çağrılan əsgərlər də onlara qoşularaq Kəlbəcər istiqamətində irəliləmişlər. Kəlbəcərin ermənilər tərəfindən işğal olunması barədə onlarda heç bir məlumat olmamışdır. Aprelin 2-də saat 15-17 radələrində Kəlbəcərin Qamışlı kəndində ermənilərin 3 ədəd BMP-2 zirehli texnikası ilə rastlaşmışlar. Güclü döyüş zamanı əhali və yerli çağırışçı əsgərlər mühasirədən çıxsalar da, dəstəyə itki üz vermiş, 5 nəfər ən yaxşı döyüşçü şəhid olmuşdur. Onlardan 2-si Qəbələdən idi: Əhmədağa və Əmirvan kənd sakini Asif. Şəhidlər həmin kənddə dəfn olunmuşlar.

Həsiyə: Bu məlumatı və Əhmədağanın foto şəkillərini əmisi Məhəmməddən aldım. Məhəmməd əmi çox ürək ağrısı ilə Əhmədağanın faciəli Vətən yolunda Şəhid olduğu haqqında danışdı.

Məhəmməd əmi nəyinki öz qardaşı oğlu Əhmədağa, həm də bütün vətən yolunda şəhid olan vətənpərvər Azərbaycan oğullarına Allahdan rəhmət dilədi.

Bağirov Məhəmməd kişi gözəl ailə başçısıdır. Eyni zamanda o Qəbələ əhalisi arasında böyük nüfuza və hörmətə malik bir insandır. Məhəmməd yaxşı söhbətçil, xoşasiyyət, şux təbiyyətli bir kişidir. 5 övladı, 3 nəvəsi var.

Kərimov Elçin Cəfər oğlu 1971-ci ildə Qəbələ şəhərində qulluqçu ailəsində anadan olmuşdur. İlk təhsilini 4 sayılı Qəbələ şəhər məktəbində almışdır. 8 sinfi bitirdikdən sonra 141 sayılı texniki peşə məktəbinə daxil olmuşdur. Keçmiş SSRİ məkanında hərbi xidmətdə olmuşdur. Azərbaycanın dilbər güşəsi olan Qarabağın erməni təcavüzünə məruz qaldığını eşidən Elçin 1992-ci il iyun ayında «Vətən bizi çağırır!» şüarı altında könüllü surətdə Ağdamdakı 859 sayılı hərbi hissəyə qoşulmuşdur. Əskəran, Naxçıvan kəndlərində gedən döyüşlərdə qəhrəmancasına həlak olmuşdur.

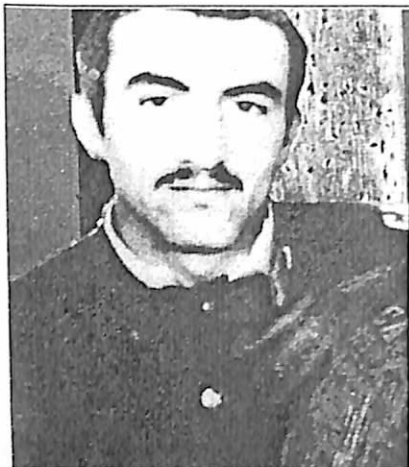
Mərd və cəsəretli, vətənpərvər Kərimov Elçin Cəfər oğlu Qəbələnin lik şəhidi olmuşdur.

Qəbələ şəhərində salınmış Şəhidlər xiyabınada onun xatirə lövhəsi qoyulmuşdur.

Hər il rayon rəhbərliyinin təşkil etdiyi tədbirlər zamanı ziyarətə gələn insan axını bu xiyabandan keçir və məzarları üstə tər qərənfillər, gül dəstələri qoyub şəhidlərin ruhlarına dualar oxudurlar.

Allah Şəhidlərə rəhmət eləsin, məzarları nurla dolsun!

YUSİFOV CAVID CƏNNƏT OĞLU

11.05.1965-ci ildə Qutqaşendə (indiki Qəbələ şəhərində) qulluqçu ailəsində anadan olmuşdur. Təhsilini 4 saylı orta məktəbdə aldıqdan sonra Rusiyada hərbi xidmətdə olmuşdur. Ermənilərin ədalətsiz müharibə xəbərini eşidən kimi 21.06.1992 - ci ildə könüllü olaraq döyüşə yollanmışdır. Ağdərə uğrunda gedən vuruşda iştirak etmiş, verilən əmrləri layiqincə yerinə yetirmiş və dəfələrlə təşəkkürlər almışdır.

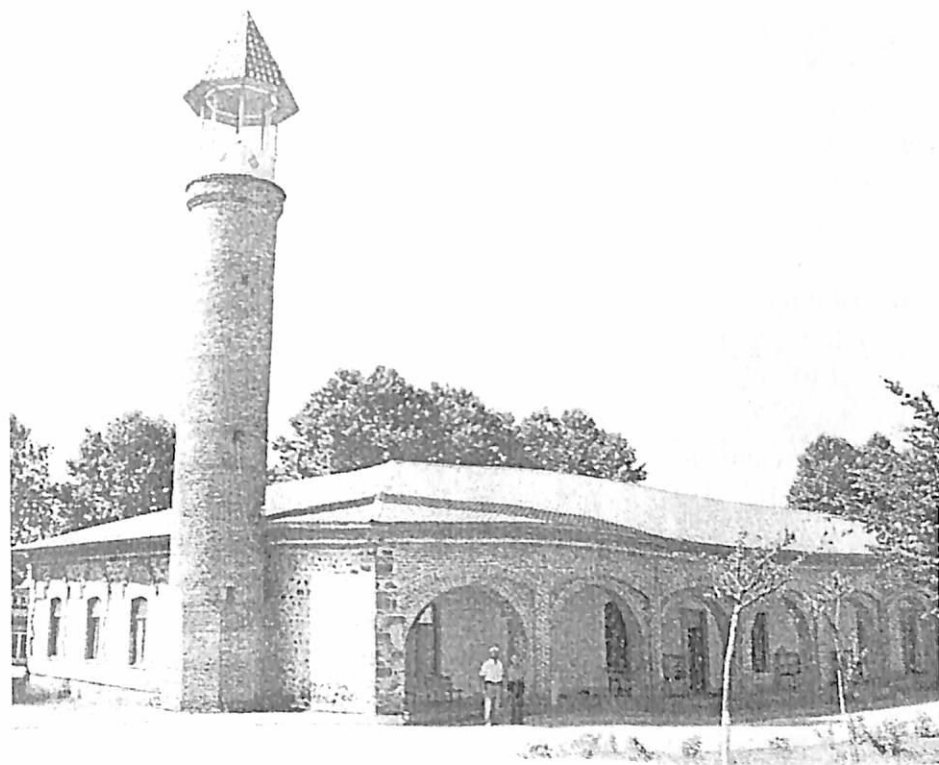
Sonuncu tapşırığı yerinə yetirən zaman erməni gülləsinə tuş gəlmiş, qəhrəmancasına həlak olmuşdur.

Vətən yolunda şəhid olan Cavidin cənazəsi Qutqaşenə gətirilmiş, doğma torpaqda dəfn edilmişdir. Rayon rəhbərliyi tərəfindən keçirilən yas mərasimində iştirak edən insan axını indi də gözlərim qarşısındadır...

Cavidin atası Cənnət kişi özünə və şəhid olan oğulların ata - analarına, bacı və qardaşlarına, qohum - əqrabalarına təskinlik verərək dedi:

Biz fəxr etməliyik ki, övladlarımız Vətən yolunda şəhid olublar. Şəhidlikdən böyük zirvə yoxdur”.

Vətən yolunda şəhid olan övladlarımızın məzarları nurla olsun, **Allah rəhmət eləsin!**

ƏL TUTMAQ ƏLİDƏN QALIB

Məhəmməd peyğəmbər (s.ə.s.)

Hər bir insanı yaşadan onun əməlləridir. Biz xoş niyyəti, məramı ilə başqalarından fərqlənən bir xalqıq. Xalqın əzəmətini, vüqarını, igidliyini dünyaya tanıdan Azərbaycan oğullarından biri də H.Z.Tağıyevdir. O, təkcə Azərbaycanın deyil, bütün Şərq aləminin ilk xeyriyyəçisidir. H.Z.Tağıyev bir nəslin xalqı üçün görə biləcəyi işi təkbaşına həyata keçirən böyük şəxsiyyətdir. Bu gün də onun adı ehtiramla yad edilir, ruhuna dualar oxunur.

Allah rəhmət etsin, qəbri nur ilə dolsun!

...1899-cu ildə Qutqaşen ağsaqqal və ziyalıları ətraf şəhər və kəndləri də təmin edə biləcək Cümə məscidinin tikilməsi üçün H.Z.Tağıyevə müraciət etməyi qərara alıb, ona bir məktub ünvanlayırlar. Hacı Zeynalabdin Tağıyev müraciəti böyük məmnuniyyətlə qəbul edir və əcavab yazır:

"Əziz Qutqaşen ağsaqqal və ziyalıları!

Sizin belə bir nəcib təklifinizi eşitmək məni olduqca mütəəssir etdi. Mən **bu müraciəti** qəbul edirəm. Müasir dövrün **tələbinə** uyğun, geniş və işıqlı bir məscidin tikilməsi üçün barıları hördürün. Nə qədər tikinti materialı lazımdırsa, mən vaqonlara yüklədiyib, Ləki stansiyasına yola salmağa hazırım".

...Beləliklə, məscidin tikintisinə başlandı. Şəkidən dəvət olunan ustalar adlı - sanlı usta Kərimov Kərimin rəhbərliyi ilə işə başladılar; yerli əhəng, çaydaşı, qızıl kərpic və qumdan bənzər hördüdü. H.Z.Tağıyev də, dediyi kimi, hər cür köməklik edirdi. Kənddə olan bütün qoşqu heyvanları: kəl, öküz, at arabaları ilə 1 ay Ləki Dəmiryol stansiyasından lazımi tikinti materialları daşıyırdı. Bir sözlə, hamı məscidin tikintisində iştirak edirdi. H.Z.Tağıyevin sayəsində 1899-cu ildə inşasına başlanan 850 kv.metrlik sahəsi olan Qutqaşen Cümə məscidi 1906-cı ildə istifadəyə verildi.

Həsiyə: Günlərin bir günü Hacı Zeynalabdin Axund ağa ilə

Mərdəkandakı evinə gedir. Neft buruqlarının yanından keçən zaman Hacı deyir: "Ay Axund ağa, gecə-gündüz yerdən su kimi çıxan neft tükənməz bir sərvətdir. Nə qədər xərcləyirəmsə, əldə etdiyim gəlir azalmır, əksinə, daha da artır". Axund ağa gülümsəyərək - "Hacı, bu sərvəti sənə verən Allahdır. İstəsə bir dəqiqədə əlindən alar", - deyəndə Zeynalbdin fikrə gedir. Axund ağa Hacınn şübhələndiyini hiss edir. Söhbəti eşidən faytonçunun isə, sözsüz ki, müdaxiləyə ixtiyarı çatmır...

...Bir neçə il keçir. Axund ağa dünyadan köçür. Onun dediyi "Allahın könlü olsa, bu sərvət bir dəqiqəyə əlindən alınar" - sözlər reallaşır. 1920-ci ildə baş verən dövlət çevrilişi nəticəsində H. Z.Tağıyevin bütün əmlakı müsadirə olunur. Malı, mülkü, bank hesabları əlindən alınır. N.Nərimanovun Hacınn bir xeyriyyəçi kimi xalqı üçün etdiyi işlər barədə Leninlə etdiyi söhbətdən sonra Mərdəkanda olan evi və faytonu özünə qaytarılır.

Bir gün Mərdəkana gedərkən neft buruqlarının yanından keçər - keçməz yadına Axundun sözləri düşür. Faytonçuya müraciət edir: "Əziz, sənə vəsiyyəət edirəm ki, məni öləndə Axundun ayaqları altında dəfn edərsiniz. Onun ayaqları biləni mənim başım bilmirmiş. O kişi mənə deyəndə ki, sərvəti, pulu sənə verən Allah istəsə bir dəqiqədə əlindən alar, mən fikirləşdim ki, bu qədər dövləti almağa vaxt lazımdır. Budur, gözümü açıb - yummağa macal tapmamış hər bir şey əlimdən çıxdı. Bu möcüzə deyilmi?! Sən isə vəsiyyəetimi unutma!"

EL ANASI - SUĞRA HƏKİM

*Sən kömək etsən yaxınlarına,
Taleyin heç zaman geyinməz qara.*

Ömür boyu Qəbələ şəhər əhalisinin sağlamlığı keşiyində duran, daim xatirələrdə yaşayan, ləyaqətli, sədaqətli, xanım haqqında danışmazdan əvvəl söylədiyi fikir yadıma düşür:

İnsanlıığı olan adam Rizvan kimi imkansız adamdan pul alarmı? Bu Allaha ağır getməzmi?

...1961 - ci ilin yay fəslı idi. Qəbələnin aşağı hissəsində yaşayan imkansız bir nəfərin xəstə olduğunu eşitdim. Dərd - sərinı bilmək üçün onlara getdim. Söhbət əsnasında mənə aydın oldu ki, xəstəliyi ilə əlaqədar dövlət tərəfindən yardım ala bilər, amma sənədləri düzəltməyə nə halı var, nə də imkanı. Kömək etmək məqsədi ilə verdiyim suallardan aydın oldu ki, xəstənin heç bir yazılı sənədi yoxdur. Bu da işi çətinləşdirirdi. Vəziyyətlə bağlı o dövrün rəhbərliyinə müraciət etdim, xəstənin vəziyyətini anladım. İdarədən Rizvanın doğum haqqında şəhadətnaməsindən tutmuş bütün sənədlərini tələb etdilər. Allahın köməkliyi ilə sənədləri hazırladım. Qaldı həkim komissiyasının verəcəyi sənəd. Əvvəl təminat şöbəsində oldum. Sonra Suğra həkimin yanına getdim. Suğra həkim xəstəni müayinə üçün mənimlə birlikdə Rizvangilə getdi. Lazımı sənədləri yerindəcə hazırladı. Fikirləşdim ki, həkimə bir şirinlik verim. Bu məqsədlə iki 25-lik (sovet pulu) ayırdım. O vaxtlar bu pula 3 kisə un almaq olardı. Pulu görən Suğra xanım pərt oldu: "Dəmir, heç adam Rizvandan pul alar?" Dedim ki, ay doktor, bu pulu mən verirəm, istəyirəm ki, bir savab iş görüm. Suğra xanımın eyni açıldı: "Deyirsən, mənə savab iş görmək düşmür?!" Çox müəssər oldum. Sonrası isə belə olmadı. Başqa bir həkim isə

məndən 200 rubl. pul aldıqdan sonra sənədə imza atdı. Nə isə... İş tamamlandı və Rizvana 31 rubl. məbləğində təqaüd təyin olundu. 1987-ci ilə qədər... Dünyasını dəyişənə kimi...

Suğra xanım kimi həkimlərin sayəsində Rizvan müalicə olundu, əlillik təqaüdü aldı. Sonra bazara çıxıb yavaş-yavaş xırda-para alverlə məşğul olmağa başladı. Tez-tez ona baş çəkirdim. Ata-anası dünyalarını dəyişmişdi. Böyük bacısı və qardaşı iş dalınca Bakıya getmiş, orada da ailə qurmuşdular. Rayonda tək qalmış qardaşlarına da köməklik edirdilər.

Günlərin birində bazarda Rizvanla rastlaşdım. Gördüm ki, təklikdən çox gileylənir. Anladım ki, evlənmək istəyir. Məhəllə camaatı ilə köməkləşib Rizvanı Tüntül kəndindən olan Məryəm adlı bir qızla evləndirdik. Rizvan onunla 25 il həyat sürdü, 2 qız övladı dünyaya göz açdı...

...Düz deyiblər ki, ot kökü üstə bitər. Suğra xanımın atası Qutqaşenin ən nüfuzlu ağsaqqallarından olan Hacı Mahmud əmi olduqca zarafatçı, şənlik sevən, xeyirxah bir insan idi. Onun həyat yoldaşı Şəkər xanım da çox ləyaqətli, ismətli, şəriət qaydalarına əməl edən bir qadın idi. Keçmiş Qobustan kəndinin mərkəzində yerləşən Cümə bazarında ikimərtəbəli "Qasımxozeyn" binasının birinci mərtəbəsində üç göz dükanı var idi. Bir parça dükanı, ikincisi Ömər kişinin çayxanası, üçüncü isə Hacı Mahmud əminin baqqal dükanı (ərzaq dükanı).

Payız günlərinin birində Şəkər xanıma deyir: "Mən ki, bu qədər camaatın xeyir-şərində iştirak edirəm, deyirəm, bəlkə, mən də bu cammata bir qonaqlıq verəm". Şəkər xanım ərinin sözü ilə razılaşır, gün təyin edilir, hazırlıq işləri görülür.

Hacı kənddə nə qədər kişi varsa, hamısını evinə dəvət edir. Vədə yetişir, qonaqlar bir-bir gəlməyə başlayır. Artıq gələnlərin sayı o həddə çatır ki, yer olmadığına görə Hacı oğlunun evində oturmalı olur. Oğlu Nəsrulla atasına deyir: "Ay ata, bu nə işdi başımıza gətirdin?" Hacı cavabında: "Ay oğul, bu köpək uşağını çağ-

ırmırsan inciyir, çağırırsan hamısı gəlir. Qoy, bu onlara dərs olsun".

Mahmud əmi bu qonaqlığı yadda qalan olsun deyə, belə etmişdi. O, bol nemətli süfrələrə qonaqlarını dəvət etmiş, böyük bir ziyafət vermişdir. Hacı Mahmud əminin qonaqlığı səhərə kimi davam etmişdir. İndi də Qutqaşəndə böyük bir qonaqlıq olanda deyirlər ki, lap Hacı Mahmud qonaqlığına döndü.

XEYİRXAH İNSANLAR ÖLMÜRLƏR

Qutqaşenin vətənpərvər oğlu Xalid bəy Yusif oğlu Musabəyov 1882-ci ildə Rəşid bəy Əfəndiyevlə birlikdə Qutqaşəndə ilk rus-tatar məktəbini açmışdır. Əvvəlcə bu məktəbdə 7 nəfər şagird təhsil alır. 1890-cı ildə Rəşid bəy qonşu Sincan kəndinə gedir. Burada açdığı məktəbə Vahid bəy direktor təyin olunmaqla yanaşı, həm də dərs deyir. Ömrünü xalqın savadlanmasına həsr edən Vahid bəy «Əməkdar müəllim» adına layiq görülmüşdür. Onun maarif sahəsində apardığı təbliğat nəticəsində təhsil alan şagirdlərin sayı 32 nəfərə çatmışdır. Bu işə yerli əhalinin, mövcud şəraitdən istifadə edən məmurların narazılığına səbəb olmuşdur. Onlar da öz növbəsində əks-təbliğat işi aparırdılar.

Vahid müəllim 1919-cu ildə Moskvada keçirilən müəllimlər konfransına nümayəndə seçilmişdir. Ağır bir şəraitdə Qutqaşen kəndində məktəb açan, ora rəhbərlik edən, xalqın maariflənməsində əvəzsiz xidmətləri olan Vahid müəllimi şəxsən İ.Stalin qəbul edib, öz təşəkkürünü bildirib və ona qızıl qol saatı hədiyyə etmişdir.

Həsiyə: Hüquqşünas professor Qəhrəmanov Vahid, Əlyazmalar Fondunun müdiri Q.Cahangir, Kərimov Məcid, Kərimov Qasım, İbrahimov Hüseyn, İsrayılov Məhəmməd, Hacıyev Məcnun, Şərifov Ənvər, Məmmədov Kamil, Məmmədov Nüsret və yüzlərlə Qutqaşen kənd əhalisi Vahid müəllimin tə-

ləbələri olmuşlar.

Vahid müəllimin sinifə gəlişi, ibrətamiz sözləri, nəsihətləri indi də xatırımdadır. Həmişə deyərdi: «Rus dilini öyrənin. Bu dil sizə lazım olacaq». Doğrudan da, onun sayəsində öyrəndiyim rus dili Böyük Vətən müharibəsi illərində mənə çox kömək oldu. Vahid müəllim qocaman pədaqoq, Əməkdar müəllim, ağsaqqal ata, xeyriyyəçi bir insan kimi hamının hörmətini qazanmışdır.

ŞƏKİLİLƏRLƏ BAĞLI XATİRƏ

1958-ci ilə kimi Respublikamızın bütün bölgələrində olan kitab ticarəti mağazaları Bakı şəhərində Azərkitabın tabeliyində idi. Bütün kitab ticarəti dövriyyəsi, tədbirlər, seminarlar, hesabat işləri üçün paytaxta getməli olurduq.

05.03.1953-cü ildə kitab ticarəti işçilərinin seminarı Şəki şəhərində çağırıldı. O cümlədən, indiki Qəbələ şəhəri (keçmiş Qutqaşen rayonu) 77 sayılı kitab mağazasının müdiri kimi mən də dəvətnamə aldım. O vaxt nəqliyyat məsələsi bir qədər çətin olduğundan bir gün əvvəl yola düşməli oldum. Qutqaşen-Ağdaş-Xaldan istiqaməti ilə axşam saat 8-də Xaldana çatdım. Şəki şəhərinə getmək üçün yolayrıcında yerləşən çayxanada əyləşib maşın gözləməli oldum. Axşam saat 10-da «Pobeda» markalı maşın gəlib dayandı. Sürücünün yanında əyləşdim. Tanışlıq üçün sürücüyə və arxada əyləşənlərə müraciət etdim: «Mən birinci dəfədir ki, Şəkiyə gedirəm. Şəhərdə heç kimi və heç bir yeri tanımıram». Arxa oturacaqda əyləşən cavan: «Əzizim, heç bu haxda fikirləşmə. Ürəyi arxayın əyləş. Şəkililər qonaxpərvər olurlar. Evimiz səhərə lap yaxındı. Qonaxımız olarsız». Göstərilən hörmətə görə təşəkkür edib, Şəkiyə gəlişim barədə söz açdım: «Səhər saat 9-da seminarla olmalıyam. Bizim üçün mehmanxanada yer olacaq. Odur ki, məni mehmanxananın qarşısın-

da düşürsəniz kifayət edər. Sizə minnətdar olaram».

Yol boyu etdiyimiz söhbət elə bil məsafəni qısaltdı. Nə qədər təkid etsələr də, dərin təşəkkürümü bildirib, mehmanxanada qalacağımı söylədim. Cavan oğlan evlərinin qarşısında anasını maşından düşürüb yola saldı və qayıdıb maşında öyləşdi. Mehmanxanaya çatdıq. O, növbətçilərə məni təqdim edib, rahat bir otaq ayırmalarını xahiş edib geri döndü. Ağdaş kitab mağazasının müdiri, böyük hörmət bəslədiyim Məmmədəli ilə otaq yoldaşı olmağım isə məni çox məmnun etdi...

Səhər, biz mehmanxanada olan vaxt radio ilə xəbər verildi ki, 5 mart 1953-cü ildə SSRİ rəhbəri İ.V.Stalin dünyasını dəyişib. Sözsüz ki, sovet vətəndaşı kədərlənməməyə bilməzdi. Bu hadisə ilə bağlı Şəki şəhər Mədəniyyət sarayında keçiriləcək seminarın vaxtı dəyişdirildi...

...Seminar da məruzə və çıxışların mövzusu nəşr olunan yeni kitabların vaxtında oxuculara çatdırılması, təbliği, satışının təşkil edilməsi haqqında idi. Axşam saat 6-da seminar öz işinə yekun vurdu. Seminara dəvətəli mehmanxanaya qayıtdılar. Qutqaşənə gedən maşın olmadığı üçün mən Məmmədəli ilə geri qayıtmalı oldum. Biz ailəvi dostluq edirdik. Ağdaşa çatanda artıq hava qaralırdı. Məmmədəlinin evində qaldım. Açıq, seminar keçirilənə qədər şəkiliyə barədə məlumatım olduqca az idi. Şəki əhalisinin qonaqpərvərliyini, səmimiyyətini və zarafatlarını heç nə ilə müqayisə etmək olmaz.

O vaxt şəxsi alverə nə qədər qadağa qoyulsa da, Şəkinin kolxoz bazarında bir işarə ilə al-verə gəldiyini bildirsəydin, səni lazımi ünvana aparar, tanış edər və bunu bir sırr kimi saxlayardılar. Qeyd edirəm ki, Bakıda tapa bilmədiyini, ələ düşməyən hər hansı bir istənilən malı Şəkiddə tapmaq olardı.

Təbii ki, ilk təəssüratdan sonra Şəki səfərlərinin sayı da artıdı, dostluqlar daha da möhkəmlənərək qohumluğa da çevrildi...

HEYDƏR ƏLİYEV MİLLİ TƏHSİLİMİZİN QURUCUSUDUR

Hər bir xalqın, millətin kimliyi və necəliyi haqqında fikir söyləyərkən, ilk növbədə onun hansı mənəvi köklər üzərində formalaşdığını nəzərdən keçirirlər. Azərbaycan xalqının bu baxımdan böyüklüyü, mənəvi kamilliyi ilə qürurlanmağa mənəvi haqqı çatır.

HEYDƏR ƏLİYEV

Etiraf edək ki, bu gün təhsilin qarşısında duran vəzifələr daha böyükdür. Təhsilin humanistləşdirilməsi, demokratikləşdirilməsi, keyfiyyətinin yüksəldilməsi, təhsildə müasir yanaşmaların tələblərini həyata keçirmək, istedadlı şagirdləri aşkar edib üzə çıxarmaq, onlara lazımı şərait yaratmaq, geniş meydan açmaq, şagirdlərdə sərbəstlik və şəxsiyyət amilinin formalaşması üçün mütərəqqi təlim metodlarından istifadə etmək Təhsil Qanununda qarşıya qoyulan əsas vəzifələrdəndir. Sabahkı dövlət quruculuğumuzun uğurlu davam etdirilməsi bugünkü təhsilimizdən çox asılıdır.

Təhsil dövlət quruculuğunu lazımı səviyyədə qurmağa qadirdir - deyənlər yanılmır. Təhsil dövlətin strateji sahələrindən biridir. Odur ki, təhsilə ölkə başçısından tutmuş adi bir vətəndaşa qədər hamı məsuliyyətlə yanaşmalı, bütün ictimaiyyət qayğı göstərməli, öz köməyini əsirgəməməlidir.

Mən 35 ilə yaxındır ki, pedaqoji sahədə fəaliyyət göstərirəm. Təhsilin bütün pillələrini keçmişəm. On ildən çoxdur ki, Rayon Təhsil Şöbəsinə rəhbərlik edirəm.

Rayonumuzun Respublika təhsilinin inkişafında özünəməxsus xüsusi yeri vardır. Müəllimlərimizin işgüzar fəaliyyəti, şagirdlərimizin Respublika yarışlarında nümayiş etdirdikləri bilik, bacarıq

və qabiliyyətləri, ali və orta ixtisas məktəblərinə qəbulun nəticələri təkcə biz təhsil işçilərini yox, bütün göyçaylıları ürəkdən sevindirir.

Qazandığımız bütün qələbə və nailiyyətlər yalnız bizim deyil, həm də bütün valideynlərin və eləcə də şəxsən Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Nazim İsmayılovun məktəblə sıx əlaqəsinin, təhsilə olan diqqət və qayğısının nəticəsidir. Rayon rəhbərliyinin tez-tez kəndlərdə olması, məktəblərə baş çəkməsi, müəllim və şagirdlərlə görüşüb söhbət etməsi, onların dərdlərini dinləməsi, problemlərini öyrənib lazımı köməklik göstərməsi xalqla hakimiyyətin birgə olmasından xəbər verir və hər birimizdə xoş əhval-ruhiyyə yaratmaqla işə daha böyük həvəs oyadır.

Rayonun bayram və şənliklərində qabaqcıl müəllimlərin rəğbətəndirilməsi, ictimaiyyət arasında böyük nüfuz və hörməti olan ağbirçək və ağsaqqal müəllimlərin yubileylərinin keçirilməsi, təşkilatçılıq bacarığı olan gənc müəllimlərin rayonda müxtəlif vəzifələrə irəli çəkilməsi bu diqqət və qayğı, işgüzarlığı, insanların hörmət və ehtiramını daha da artırır.

Son bir neçə ildə yeni məktəb binalarının və eləcə də neçə-neçə sinif otaqlarının tikintisi, məktəblərin ilbəl daha yüksək və keyfiyyətlə təmir edilməsi, yeni idman meydançalarının təşkili, məktəbəqədər tərbiyə müəssisələrinin ərzaqla təminatı, məktəblilərin idman, musiqi, rəsm, poeziya, texnika və digər sahələrdə öz bacarıq və qabiliyyətlərinin göstərilməsi üçün yaradılmış şərait ümummilli liderimiz, həmişəyaşar prezidentimiz, böyük öndər Heydər Əliyevin nəsihət və vəsiyyətlərindən irəli gələn nəticələndir. O böyük insan hamının dostu idi. Amma biz müəllimlərin daha yaxın dostu idi. Ona görə də həmişə, hər yerdə müəllimə, məktəbə, təhsilə daha çox hörmət edir, diqqət və qayğı göstərirdi. Müəllim peşəsini yüksək qiymətləndirərək deyirdi:

"Müəllim vəzifəsi ona görə şərəfidir ki, o, cəmiyyət üçün ən dəyərli, bilikli, zəkalı, tərbiyəli vətəndaşlar hazırlayır".

Heydər Əliyevin müdrik siyasəti ilə müstəqil respublikamızda təhsil quruculuğunun yeni vüsət alması üçün hazırlanan islahat proqramları dirçəliş təməli qoymuş ölkəmizdə təhsilin inkişafında yeni mərhələnin başlanmasına stimül yaratdı. Təhsili inkişaf və tərəqqi yolunun başlıca açarı kimi qiymətləndirənlər bu gün yaxşı başa düşürlər ki, ölkəmizdə hüquqi, demokratik və dünyəvi dövlət quruculuğunda qazanılan uğurlar məhz bu amilə üstünlüyün verilməsi və strateji əhəmiyyətli bir sahə kimi ona xüsusi diqqət yetirilməsinin nəticəsində mümkün olmuşdur.

Tarixi araşdırmalar göstərir ki, Azərbaycan XII-XV əsrlərdə yüksək ali təhsil müəssisələri ilə dünyada məşhur olmuşdur. Bu dövrdə Azərbaycanın Gəncə, Şamaxı, Beyləqan, Naxçıvan, Bərdə, Təbriz, Marağa kimi şəhərlərində ali məktəblər, rəsədxanalar, kitabxanalar fəaliyyət göstərmişdir. Həmin ali məktəblər məmarlıq, musiqi astronomiya, təbabət, dəqiq elmlər və s. üzrə biri digərini təkrar etməyən təkamülə malik olmuşdur. Fərəhli haldır ki, XIV əsrdə Təbrizdə ilk təhsil müəssisəsi kimi yaradılmış "Darülfünun" yalnız Yaxın və Orta Şərq ölkələrində deyil, həmçinin Qərbdə böyük mərkəz hesab edilmişdir. Azərbaycan hökmdarları içərisində təhsil işinə xüsusi diqqət yetirmiş Hülaki xanın XIII əsrdə Marağada tikdirdiyi rəsədxana o dövrün elmi-tədqiqat mərkəzi kimi elm tariximizin qızıl səhifəsini təşkil etmişdir. Zəngin keçmişimiz haqqında dəyərli məlumatları olan Heydər Əliyev 1969-cu ildə Azərbaycanın rəhbərliyinə irəli çəkilən zaman mövcud rejimin sərt qanunları çərçivəsində Azərbaycanın tərəqqisi elm, təhsil və mədəniyyətinin yüksəlməsi üçün çox böyük işlər görmüşdür.

Ölməz Prezidentimiz özünəməxsus uzaqgörənliklə və müdrikliklə aydın görürdü ki, elmi, təhsili inkişaf etməyən millətin tərəqqisi mümkün ola bilməz. Ona görə də bu müdrik şəxsiyyətin respublika rəhbərliyinə gəlişi ilə elmin və təhsilin inkişafı hökumətin fəaliyyətinin əsas istiqaməti kimi müəyyənleşdi-

rildi. Bu illərdə Azərbaycanda təhsilin inkişafı böyük vüsət almışdı. Məktəbəqədər tərbiyə müəssisələrindən tutmuş ali məktəblərədək bütün təhsil ocaqları əvvəlki illərlə müqayisədə yeni inkişaf pilləsinə çıxaraq Azərbaycan əhalisinin təhsil, ümummədəni və intellektual səviyyəsinin yüksəldilməsində böyük rol oynadı. 1970-1980-ci illərin dəyərli təhsil ənənələri sırasında azərbaycanlı gənclərin ixtisaslara yiyələnməsi məqsədilə SSRİ-nin qabaqcıl ali məktəblərinə göndərilməsi təcrübəsi xüsusi yer tuturdu. Bu, ali təhsil sahəsində o zaman uzaqgörənliklə düşünülmüş strategiya idi. H.Əliyevin apardığı ardıcıl, məqsədyönlü siyasəti nəticəsində 1980-ci ilin əvvəllərində hər il 1000 nəfərdən çox gənc Azərbaycandan kənarında təhsil almağa göndərilirdi. Bu illərdə SSRİ-nin ali məktəblərində hər il 400-ə yaxın azərbaycanlı gəncin təhsilinə şərait yaradılması ölkəmizin hərbi təhsil salnaməsinin şərəfli səhifələrini təşkil etmişdir.

Bütün bunların təşəbbüskarı, təşkilatçısı məhz Heydər Əliyev idi. Bu gün iftixar hissi ilə qeyd edirəm ki, Heydər Əliyev respublikamızda ikinci dəfə hakimiyyətə qayıtdıqdan sonra həmin mütərəqqi ənənə bərpa edildi və hazırda gənclərimiz nəinki Rusiyada, Amerika Birləşmiş Ştatları, Böyük Britaniya, Fransa, Yaponiya, Türkiyə, İran, Rumıniya, Polşa və Misirin ali məktəblərində uğurla təhsil alırlar.

Ulu öndərimiz çıxışlarının birində fəxrlə qeyd edirdi: "Bizim millətimiz, xalqımız biliklidir, təhsillidir və bu bərdə dünyanın hər bir ölkəsi ilə rəqabət aparmağa, yarışa girməyə hazırdır. Mən əminəm ki, indi bizim cəmiyyətdə mədəniyyətin, mədəniyyətin səviyyəsi yüksəlmiş kimi gənclərimizin də keyfiyyətləri yüksək olacaqdır. Ancaq təbiidir ki, burada valideynlərin də üzərinə çox böyük vəzifə və məsuliyyət düşür. Mən bu gün arzu edərdim ki, valideynlər öz uşaqlarının, balalarının təhsil almasına ciddi yanaşsınlar. Hər bir valideynin bütün başqa qayğılarından ən böyük qaygısı öz uşaqlarını Azərbaycanın sağlam, bilik-

li, yüksək mənəviyyətli vətəndaşları kimi böyütməkdir".

Biz ölkəmizin təhsil səviyyəsini inkişaf etmiş qabaqcıl ölkələrdəki səviyyəyə çatdırmaq istəyiriksə, müəllimlərin sosial vəziyyətinin aşağı düşməsinə, təhsilin elm, mədəniyyət və iqtisadiyyatla əlaqələrinin pozulmasına, təhsil işçilərinin hüquq və azadlıqlarının məhdudlaşdırılmasına, təhsildə humanistləşdirmə istiqamətinin zəifləməsinə qətiyyətlə yol verməməliyik. Elə bir zaman gəlib çatmışdır ki, biz artıq zahiri effekt doğuran bəzi nəzəri ideyalar əvəzinə, təhsilimizi irəli aparacaq konkret əməli tədbirlərə daha geniş meydan verməliyik. Bu yolda bizim ən optimal istiqamətimiz Azərbaycanın ölməz prezidenti cənab Heydər Əliyevin təsdiq etdiyi islahat proqramı, onun göstəriş və tövsiyələridir. Dünya şöhrətli siyasətçi hakimiyyətdə olduğu bütün illərdə təhsilin qayğısına qalmış, daim bu sahəni nəzarətdə saxlamışdır.

Heydər Əliyev hakimiyyətdə olduğu bütün dövrlərdə müəllim işi ilə bağlı olub, məktəbi, təhsili daima diqqətdə saxlayıb. O, müəllimlərlə hər bir görüşünü yüksək qiymətləndirib. Millətin yaxın dostu, sevimli rəhbəri və müdrik ağsaqqalı Heydər Əliyev xarakter etibarilə təpədən dırnağa kimi bütün həyatı boyu maarifçi olmuşdu desək yanılmarıq. Heydər Əliyev ideyaları, onun söylədiyi fikirlər Azərbaycan dövlətinin təməl prinsipləridir. Azərbaycan təhsilinin özünəməxsus ənənələrə malik olması inkaredilməz bir faktdır. İllərin sınağından uğurla çıxan bu günümüzdə qədər təkmilləşə-təkmilləşə inkişaf edən sahələrdən biri də təbii ki, təhsil sahəsidir. Təhsil sistemimiz milli-bəşəri dəyərləri özündə saxlamaqla yanaşı, həmçinin uzun illərin təcrübəsinə əsaslanır. Təhsil sistemimizdə olan hər bir yenilik Azərbaycan Respublikasının "Təhsil Qanunu"na əsaslanır.

Yola saldıığımız illər ərzində "Təhsil Qanunu"nın tələblərindən irəli gələn vəzifələrin ardıcıl olaraq yerinə yetirilməsi, milli təhsilimizin inkişaf etdirilməsi ilə bağlı qazandığımız nailiyyətlər,

ətlər, əldə etdiyimiz qələbələr ümumilikdə Azərbaycan təhsil sisteminin düzgün qurulmasından xəbər verir.

Azərbaycan Respublikası təhsil naziri Misir Mərdanov təhsilimizin dünya standartları səviyyəsinə uyğun gəlməsi və cavab verməsi yönündə xeyli işlər görmüş, dünyanın ən sivil ölkələri ilə təhsilin inkişafına dair saziş protokollarının, qarşılıqlı təcrübə proqramlarının hazırlanması işində yaxından iştirak edir.

Ölkəmizin bütün təhsil sistemində məzmunca yeniləşmə geniş vüsət almışdır. Artıq ölkə ictimaiyyəti yaxşı dərk edir ki, müstəqil Azərbaycanın gələcəyinin təmin edilməsində özünəməxsus rolunu və yeri olan təhsil sistemimiz qarşıya qoyulan bu ali məqsədə məhz özünün yüksək istedadı, intellektual səviyyəyə malik təhsil işçiləri ilə çatacaqdır. Təhsil sahəsində müsbət nəticələrin əldə olunmasından ötrü başlıca şərt təhsilin keyfiyyətidir. Bu gün Azərbaycanın bütün ümumtəhsil məktəblərində də bu iş uğurla həyata keçirilir. Biz təhsil işçiləri hörmətli prezidentimiz İlham Əliyevi əmin edirik ki, ulu öndərimiz Heydər Əliyevin bizə qoyub getdiyi nurlu və işıqlı yolla qətiyyətlə addımlayacaq, onun ideyalarını daima əldə rəhbər tutacaq və nurlu sabaha onunla birgə addımlayacağıq.

*Asif Nəbiyev,
Göyçay rayon Təhsil
Şöbəsinin müdiri*

QƏBƏLƏDƏ TƏHSİL YÜKSƏK SƏVİYYƏDƏDİR

Hər il may ayının 9-da Rayon Təhsil Şöbəsinin müdiri Fərman Hacıyev cənablarının təşəbbüsü ilə 2 saylı Qəbələ şəhər orta məktəbində faşizm üzərində qələbənin ildönümünə həsr olunmuş tədbir keçirilir. Tədbirdə məktəbin müəllim və şagird kollektivi ilə yanaşı, rayonun müharibə və əmək veteranları da iştirak edirlər. Veteranlardan Dəmir Mahmudov, Əmiraslan İsrafilov, Nurəddin Tağızadə yoldaşlar çıxış edərək öz cəbhə xatirələrindən danışır, şagirdləri

maraqlandıran suallara cavab verirlər.

Məktəbin təlim-tərbiyə işləri üzrə direktor müavini Firidun Mürsəlov məktəb kollektivinin veteranlara öz hədiyyələrini təqdim etdi. Tədbir bayram şənliyi ilə başa çatdı.

Hacıyev Fərman Ağəli oğlu 1977-ci ildə Qəbələ rayonunun Zalam kəndində zəhmətkeş ailəsində anadan olub. Həmin kənddə orta təhsil alıb. 1968-ci ildə Azərbaycan Pedaqoji İnstitutunun coğrafiya fakültəsini bitirib. 1968-ci ildə Üstkənd orta məktəbində pedaqoji fəaliyyətə başlayıb. Sonralar Zalam kənd orta məktəbində direktor müavini, məktəb direktoru işləmişdir. 1978-ci ildə partiya-sovet işinə cəlb olunmuş və 1980-1983-cü illərdə Bakı Ali Partiya məktəbində siyasi təhsil almışdır. Bundan sonrakı illərdə rəhbər vəzifələrdə çalışmışdır.

Müstəqilliyimiz əldə olunandan sonra Fərman müəllim Rayon İcra Hakimiyyətində məsul vəzifələrdə çalışmış, 2002-ci ildə Rayon Təhsil Şöbəsi müdirinin müavini, 2004-cü ilin sentyabr ayında isə Rayon Təhsil şöbəsinin müdiri vəzifəsinə təyin edilmişdir. Evlidir, 3 övladı var, 3-də atalarının yolunu seçmişlər, müəllimdirilər.

Hacıyev Fərman müəllim işlədiyi müddətdə təhsil proqramının tələblərinə müvafiq olaraq məktəblərimizin maddi-texniki və tədris bazasının möhkəmləndirilməsinə xüsusi fikir vermiş, rayon rəhbərliyinin tapşırıq və sərəncamlarını layiqincə yerinə yetirmiş, məktəblərimizdə bütün istiqamətlərdə geniş iş aparmış, böyük uğurlar əldə etmişdir.

Həsiyə: Qəbələ rayon ziyalılarından biri kimi kitabın ən yaxın dostu, kitabsevər Fərman Hacıyev hələ ilk pedaqoji fəaliyyətə başlayan vaxtdan Qəbələ rayon mərkəzi özünəxidmət mağazasının fəal kitabsevərlərindən biri kimi tez-tez yeni gəlmiş kitabları (pedaqoji, bədii, uşaq ədəbiyyatı) məktəb kitabxanası və öz şəxsi kitabxanası üçün almaqla kitab ticarətinə, təbliğinə yaxından kömək etmişdir. O, hər yeni gələn kitabdan öz ixtisasına aid proqram, dərs və tədris vəsaitlərini alardı, vidalaşmış gedəndə mağazanın arzu və təkliflər kitabına ürək sözlərini yazardı.

Günlərin bir günü təkrar gələndə ona Şərq ədəbiyyatının banisi, görkəmli dövlət xadimi Xoca Nəsirəddin Tusinin "Əxlaqi Nasir" kitabını verdim. Yaxşı yadımdadı, Fərman müəllim mənə təşəkkür edib, insanların təlim-tərbiyəsində kitabın əvəzsiz bir rol oynadığını, onlara doğru yol göstərdiyini vurğuladı.

Çalışdığım müddət ərzində rayonumuzda bütün kitabsevərlərin yaxın dostu kimi bir çox hadisələrin, söhbətlərin şahidi olmuşam. Və bir çox məqamlar, hadisələr var ki, yaşımın ixtiyar çağında belə yaddaşımından silinməmişdir.

2 SAYLI ORTA MƏKTƏB

Rayonda fəaliyyət göstərən ən böyük təhsil ocaqlarından biri də R.Osmanov adına 2 saylı orta məktəbdir. 700 nəfər şagirdin təhsil aldığı məktəbdə təlim-tərbiyə ilə məşğul olan 89 müəllim-dən 80 nəfəri ali təhsillidir. Pedaqoji kollektiv ötən dərs ilini "Təhsildə müasir yaşamanın təşəkkülü ilinin davamı" devizi altında başa vurmuşdur.

Çox gözəl tərtib olunmuş fənn kabinetləri, müxtəlif illərdə əldə edilən uğurlara dair göstəricilər, fotomontajlar, diaqramlar və digər səliqə-səhman işləri ilə məktəb xüsusi olaraq digər məktəblərdən fərqlənir.

Elə ona görə də, bu təhsil ocağı 2005-2006-cı tədris ilində rayon məktəbləri arasında "İlin ən yaxşı təlim-tərbiyə müəssisəsi" adını almışdır. 2003-2004-cü tədris ilində məktəbə rəhbərlik edən M.Rüstəmova elə həmin ildən "İlin direktoru" adına layiq görülmüş, məktəb isə Rayon İcra Hakimiyyətinin fəxri fərmanı, təhsil şöbəsinin diplomu və qiymətli hədiyyələri ilə mükafatlandırılmışdır.

Bu il məktəbi bitirən 41 şagirddən 31 nəfəri ali məktəbə sənəd vermişdir. İl ərzində fənlər üzrə keçirilən bütün yarışları, olimpiadalarının turunda müəyyən yerlər tutmuşdur. Nəticələr ümid verir ki, məzunların müvəffəqiyyəti yüksək olacaqdır.

RÜSTƏMOVA MƏHƏBBƏT NƏBİ QIZI

2003-2004-cü tədris ilindən Qəbələ şəhər 2 saylı orta məktəbinə rəhbərlik edir. Üç ildir ki, ardıcıl olaraq "İlin direktoru", məktəbin nailiyyətlərinə və uğurlarına görə isə rəhbərlik etdiyi təhsil ocağı "İlin məktəbi" adına layiq görülmüşdür.

2004-cü il mart ayının 26-da YAP-ın III qurultayının nümayəndəsi olmuşdur. 2005-ci ildən Qəbələ bələdiyyəsinin üzvüdür.

2005-2006-cı tədris ilində məktəbi bitirən 41 nəfər şagirddən 26 nəfəri ali və orta ixtisas məktəblərinə daxil olmuşdur.

İlin ən yaxşı təhsil ocağı olan 2 saylı Qəbələ orta məktəbində Azərbaycan dili və ədəbiyyat fənnini tədris edən Səmədova Rəna müəllimə işlədiyi müddət ərzində müxtəlif fəxri fərmanlar, diplomlarla təltif edilmiş, 2004-cü ildə "İlin müəllimi" adına layiq görülmüşdür. 2005-ci ildə Qəbələ Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı T.İbrahimov cənabları tərəfindən fəxri fərmanla təltif edilmişdir. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2005-ci il 4 oktyabr tarixli 1034 sayılı sərəncamı ilə Azərbaycan Respublikasının "Tərəqqi" medalı ilə təltif edilmişdir.

SƏMƏDOVA RƏNA EMİN QIZI

1953-cü ildə Bam şəhərində anadan olmuşdur. 1961-ci ildə Bam şəhərindəki 31 saylı orta məktəbə daxil olub, 1972-ci ildə həmin məktəbi bitirib. 1973-cü ildə Azərbaycan Pedaqoji İnstitutunun dil-ədəbiyyat fakültəsinə daxil olub 1977-ci ildə təhsilini başa vurmuşdur. Sonra təyinatla Qəbələ şəhər 2 saylı orta məktəbinə göndərilib. Həmin məktəbdə bu günə qədər Azərbaycan dili və ədəbiyyatı fənnini tədris edir.

ƏLİYEVƏ ADİLƏ ƏLİ QIZI

1964-cü ildə Oğuz şəhərində ziyalı ailəsində anadan olmuşdur. 1971-ci ildə I sinfə getmiş 1981-ci ildə orta məktəbi əla qiymətlərlə bitirərək M.F.Axundov adına rus dili və ədəbiyyatı institutuna daxil olub. 1986-cı ildə təhsilini bitirərək təyinatla Qəbələ şəhər 2 saylı orta məktəbində müəllim kimi fəaliyyətə başlamışdır. İşlədiyi müddətdə müəllim və şagirdlərin hörmətini qazanmış və onların sevimlisinə çevrilmişdir. 2003-cü ildən həmin məktəbin dərş hissə müdiri işləyir və işinin öhdəsindən layiqincə gəlir. Məktəbin adı həmişə qabaqcıllar sırasında çəkilir. Məktəbi bitirən şagirdlərdən hər il 50% dən çoxu ali məktəblərə daxil olur.

Ailəlidir, iki oğlu var. Böyük oğlu Nail Tağızadə Azərbayc-

an Dövlət İnşaat Ünivesitetinin II kurs tələbəsidir. Kiçik oğlu Ziya orta məktəb şagirdidir.

HƏSƏNOVA KÖNÜL ELBURUS QIZI

1980-cı ildə Qəbələ şəhərində ziyalı ailəsində anadan olub.

1986-cı ildə Qəbələ şəhər 2 saylı orta məktəbin birinci sinfinə daxil olmuş, məktəbi əla qiymətlərlə bitirdiyinə görə dəfələrlə tərifnamə və təşəkkürlər almışdır. Həmin məktəbi əla qiymətlərlə bitirdikdən sonra 1997-ci ildə N.Tusi adına Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin fizika fakültəsinə daxil olmuşdur. Oranı yaxşı və əla qiymətlərlə bitirdikdən sonra R.Osman adına Qəbə-

lə şəhər 2 saylı orta məktəbində fizika müəllimi işləyir. İşlədiyi müddətdə müəllim və şagird kollektivinin hörmətini qazanmışdır.

Həsiyə: Şəhər 2 saylı orta məktəbin qabaqcıl gənc müəllimlərindən biri olan Könül müəllimə işlədiyi vaxt ərzində bütün müəllim kollektivinin hörmətini qazanmış və məktəblilərin sevimlisi olmuşdur.

QƏBƏLƏ ŞƏHƏR 4 SAYLI ORTA MƏKTƏB

Müasir tələblərə cavab verən Qəbələ şəhər 4 saylı orta məktəb 1965-ci ilin sentyabr ayında 7 illik internat məktəbi kimi fəaliyyətə başlamışdır. Məktəb 320 nəfər şagird üçün nəzərdə tutulmuşdur. 1965-1968-ci illərdə məktəbin ilk direktoru ixtisasca ingilis dili müəllimi olan Rəsulov Kərəm, 1968-1973-cü illərdə tarix müəllimi Əsədov Rüstəm, 1973-1974-cü illərdə tarix müəllimi Bağırov Ağasaf, 1974-1975-ci illərdə ədəbiyyat müəllimi Vahabov Vaqif, 1975-1980-cı illərdə riyaziyyat müəllimi N.Fərrux müəllim, 1980-1984-cü illərdə rus dili müəllimi olan Həsənov Ağəli, 1984-2006-cı illər ərzində riyaziyyat müəllimi Qüdrət Aslanov olmuşdur. 2006-cı ildən etibarən məktəbin direktoru Fərman Əzizlidir.

Maarifçi xidməti, öz insani keyfiyyətləri ilə qəlblərdə özünəməxsus yer tutan Fərman müəllim sinif müəllimi, maarif işçiləri evinin direktoru, internat məktəbində direktor müavini, metodist müəllim vəzifəsində çalışmış, nəhayət, ömrünün ən dəyərli iyirmi ilini sərf etdiyi, doğma 4 saylı məktəbə direktor təyin olunmuşdur.

Yüksək idarəetmə qabiliyyəti, ciddi intizamı ilə tanınan məktəb direktoru müəllim və şagird kollektivinin dərin hörmətini qazanmışdır.

Hal-hazırda məktəbdə 700-dən çox şagird təhsil alır. Öz nizam-intizamı, yüksək təhsil keyfiyyəti ilə fərqlənən 4 saylı orta məktəb ali məktəblərə qəbul olunanların sayına görə respublika məktəbləri içərisində fərqlənir. Hər il məktəbi bitirən məzunların 70-80 faizi qədəri topladıqları yüksək balla ali məktəblərə

qəbul olunurlar.

Yeni dərs ilini Qəbələ şəhər 4 saylı orta məktəb xüsusi sevinc hissi ilə qarşıladı. Axı, 4 saylı orta məktəb əsaslı təmir olunmuş, burada yeni istilik sistemi qurulmuş, yeni avadanlıqlarla təmin olunmuşdur. Dövlətin təhsilə qayğısı artıq göz qabağındadır. Bütün bunlar isə millət vəkili, qəbəlilərin sevimlisi F. Heydərovun köməkliyi nəticəsində əldə olunmuşdur. Qəbələ rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı T.İbrahimov və F.Heydərov cənablarının birgə səyi ilə təmir işi yüksək səviyyədə həyata keçirilmişdir. Ulu öndər H.Əliyevin "Təhsil millətin gələcəyidir" kəlamını iş devizinə çevirmiş hörmətli T.İbrahimov cənabları təmir işi ilə əlaqədar, məktəbdə dəfələrlə olmuş, təklif və iradlarını bildirmişdir. Elə dərs ilinin ilk günündə də məktəbin açılışında iştirak edən bu insanları müəllim və şagird kollektivi böyük ehtiramla qarşıladılar.

TƏRANƏ SƏLİMOVA

Qəbələ şəhər 4 saylı orta məktəbin dil-ədəbiyyat müəllimini nə vaxt axtarsan şagirdlərinin əhatəsində görürsən. O sözün əsl mənasında şagirdlərin ən yaxın dostudur. O, 1968-ci ildə Qəbələ rayonunda dünyaya göz açıb. Qəbələ şəhər 1 saylı məktəbi əla qiymətlərlə, BDU-nin filologiya fakültəsini fərqlənmə diplomu ilə bitirib. Universitetin türkologiya kafedrasında işləmək təklifi olsa da, doğma yurda, Qəbələyə qayıdıb. 1990-cı ildən 4 saylı məktəbdə dil-ədəbiyyat müəllimi işləyir. Elə ilk gündən mək-

təb rəhbərliyi ona ən seçmə sinifləri tapşırıb. Təranə müəllimə isə bu sınaqlardan alnıaçıq çıxıb. Yüksək elmi biliyi, intellektual səviyyəsi, pedaqoji ustalığı hər an köməyinə gəlib. O, daim axtarır, öyrənir, özünə qarşı tələbkar olan Təranə müəllimə novatorluğu ilə həmişə seçilib. Şeir çələnginə bürünən ədəbiyyat dərsinin başlanmasını şagirdlər səbirsizliklə gözləyirlər. O,, dərsi elə ustalıqla keçirir ki, zəngin vurulduğunu nə müəllim hiss edir, nə də şagirdlər. Təranə müəllimə şagirdlərinə təkcə elmi bilik vermir, eyni zamanda onları vətəndaş kimi yetişdirir. Respublikanın ən yüksək ali təhsil ocaqlarında onun yetişdirmələrinə rast gəlmək olar.

Dəfələrlə "İlin ən yaxşı sinif rəhbəri" adına layiq görülmüş T.Səlimovanın öz ailəsi qədər sevdiyi şagirdlərinin sorağı rayon miqyaslı tədbirlərdən, respublika olimpiadalarından gəlir.

Vətəninə sonsuz məhəbəti gözlərindən oxunan T.Səlimova ciddi intizamı, məsuliyyəti, humanizmi, xeyirxahlığı ilə hər bir şagirdin qəlbində yuva qurub.

MAHMUDOVA MEHPARƏ DƏMİR QIZI

1961-ci il sentyabr ayının 15-də Qəbələ rayonunda ziyalı ailəsində dünyaya göz açıb. 1979-cu ildə Qəbələ rayon 1 saylı orta məktəbi bitirib. Həmin il Azərbaycan Pedaqoji Universitetinin coğrafiya fakültəsinə qəbul olub. İnstitutu bitirdikdən sonra Qəbələ şəhər 4 saylı orta məktəbində əmək fəaliyyətinə başlayıb.

20 ildən artıq pedaqoji stajı olan Mehparə müəllimə işə başladığı ilk gündən şagirdlərin sevimlisi olub.

Mehparə müəllimənin şagirdləri

şimalı-cənublu bütün Azərbaycanımızın təbiətini, coğrafi relyefini, bütün iqlim şəratini, təbii sərvətlərini daha dərinləndirən öyrənirlər. Onların hər bir illərdən bəri itirilmiş torpaqlarımızın xəritəsini birləşdirmək arzusu ilə yaşayırlar.

Dərs dediyi siniflərdə həmişə yüksək keyfiyyət əldə etmişdir. Bunun nəticəsidir ki, şagirdlərinin əksəriyyəti ali məktəblərdə oxuyur. Onların içərisində həkim, müəllim, mühəndis və bir çox peşə sahibləri var.

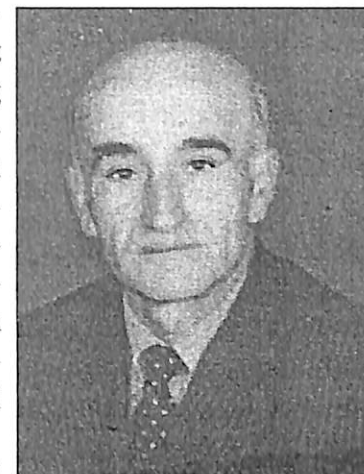
Mehparə müəllimənin iki övladı var. Böyük qızı Nərin Azərbaycan Dövlət Tibb Universitetinin IV kursunda oxuyur. Kiçik qızı Nərgiz Azərbaycan Beynəlxalq Universitetinin ingilis dili fakültəsinin IV kurs tələbəsidir.

SƏDAQƏTLİ DOST

Emin müəllimi lap gənclik illərindən tanıyıram. Elmə, kitablara hədsiz marağı vardı. Maraqlı və rəngarəng yazıları, məzəli, duzlu şeirlərini mətbuatda dənə-dənə oxuyurdum. Bu gün isə həmin gözəl yazıların müəllifi ilə dostluq edirəm. Emin müəllimin həm müəllimlik, həm də jurnalistlik sahəsində təcrübəsi var. Onun gözəl, səmimi davranışı, xasiyyəti kimi gözəl də yazıları var. İndiyə kimi onun 7 kitabı çap olunub.

Hamı üçün yaxşı dost, köməkçi sayılan Emin Baratoğlu el-obanın xeyrində, şərinə yaxından iştirak edir.

2006-cı ilin sentyabr ayının 10-da İctimai Televiziyanın "Ovqat" verilişi Qəbələ rayonuna həsr edilmişdi. Həmin verilişə biz qəbəlilər maraqla baxdıq və məmnun olduq. Aparıcı Səyyarə xa-

nın söhbətin bir yerində şair dostumuz Tacəddin Şahdağlıya dostluq, əsl dost haqqında sualla müraciət edəndə o, Emin müəllimin adını qürurla çəkdi. Və dedi ki, Emin Baratoglu mənim etibarlı, sədaqətli dostumdur. Bu, məni də ürəkdən sevindirdi. Mən gördüm ki, Emin müəllim həqiqətən də ürəklərdə özünə yer etmiş sədaqətli dostdur. Emin müəllim sözündə bütöv adamdır, dəyanətli insandır. Onun bir-birindən maraqlı kitabları gələcək nəsillər üçün bir tarixdir, örnekdir.

QAFAROVA NARGİLƏ MƏMMƏDYAR QIZI

1963-cü il avqustun 6-da Qəbələ rayonunun Aydınqışlaq kəndində anadan olmuşdur. 1970-ci ildə Qəbələ rayon Aydınqışlaq kənd orta məktəbinin I sinfinə getmiş, 1980-cı ildə həmin məktəbi bitirmişdir. 1980-cı ildə N.K.Krupskaya adına Bakı mədəni-maarif məktəbinə daxil olmuş, 1982-ci ildə fərqlənmə diplomu ilə təhsilini başa vurmuşdur. 1983-cü ilin avqust ayınadək Qəbələ rayon Zaraqan kənd klubunda bədii rəhbər işləmiş, 1983-cü ildə M.A.Əliyev adına Azərbaycan Dövlət İncəsənət İnstitutunun mədəni-maarif fakültəsinə daxil olmuş, 1987-ci ildə həmin institutu fərqlənmə diplomu ilə bitirmişdir. 1987-ci ilin sentyabr ayından 1989-cu ilin oktyabr ayınadək Qəbələ Rayon Mədəniyyət Evinə bədii rəhbər vəzifəsində işləmişdir. 1989-cu ilin oktyabr ayından 1992-ci ilin avqust ayınadək Qəbələ rayon Gənclər ittifaqında katib vəzifəsində çalışmış, 1992-ci ilin sentyabr ayında 2000-ci ilin fevral ayınadək Qəbələ Rayon İcra Hakimiyyətində müxtəlif vəzifələrdə işləmişdir. 2000-ci ilin fevral ayından 2003-cü ilin may ayınadək Qəbələ rayon Böyük Pirəli kənd inzibati ərazi üzrə nümayəndəliyində müavin vəzifəsində

çalışmışdır. 2003-cü ilin iyun ayından 2004-cü ilin oktyabr ayınadək Qəbələ rayon Mərkəzləşdirilmiş Kitabxana Sistemində direktor vəzifəsində işləmişdir. 2004-cü ilin oktyabr ayından etibarən Qəbələ rayon Mədəniyyət və Turizm şöbəsinin müdiri vəzifəsində çalışır.

Ailələidir, iki övladı var.

Qəbələ Şəhər Mərkəzi Kitabxanası yaraşığı, geniş, işıqlı binaya köçürülmüşdür. Çoxsaylı bədii, siyasi mövzulu kitablar, uşaq ədəbiyyatı və qəzet, jurnallar oxucularının ixtiyarına verilmişdir. Mədəniyyət şöbəsinin müdiri tarix muzeyinin də zənginləşməsinə kömək etmişdir.

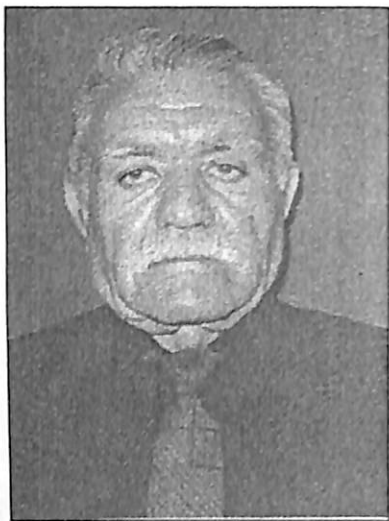
Qafarova Nargilə xanım çox işgüzarıdır. O, ağsaqqallara, ağ-birçəklərə daima xoş ovqat bəxş edən bir insandır. Bu yaxınlarda mədəniyyət şöbəsində rəsm qalareyasının açılışı olmuşdur. Açılışda çox hörmətli deputatımız Hacı F.Heydərov İcra Hakimiyyəti başçısı T.İbrahimov cənabları iştirak etmişdir.

RƏSSAM MALİK PAŞA OĞLU AĞAYEV

1965-ci ildə Qəbələ şəhərində müəllim ailəsində anadan olub. 1972-ci ildə şəhər 1 saylı orta məktəbinə daxil olmuş, 1981-ci ildə həmin məktəbin XI sinfini bitirib, Bakı şəhərində Əzim Əzimzadə adına Azərbaycan Dövlət Rəssamlıq məktəbinə daxil olub. 1985-ci ildə həmin məktəbi bitirib, 1985-1987-ci illərdə hərbi xidmətdə olub. Hərbi xidmətdən qayıtdıqdan sonra Qəbələ rayon rəssamlıq emalatxanasında işə qəbul olunmuşdur. Bir çox sərgilərdə iştirak etmişdir.

2006-cı ilin fevral ayında Qəbələ Dövlət Rəsm Qalareyasının təşkil olunmasında yaxındır iştirak etmişdir. Hal-hazırda həmin qallereyada direktor vəzifəsində işləyir.

ƏLƏKBƏROV SALEH YƏHYA OĞLU

03.03.1936-cı il Ermənistan SSR-nin Vedi rayonunun Goravan kəndində anadan olmuşdur. 1942-ci ildə Goravan kənd məktəbinə getmişdir. 4 il həmin məktəbdə təhsil almış, sonra isə Ermənistan SSR-ni Ali Sovetinin qərarı ilə kəndi tərk etməli olmuş (1948-ci ildə) və Martuni rayonunda məskunlaşmışlar. Bir il ağır şəraitdə burada yaşadığından sonra Azərbaycan Respublikasının I katibi M.C.Bağirovun sərəncamı ilə Xanlar rayonuna köçürülmüşlər. 1949-cu ilin may ayından 3 sayılı

Xanlar məktəbində təhsilini davam etdirmişdir.

Bir il həmin məktəbdə təhsil aldıqdan sonra ailə vəziyyəti ilə əlaqədar olaraq kolxozda sürücü köməkçisi işləmişdir. Bir il işlədikdən sonra kolxozdan çıxıb Kirovabad (Gəncə) şəhərində Dəmir yol peşə məktəbinə daxil olmuşdur. 1951-52-ci illər həmin məktəbdə təhsil almış, 1953-cü ilin payızında hərbi xidmətə yollandım (Özbəkistanın Sır-dərya stansiyasına)

1954-cü ilin dekabrında Gəncədə (Kirovabadda) sürücülük kursuna yazılmış, 6 aydan sonra sürücülük vəsiqəsi alıb kolxozda sürücü işləmişdir. Ömrünün 54 ilini bu peşəyə həsr etmişdir.

ŞƏHƏRİMİZİN KÖHNƏ MƏSCİDLƏRİ

Dünyəvi dinlər sırasına daxil olan İslam dininin meydana gəlməsi, onun tarixi bütün dünyaya bəllidir. Qədim Şərqi bir kiçik bölgəsi kimi Qəbələ şəhərində də bu dinin yayılması VII-IX əsrlərə təsadüf edir. Azərbaycanda sosialist inqilabının qələbəsinə qədər bu din rayonumuzda geniş yayılmış, indiki şəhərin ayrı-ayrı məhəllələrində məscidlər fəaliyyət göstərmişdir. Lakin respublikanın hər yerində olduğu kimi, rayonumuzda da Böyük Oktyabr sosialist inqilabı adlanan çevrilişdən sonra bu məscidlərin fəaliyyəti dayandırılmışdır. Hətta tikilələrinin bir çoxu dağıdılmışdır. Nəhayət, Sovet dövlətinin süqutundan sonra yenidən xalq öz dininə açıq-aşkar itaət etməyə başlamışdır. Sosialist inqilabından əvvəl şəhərimizdə mövcud olan məscidlərlə çox maraqlanmışam. Xüsusilə, şəhərin mərkəzində Cümə məscidinin tarixini

az-çox dərəcədə öyrənmişəm. Bu barədə "Qəbələ" qəzetinin 2 noyabr 2000-ci il tarixli sayında bir məqalə çap etdirmişəm. Son zamanlar İslam dininə maraq, ona qayıdış daha da güclənmişdir. Bu baxımdan şəhərimizdəki keçmiş məscidlərin adlarını öyrənib oxuculara çatdırmağı özümə borc bilmişəm.

Bu yazımda isə şəhərin yuxarı məhəlləsindəki səkkiz guşəli məscid barədə danışmaq istədim. Məscid, müəyyən mənbələrdən aldığım məlumatlara görə, XVIII əsrin sonlarında, yəni, 1780-1790-cı illərdə xalq tərəfindən imaclik yolu ilə tikilmişdir. Deməli, bu məscidin 200 ildən artıq yaşı vardır. Belə güman edirəm ki, məscidin səkkiz guşəli tikilməsi İslam təriqətləri ilə bağlıdır. Səkkiz guşə təriqətlərin birliyinə çağırışıdır. Necə ki, indiki dövlət gerbimizin səkkiz guşəli ulduzu respublikamızda yaşayan xalqların birliyinin rəmzidir.

Sovet dövründə həmin məscid süd-pendir zavodu kimi və başqa məqsədlər üçün istifadə edilmişdir. 1984-cü ildə Azərbaycan KR MK-nın katibi Həsən Həsənov Qəbələyə gələrkən həmin məscidə getmiş və onun bərpası üçün göstəriş vermişdir. Bu göstəriş həm də məscidin nadir arxitektura quruluşu ilə bağlı idi. Çünki respublikamızda səkkiz guşəli məscidlərə çox nadir hallarda rast gəlmək olar. Aldığım məlumata görə respublikamızda onların sayı 8-dir. Beləliklə, məscid sonralar Mədəniyyət Nazirliyi tərəfindən (1985-1986) bərpa olunmuşdur. Lakin müəyyən səbəblərə görə minarələrin bərpası yarımçıq qalmışdır.

Hazırda rayon İcra Hakimiyyəti başçısının birinci müavini, Ə.Məmmədovun (1983-1991-ci illərdən rayon mədəniyyət şöbəsinin müdiri işləyən) təşəbbüsü ilə məscidin həyətində ikiotaqlı mədrəsə tikilmiş və məscidin özündə dindarların ibadəti üçün şərait yaradılmışdır. Məscid indi də rayon dindarlarının sərəncamındadır.

Yuxarıda qeyd etdiyim iki məsciddən əlavə şəhərin ayrı-ayrı məhəllələrində aşağıdakı məscidlər olmuşdur. Yəqin ki, çox yaşlı adamlar bu məscidləri yaxşı xatırlayırlar.

1. *Hacı Məhəmməd məscidi.*
2. *Hacıyar məscidi.*
3. *İ.Qutqaşanlı küçəsində, indiki polis idarəsinin qabağında məscid.*
4. *İ.Qutqaşanlı küçəsində, indiki turbaza yaxınlığındakı məscid (hazırda kinoteatr binası kimi istifadə edilir).*
5. *İ.Musabəyov küçəsində, Fərrux Tağıyevin evinin yuxarı tərəfindəki Oğulpir məscidi.*
6. *M.F.Axundov küçəsində, Əbdüləziz Babayevin evinin yanındakı İsmayıl bəy məscidi.*
7. *Sənsən məscidi (Sonralar məscidin yerində artezian quyuları qazılıb).*
8. *Vəndam kəndinə gedən yoldakı aptekın şəhər tərəfindəki məscid.*

Deməli, mənim bildiyimə görə, indiki Qəbələ (o vaxtkı Qutqaşın kəndində) 10 ədəd məscid binası fəaliyyət göstərmişdir.

Onlardan yalnız 3-nün binası qalmışdır. Yəni yuxarıda qeyd etdiyimiz kimi 2-si bərpa edilmişdir, biri isə hazırda kinoteatr binası kimi saxlanılır, qalanları dağıdılmışdır.

Fərəhli haldır ki, son zamanlar kəndlərimizin çoxunda dini ayinlərin icrası üçün yeni məscidlər tikilir, xalqın inanc mərkəzləri yaradılır. Qəbələ şəhərinin o vaxtlar 5-6 min əhalisi olanda burada 10 məscid olmuşdursa, mənə heç olmasa indi ayrı-ayrı iri məhəllələrdə məscidlər tikilməlidir. Çünki çox qədim tarixi olan dinimizi bundan sonra da əbədi olaraq yaşatmalıyıq.

"Qəbələ" qəzeti, 9 mart 2002-ci il

Haşiyə: Qafqaz müsəlmanları idarəsinin Qəbələ rayon Cümə məscidinin imamı Hacı Ceyhun Rüstəmov 1973-cü ildə Qəbələ şəhərində anadan olmuşdur. Orta təhsilini Qəbələ şəhər 3 saylı orta məktəbdə almışdır. 1990-1995-ci tədris ilində Bakı İslam Universitetinin ilahiyyat fakültəsini bitirmişdir. 1995-1999-cu illərdə Liviya Ərəb Respublikasındakı Ümumdünya İslam Çağırışı Universitetinin İlahiyyat fakültəsini bitirib. 2000-2005-ci illərdə Bakı İslam Universitetində müəllim işləmişdir.

Hal-hazırda Qəbələ rayonu Cümə məscidinin imamıdır.

2006-cı ilin avqust ayında Cümə məscidində imam Hacı Ceyhunla görüşdüm. Keçmiş imperiya qüvvələrinin havadarları tərəfindən bu məsciddən başqa məqsədlərlə istifadə olunub. Azadlığımızı, müstəqilliyimizi, dini adət-ənənələrimizi özümüzə qaytaran ulu öndərimiz H.Əliyevə Allah rəhmət eləsin, qəbri nurla dolu olsun. Hal-hazırda onun siyasi kursunun həyata keçirilməsi nəticəsində məscidimiz yenidən bərpa olunub. Məscidin yenidən bərpası burada yerləşən tarix-diyarşünaslıq muzeyinin yararlı binaya yerləşdirmək üçün Respublika Fövqəladə Halar Naziri Kəmaləddin Heydərrov və Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı T.İbrahimov cənabları məscidə gəlmişdilər. K.Heydərrov bundan sonra muzeyin və məscidin yenidən bərpasına öz vəsaiti hesabına kömək göstərmişdir.

Çox söhbətdən sonra imam Hacı Ceyhuna dedim:

-Mən 1945-ci ilin noyabr ayında Almaniyanın o vaxtkı Genlizberq, indiki Kalenin şəhərindən hərbi xidmətimi qələbə müjdesi ilə başa vurub qiymətli hədiyyələr alıb ordudan tərxis olundum. Evə gələndən sonra 1946-cı ildə mənə o vaxtkı Qutqaşen rayon mədəniyyət evinə müdir təyin etdilər. Lakin anam Səriya xanım mənə bu vəzifədə işləməyə qoymadı. Əlbəttə anam dindar, mömin bir kolxozçu qadın idi. Etiram bildirib dedim ki, oğlum, cümə məscidi inanc yerimizdir. Su gələn arxa bir də gələr. Yenə də zaman dəyişəcək, məscid özümüzə qaytarılacaq.(Bu barədə "Qəbələ" qəzetində yazılıb). Anamın 59 il bundan qabaq belə bir fikrə haradan gəlmiş olduğuna Hacı imam Ceyhundan cavab istədim. Hacı heç fikirləşmədən dedi:

-Dəmir dayı, hər bir insan Allahın buyurduğu yolu tutsa, qəlbində Allah sevgisi olsa o, Yaradanın istəkli bəndəsi kimi gələcəkdə baş verəcək hadisələrdən, bir növ xəbərdar olar.

...İmam Ceyhun olduqca maraqlı söhbətlər etdi, müxtəlif fikirlər söylədi...

NURANI AĞSAQQAL, MÜQƏDDƏS İNSAN

Rayonumuzun millət vəkili cənab F.Heydərrov iki seçkidir ki, qəbələliləri Milli Məclisdə təmsil edir. O, müntəzəm olaraq rayonda keçirilən ən mühüm tədbirlərin, dini bayramların hamısında iştirak edir. Rayon ictimaiyyət nümayəndələri ilə görüşür. Hər il Ramazan və Qurban bayramlarında da rayonumuza qonaq gəlir, bir Hacı kimi dindarlarla bir yerdə olur, iftar məclisləri təşkil edir. Eyni zamanda tədbir qabağı öz seçicilərini də qəbul edir, onların arzu və fikirlərini dinləyir, qısa zamanda həyata keçirməyə çalışır.

F.Heydərrov bu günlərdə yenə də rayonumuzda olmuş, bir sıra seçiciləri ilə görüşmüş və onların dərdinə şərik çıxmışdır. Bu müqəddəs insanı, el ağsaqqalını Allah Qəbələ camaatına pay göndərmişdir. Ona uzun ömür və əbədi deputatımız olmağı arzulayırıq.

D.Mahmudov

«Qəbələ» qəzeti 1 oktyabr 2002-ci il

AĞSAQQAL ÇAĞIRIŞI

Bu yaxınlarda Qəbələ şəhərinin mərkəzində, Nizami küçəsində gözəl, yaraşlıq bir dəmir lövhə üzərində aşağıdakı sözləri oxudum : «Şəhərimizi abad, yaraşlıq, təmiz və səliqəli saxlayaq». Lövhənin sağında isə H.Əliyevin müdrük kəlamlarından biri yazılmışdır : «İqtisadiyyatı güclü olan dövlət hər şeyə qadirdir».

Oxuduğum ifadəni ürəyimdə təkrarladım. Bir az gəzməyə qərar verdim. Qarşısından keçdiyim idarə və müəssisələrin önündə küçələr boyu daş, qum, sement düzülmüşdü. Hər yerdə abadlıq işləri aparılır, park və xiyabanlar salınırdı. Gördüyüm səliqə-sahman məni çox sevindirdi. İndi bu işlər daha geniş vüsət alıb. İcra idarəsinin rəhbərləri, o cümlədən, RİH, memarlıq şöbəsinin işçiləri, şəhər inzibati ərazi nümayəndəliyi işçilərinin (Ə.Ədilov, Ə.Ağayev və b.) nəzarəti ilə görülən işlər üçün bir ağsaqqal, veteran kimi dərin təşəkkürümü bildirirəm. Hamını bu təşəbbüsə qoşulmağa, onu müdafiə etməyə çağırıram!

D. Mahmudov
«Qəbələ» qəzeti 1 oktyabr 2002-ci il

ŞƏNBƏ İMƏCLİYİNDƏ

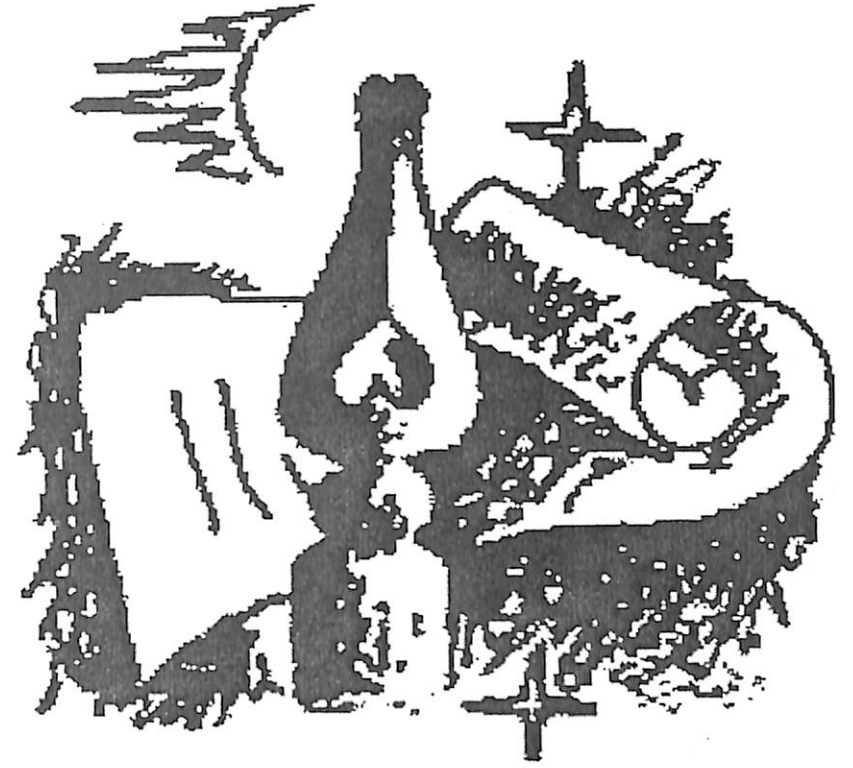
Şəhərimizin abadlaşması, təmiz və gözəl saxlanması üçün Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı cənab A.Məmmədovun qaldırdığı təşəbbüsü əhali bəyənir və müdafiə edir. Şəhərin mərkəzində və kəndlərdə böyük işlər görülmüşdür.

Ötən şənbə günü şəhər sakinləri, idarə və müəssisələr yenə də iməcliyə çıxmışdılar. Yol kənarı ağaclar ağardılmış, suötürücü arxlar tullantılardan, zir-zibildən təmizlənmişdir.

Bu dəfəki iməclikdə şəhər İ.H nümayəndəliyi, mədəniyyət şöbəsinin, kommunal müəssisələrin, Gənclər İdman və Turizm İdarəsinin kollektivi fərqlənmişlər.

İşlərin ahəngdar gedişindən məlum olur ki, Qəbələ şəhərinin gözəl gələcəyi vardır.

Şəhər sakini, müharibə və əmək veteranı
«Qəbələ» qəzeti, 27 iyun 2003-cü il

XATİRƏLƏR...

MARAQLI GÖRÜŞ

Bu günlərdə MKS, Qəbələ rayon Gənclər və Turizm idarəsi, Qəbələ rayon Tarix-Diyarşunaslıq muzeyi ilə birlikdə muzeydə II Dünya müharibəsi və əmək veteranı, Dəmir Mahmud oğlu Mahmudovun 80 illik yubleyi şərəfinə maraqlı görüş və «Gördüklərim, xatirələrim» kitabının təqdimatı keçirildi.

Görüşdə gənclər, idman və turizm idarəsinin rəisi Ə.Əliyev, mərkəzləşdirilmiş kitabxana sisteminin direktoru N.Qafarova, şair T.Şahdağlı, rayon Veteranlar Şurasının sədri Z.Yusifov dəyərli çıxışlar etmiş, yubilyara hədiyyələr bağışlamışlar.

Sonda yubilyar və onun ailə üzvləri tədbirin təşkilatçılarna təşəkkürlərini bildirdilər.

«Qəbələ» qəzeti
Səbinə MƏMMƏDOVA,
Qəbələ Rayon Gənclər,
İdman və Turizm İdarəsinin təlimatçısı
22 iyul 2003-cü il

SÜLH ŞƏRATINDƏ YAŞAYAQ

Dəmir Mahmudov qəzetimizin oxucularından biridir. Böyük Vətən müharibəsinin iştirakçısıdır. Onu "Kitab Dəmir" kimi tanıyanlar da az deyildir. Ömrümün ahıl vaxtında publisistika ilə məşğul olur. "Qəbələ" qəzetində müntəzəm yazıları dərc olunur. "Özüm, nəslim, el-obam haqqında" adlı kitabın müəllifidir.

D.Mahmudov acı müharibə illəri yadına düşəndə kövrəlir. İndiki gözəl günlər, müstəqil Azərbaycanın xoşbəxt gələcəyi haqqında düşünəndə fərəhlənir, ürəyində bir qürur hissi duyur. C, alman faşizmi üzərində qələbənin 57-ci ildönümünü öz

ailəsi ilə birlikdə böyük fəxarətlə qarşılayır və deyir ki, yaşımın bu ahıl çağında məni yaşadan, ruhlandırان möhtərəm prezidentimiz H.Əliyevin yeritdiyi daxili və xarici siyasət xəttidir. Həqiqətən də, biz yalnız onun rəhbərliyi ilə sülh şəraitində yaşaya bilərik.

Hal-hazırda Respublikanın bütün bölgələrində yenidənqurma, abadlıq işləri aparılır. Qəbələ rayonunda da çox işlər görülüb; şəhər tipli binalar tikilib, ticarət mərkəzləri yaradılıb, Heydər bağı, Nohur gölü, 1000 m yüksəklikdə yerləşən «Yeddi gözəl» istirahət ocağı, Heydər bulağı, «Ay işığı» pansionatı və başqa park və xiyabanlar həm yerli əhalinin, həm də turistlərin mədəni istirahəti üçün yaradılmışdır. Bütün bunlarla yanaşı, işıq, qaz, su problemləri aradan götürülmüşdür. Buna görə biz Qəbələ H başçısı T.İbrahimova minnətdar olmalıyıq.

Rayon və kəndlərdə inşa edilən yeni, müasir avadanlıqlarla təchiz olunmuş məktəblərdə yüzlərlə şagird təhsil alır.

Şərqi ilk xeyriyyəçisi (1896-cı ildə) H.Z.Tağıyevin böyük köməyi ilə inşa olunan Cümə məscidi bərpa olunaraq istifadəyə verilmişdir.

II mindən artıq eksponatı olan Qəbələ tarix muzeyi yeni binaya köçürülmüşdür. İndi hər bir eksponatın öz yeri var. Muzeyin giriş hissəsində Xalis Məmmədovun çəkdiyi rəsm əsəri diqqəti cəlb edir.

Bütün görülən işlər yaşayıb-yaratmaq hissini gücləndirərək gələcəyə inamı daha da artırır.

Qəbələ, Qəmərvan, Durca, cənnətə bir bax
Cənnət qapıları Heydər bağında açılacaq.
Gavur qala, Bazar düzü, Şahdağı
Qədim tarixlərdən verir sorağı.

Nadir Atakişiyev,
«Qəbələ qəzeti», 9 may 2002-i il

QƏLƏBƏYƏ İNAMLA

...Qəbələdə onu hamı - orta və yaşlı nəslin nümayəndələri "Kitab Dəmir" kimi tanıyır. Çünki uzun illər ərzində şəhərdəki kitab mağazasında işləyib. Sonralar bu sözü özünə təxəllüs götürüb. Məktəblilər dərsliklərini, mütəxəsislər özlərinə lazım olan ixtisas ədəbiyyatını, şeir-sənət həvəskarları axtardıqları kitabları məhz bu mağazadan alar, Dəmir dayıdan soruşurlardı. O, hamının istəyini yerinə yetirər, tapılmayan kitabları oxucularına çatdırmağa söz verərdi. Kitab sevən, onu ən yaxın dost sayan Dəmir dayı həm də kitabı təbliğ edir, yayır, oxucularla sözün əsl mənasında işləyirdi. Bu da bir faktir ki, neçə-neçə nəslin yaddaşında o bu gün də əsl kitab-sevər kimi qalmaqdadır.

Dəmir Mahmudov həm də müharibə veteranı, II qrup əlidir. Alman faşizminə qarşı mübarizənin iştirakçısı olmuşdur. 1942-ci ilin noyabr ayında əyninə hərbi forma geyinən bu gənc azərbaycanlılardan ibarət milli hərbi hissələrin tərkibində döyüşüb, sonralar isə 7-ci qvardiya diviziyasının tərkibində Smolensk və Vitebsk şəhərlərinin almanlardan geri alınmasında yaxından iştirak edib və ağır yaralanmışdır. Müalicədən sonra hərbi xidmətini davam etdirib. Faşizm üzərində qələbə xəbərini Genzberq şəhərində eşidən D.Mahmudov 1945-ci ilin noyabr ayında ordudan tərxis olunaraq evlərinə qayıdıb.

O, həm də poeziya həvəskarıdır, şeirlər yazır. Ömrünün mühüm bir hissəsini kitabla ünsiyyətdə keçirən, qəlbi xatirələrlə dolu olan Dəmir dayı 3 kitab müəllifidir; hazırda yeni kitab üzərində işləyir. Gəncləri vətənpərvərliyə səsləyən müharibə veteranı tezliklə doğma torpaqlarımızda da qələbə müjdəsinin eşidiləcəyinə inanır.

Mayor
Səfər MAHMUDZADƏ
«Azərbaycan ordusu»

HAMI BİR NƏFƏR KİMİ

28 mart 2000-ci il tarixində YAP Qəbələ Şəhər Təşkilatının yığıncağı keçirilmişdir.

Yığıncağı giriş sözü ilə açan YAP Qəbələ Şəhər Təşkilatının sədri Əhmədiyyə Məmmədov cənabları partiyanın yarandığı gündən qazandığı uğurlardan danışdı.

YAP Qəbələ Şəhər Təşkilatının sədri Mehdi Həmidov yığıncağın gündəliyində duran əsas məsələ olan partiyaların sıralarına gənclərin növbəti qəbulu haqqında məlumat verdi və 32 nəfərin ərizəsini təqdim etdi.

Gənclərin ərizələri ilə tanışlıq və onlarla ətraflı söhbətdən sonra hamı bir nəfər kimi YAP sıralarına qəbul olundu.

Qəbul olunanlar çıxış edərək partiya sıralarında olduqları müddətdə əməli fəaliyyətləri ilə göstərilən etimadı doğruldacaqlarına söz verdilər.

28 mart 2000-c il tarixdə keçirilən yığıncaqdan çox keçmədi ki, YAP şəhər təşkilatı sıralarına üzv olanların sayı 98 nəfərə çatmışdı.

DƏMİR KIŞI, DOĞURDAN DA , DƏMİRDİ.

Dəmir adın kim veribsə, bilmirəm,
Dəmir kimi doğurdan da dəmirdi.
İki yaşından atasını itirib
Şan-şöhrətli ata olmaq Dəmirdi.
Müharibə alovunda qovrulub
Taleyinin təhnəsində
Xəmir kimi yoğrulub,
Həyatın sərt yoxuşunda
Çox yığılıb, çox durub.
80 ilin 80 dağın aşanlar
Nəslinə yeni nəsil qoşanlar
80-da çağlayanlar, cananlar
Dəmirdi ki, Dəmirdi ki, Dəmirdi.
Sən Dəmirsən dəmir kimi möhkəm ol,
80 nədi 100 illiyə dalğa qoy
Sən Cahanla çaldıranda qızıl toy
Nəsilliklə, nəsillərdən şad olsun
Biz də deyək ki, Dəmir kimi,
Doğrudan da Dəmirdi!

*Rasim Qəmərvanlı
"Qəbələ" şəhəri
18 may 2003-cü il*

KITAB DƏMİR

Kitabların içindən
Ziya alır, nur alır,
Qəlbi cavan insandır,
Demək olmaz qocalır.
Tənbələ "sağ ol" demir
Babamız kitab Dəmir.
Çox çalışır ağsaqqal,
Öyüdləri gözəldir.
Sözdən böyük bir kitab,
Sözdən inci düzəldir.
Yaşayır sağlam ömür
Dostumuz Kitab Dəmir.
Hər insana dost demir,
Hər yeməyi o yemir,
"Dəmiraparan"da çimir,
"Kömrü" suyundan əmir
Dostumuz kitab Dəmir.

*Ədalət Əli
"Qəbələ" şəhəri
18 may 2003-cü il*

Hər bir ailə kiçik bir dövlətdir və bu dövlətin qurucuları və aparıcıları ata və anadır. Onların hər ikisi övladlar üçün müqəddəsdir. Ata evin dirəyidir, ana isə evin gülüdür, çiçəyidir. Çünki uşaqlar atadan çox ananın himayəsində olurlar. Ana haqqında çoxlu mahnılar bəstələnib, gözəl sözlər deyilib. Lakin nədəndirsə ata haqqında belə deyimlər azdır. Mənim fikrimcə onların istəyi, qədir qiyməti bərabərdir.

*Ata müqəddəsdir,
Ata əzizdir.
Ata məhəbbəti
Sonsuz dənizdir.*

Həmyerlimiz, gözəl şair, iyirmidən çox şeirinə mahnılar bəstələnmiş Tacəddin Şahdağlı əziz qolumu Sevinc Bayramlı qızına ithaf etdiyi «Ata» şeirində atanı çox gözəl qiymətləndirir.

Kitab DƏMİR

ATA

Hər ailə kiçik bir dövlətdirsə,
O dövlətin padşahı atadır.
Övlad əgər göyə pərvaz edərsə,
Yenə onun ümidgahı atadır.

Balasının arxasında dağdır o,
Billə-bilə əriyən bir yağıdır o,
Nəsli varsa, demək hər an sağdır o,
Hamımızın səcdəgahı atadır.

Fikri-zikri qaşlarından oxunar,
Naxələflik ürəyinə toxunar.
Zümrüd quşu olub elə hey yanar,
Övladların son pənahı atadır.

Sığal çəksə balasının başına,
Orden olub asılacaq döşünə,
Sanbal ilə rəvnəq verər yaşına,
Ümidlərin qibləgahı atadır.

Şahdağlı da şeir yükü daşıyar,
Gecə-gündüz övlad üçün yaşayar.
Bu dünyanın yaşı qədər yaşı var,
Yer üzünün İl - Allahı atadır.

ƏZİZ VƏ HÖRMƏTLİ DƏMİR MAHMUDOV!

İkinci Dünya müharibəsi və əmək veteranı, yazıçı publisist, qayğıkeş ata, fəal ictimaiyyətçi, müdrik ağsaqqal, şəhər Ağsaqqallar Şurasının sədri hörmətli Dəmir Mahmud oğlu Mahmudov! Sizi, Qəbələ Şəhər İnzibati Ərazi Nümayəndəliyinin işçiləri və şəhər əhalisi adından anadan olmağınızın 80 illiyi münasibətilə səmimi təbrik edir, Sizə Qafqaz uzun ömürlülüyü, möhkəm can sağlığı, ailə səadəti və xoşbəxtlik arzulayırıq.

Allah Sizə yar olsun. Bütün arzularınıza çatasınız!

Hörmətlə:

Qəbələ şəhər İnzibati Ərazi Nümayəndəliyinin işçiləri adından:

*İ. Bağırov.
Ə. Ağayev.*

ÖMRÜN QIZIL SƏHİFƏLƏRİ

Onu rayonda tanımayan az adam tapılar. «Kitab Dəmir» kimi ləqəb də qazanmışdır. Ömrünün 45 ilindən çoxunu yalnız bir iş yerində - rayon mərkəzi kitab mağazasında keçirmişdir.

Yəqin ki, oxucular artıq kimin haqqında söhbət getdiyini bilir. Bəli, Dəmir Mahmudov ömrünün artıq 71-ci ilini yaşayır. Təqaüdcü, müharibə və əmək veteranıdır. Lakin bu gün də mənalı yaşadığı illəri dönə-dönə xatırlayır:

«Böyük Vətən müharibəsinin odlu-alovlu səngərlərindən qayıdanda nə ilə məşğul olacağımı heç bilmirdim. O vaxtlar hamını birçə şey düşündürürdü: tək müharibə qurtarsın, əmin-amanlıq, sülh olsun, qalan hər şey düzəlsin. Beləcə düşüncələrlə birlikdə mən də Vətənə qayıtdım. Əsl mənada hər yerdə zəhmli, odlu cəbhəni əmək cəbhəsi əvəz edirdi. 1947-ci ilin soyuq yanvar günlərinin birində o vaxtkı Qutqaşında (indiki Qəbələ şəhəri) kitab mağazasında satıcı kimi əmək fəaliyyətinə başladım.»

D.Mahmudov öz işindən danışmağa çətinlik çəkirdi. Təvazökarlıq hissləri (bəlkə də ömrünün ən yaxşı çağlarını xatırlayarkən həyəcanlanırdı) onu danışmağa qoymurdu. Amma Dəmir kişini yaxşı tanıyırdım. Bir vaxtlar iş yerim onun mağazasının qarşısından keçərdi. Mən və bir sıra iş yoldaşlarımız bu mağazaya elə alışmışdıq ki, sanki birçə gün buranı ziyarət etməsəydik da rıxardıq, nəse itirmiş kimi görünərdik. Hər dəfə də kitab rəflərini də nəzərdən keçirərdik, heç olmasa bir kitab da alardıq, dəftərxana ləvazimatı götürərdik və mənə belə gəlir ki, təkçə biz deyildik bu ədətkardələr. Çoxları gələrdi bu mağazaya. Bəzən, necə deyirlər çox da böyük olmayan bu mağazada iynə atsan yerə düşməzdi. Dəmir kişi sorğulara, sifarişlərə sakit, təmkinlə cavab verərdi. Ona hamı hörmət edərdi, sorğu üçün növbə gözləyərdi. Dəmir kişi də heç kəsi özündən narazı salmazdı. Kitab

dünya mədəniyyətinin incisidir - deyərdi - onu satanlar da, alənlər də mədəni olmalıdırlar. O, öz alıcılarını da yaxşı tanıyırdı. Kimlərin klassik ədəbiyyatı, kimlərin müasir ədəbiyyatı, elmi nəşrləri, nəsr, poeziyanı sevdiyini yaxşı bilərdi. Son illərdə kitab abunəçilərinin sayını da xeyli artırmışdı. Rayonda keçirilən böyük siyasi bayramları, yığıncaqları, təntənəli tədbirləri onun kitab sərgiləri, kitab bazarı bəzəyirdi. Bu sərgilər nəinki belə tədbirlərə, hətta uzaq-uzaq kəndlərə, fermalara, tarla düşərgələrinə yol açardı. Bir sözlə, bölgəmizdə hər bir evdə, hər bir ailədə kitaba böyük maraq vardı və bu işdə, ümumiyyətlə, ziyalılarımızın şəxsi kitabxanalarının da yaranmasında Dəmir Mahmudovun əməyi az deyildir. Bunu bilənlər bilir, bilməyənlərə bəlkə də bu cümlələr əfsanə kimi, nağıl kimi görünə bilər. Amma neyləmək olar, əsl həqiqət belədir.

Dəmir kişi öz işinə görə layiqli qiymətini də almışdır. Uzun müddətli qüsuruz əmək fəaliyyətinə görə yuxarı orqanlar tərəfindən dəfələrlə fəxri fərmanlara, təşəkkürlərə, döş nişanlarına, orden, medallara layiq görülmüşdür. 1979-cu ildə Azərbaycan kooperatorlarının XIV qurultayının iştirakçısı olmuş və qurultayda kitab təbliğinin ən müasir formaları barədə çıxış etmişdir. Sonralar onun iş təcrübəsi iki dəfə Azərbaycan kooperatorları arasında yayılmışdır. Hətta o, keçmiş sovetlər ittifaqının kooperatorlarına kitab təbliği barədə müraciət etmişdir. Onun bu müraciəti ilk dəfə Moskvada keçirilən Sovet İttifaqı kooperatorlarının müşavirəsində səslənmişdir. D.Mahmudov ən qiymətli sənət kimi saxladığı, mağazanın şikayət və təkliflər kitabını mənə təqdim edir. Kitabı vərəqləyirəm. Burada nə qədər xoş sözlər, mağaza işçiləri barədə təriflər yazılıb.

Müəlliflər arasında hərbiçilərə, məktəb direktorlarına, sırası müəllimlərə, həkimlərə, mühəndislərə, fəhlələrə, kolxozçulara rast gəlmək olar. O vaxtlar Xırxatala kənd orta məktəbinin direktoru, hazırda isə rayon icra hakimiyyəti başçısının birinci

müavini işləyən Əhmədiyyə Məmmədov yazır: «Mən hər dəfə kitab mağazasına gələndə «xoş gəldiniz», «buyurun», «sizi eşidirik», «sizə nə lazımdır» sözlərini eşidirəm. Satıcılar Dəmir Mahmudov və Dursun Kərimova bu xoş sözlərlə yanaşı, yeni kitabların adını çəkir, kitab seçməkdə alıcılara kömək edirlər. Mehriban və qayğıkeş satıcılara ürəkdən təşəkkür edirəm, bu şərəfli işdə onlara uğurlar arzulayıram».

Dəmir Mahmudov üçün o illər ən qiymətli illərdir, ömrünün qızıl səhifələridir. Bu cümlələr onun öz cümlələridir, öz dilindən eşitmişəm.

Dəmir kişi öz vaxtının çoxunun şəhər parkında, ağsaqqallarla bir yerdə, nəvələrinin yanında keçirir, hərdən boş vaxtlarında poeziya ilə məşğul olur. Ara-sıra şeir də yazır. Öz poeziyasında müharibə illərini xatırlayır, gənclərə öyüd-nəsihət verir.

Müdrək ağsaqqal, həm də gözəl ailə başçısıdır. Ömür-gün yoldaşı Cahan xanım da hazırda təqaüdədir. O da uzun müddət partiya, sovet işində işləmiş, rayonda «Mətbuat yayımı»nın («Soyuzpeçat») müdiri olmuşdur. Onların beş övladı var - Çingiz Bakı şəhərində mühəndisdir, Cavanşir Qəbələ şəhərində ticarətçidir, Nüşabə, Natəvan və Mehbarə müəllimədirlər. Övladlarının hamısı da gözəl ailə sahibidir, ata və analarının yolunu davam etdirirlər.

Sözarası Dəmir kişidən soruşdum ki, gözəl, mehriban, səmimi ailənin, yaxşı övlad tərbiyə etməyin sirrini siz nədə görürsünüz? Onun gözləri bir nöqtəyə dikildi, ani sükuta qərq oldu. Nə deyəcəyini səbirsizliklə gözləyirdim, fikrim ondaydı. Sanki bir anlıq sükutla o, ötən illərini yenidən yaşayırdı. Çox keçmədi ki, başını qaldırıb gülümsədi:

- Bəli, - dedi, - mən bu cəhətdən xoşbəxtəm və dediyinizin sirri yalnız ondadır ki, o ailədə möhkəm birlik, bir-birinə qarşılıqlı hörmət, sədaqət vardır. Müdrəklərimiz də deyib ki, məhəbbət, sədaqət insanların bir-birinə sadəcə güzəşt etməsi deməkdir. Məhz övladlar da belə tərbiyə olunmalıdırlar. O evdə ki, böyüyə,

kiçiyə hörmət, məhəbbət, sədaqət yoxdur, orda normal bir yaşayış, demək olar ki, həyat da yoxdur. Bax, ailədə yalnız bu məsələlər həmişə ön planda olmalıdır.

*Nadir ATAKİŞİYEV,
«Qəbələ» qəzetinin baş redaktoru*

KİTABLARA BAĞLI ÖMÜR

"Dəmir Mahmudov bədii kitabları həm böyük oxuculara, həm də məktəblilərə, onların yaşına, qavrama qabiliyyətinə, təhsil səviyyəsinə, habelə ixtisasına görə seçib tövsiyə edir. Bu, oxuculara zəngin bilik mənbəyi olan kitaba həvəsi, marağı bir daha artırmış olur. Onlar belə məsləhətlə seçilmiş kitabları daha həvəslə alırlar".

Bu cümlələr rayonumuzun "Kitab evi"nin sabiq müdiri D.Mahmudov haqqında yazılan məqalədən götürülmüşdür.

O, 1947-ci il yanvar ayının 24-dən 1988-ci ilə kimi bu sahədə işləmişdir. Uğurlu illər bir-birini əvəz etdikcə D.Mahmudov öz işinin bilicisi olmuş, zəngin təcrübə qazanmışdır.

Hər il plan və öhdəlikləri o, layiqincə yerinə yetirmiş, nümunəvi işinə görə dəfələrlə keçmiş ittifaqın və respublika ticarət işçilərinin ali məclislərində iştirak etmişdir. Kitab satışı və təbliği sahəsində D.Mahmudovun xidmətləri layiqincə qiymətləndirilmişdir. Fəxri fərman və fəxri diplomlar dediklərimizə yaxşı misal ola bilər.

Dəmir Mahmudov ömrünün 46 ilini kitablar arasında keçirmişdir. Bu illər ərzində kütlələr arasında kitabların təbliğ edilməsində D.Mahmudovun böyük xidməti olmuşdur. O, tez-tez müəssisə və təşkilatlarda olur, təsərrüfatların əmək adamları ilə görüşür, onlara maraqlı kitablar haqqında, onun ailədə, məişətdə rolundan söhbətlər edir. D.Mahmudov kitabsevərlərin rəğbətini qazanmaqla bərabər, rüblük və illik planları həmişə 120-125 faiz yerinə yetirməyə nail olmuşdur. Buna görə də o, dəfələrlə

rayon istehlak cəmiyyəti tərəfindən müxtəlif hədiyyələrlə mükafatlandırılmışdır.

· Rayonumuzda müasir tələblər səviyyəsində inşa edilmiş "Kitab evi"nin istifadəyə verilməsində D.Mahmudovun əməyi az olmamışdır. Onun açılışı isə əlamətdar bir gündə - rayonumuzda ilk dəfə keçirilən kitab bayramı günündə olmuşdur.

Dəmir Mahmudov Böyük Vətən müharibəsi iştirakçısıdır. 1942-ci ilin noyabr ayında rayon komsomol təşkilatının göndərişi ilə cəbhəyə getmişdir. O, Qafqazdan Almanıyanın Kenisberq şəhərindək Vətən torpağının hər qarışını düşməndən azad edə-də, ölümlə üzləşə-üzləşə ağır döyüş yolu keçmişdir. Qələbəyə bir neçə ay qalmış yaralanmış, 1945-ci ilin noyabr ayında III qrup müharibə əlili kimi ordu sıralarından tərxis edilmişdir. Vətənin müdafiəsində göstərdiyi xidmətlərə görə orden və medallarla qiymətləndirilmişdir.

Müharibə və əmək veteranı Dəmir Mahmudov təcrübəli tərbiyəçidir. O, gənclərlə nümunəvi iş aparır. Bu sahədə onun diqqətəlayiq fəaliyyəti 12 fevral 1980-cı ildə rayon istehlak cəmiyyətinin "Gənclərin hamı tərbiyəçisi" diplomu ilə qiymətləndirilmişdir.

O, səmimi ailə başçısıdır. Dəmir Mahmudov beş övlad boya-başa çatdırıb. Çingiz, Cavanşir, Nüşabə, Mehparə, Natəvan valideynlərinin arzularını layiqincə doğruldublar, müxtəlif peşə sahibləridirlər. Çingiz Bakıda işləyir, ali təhsilli mühəndisdir, Cavanşir atasının yolunu davam etdirir. Nüşabə, Mehparə, Natəvan pedaqoji sahədə çalışırlar.

Dəmir Mahmudov indi baba, ömür-gün yoldaşı Cahan isə nə-nədir. Nəvələri Gündüz, Aynur, Gülnarə, Aqil, Qoşqar, Könül... Bu ciyərparələr babalarından şəkili jurnallar, kitablar, rəngli qələmlər və bir də nağıl istəyirlər. Baba nağıl danışa-danışa nəvələşir.

Mənəli ömrünün 41ilini mənəvi sərvətimiz olan kitablar arasında keçirən Dəmir Mahmudov 1988-ci ildə başqa işə keçməsi ilə əlaqədar olaraq kitab satıcısı vəzifəsindən azad edilmişdir. Onun zəngin şəxsi kitabxanası var. Müəllimlə həvəskarları, isteh-

salatdan ayrılmadan təhsilini davam etdirən gənclər D.Mahmudovun şəxsi kitabxanasından istifadə edirlər. O, bu gün respublika müdafiə fonduna, cəbhəyə yaxından kömək edir.

Həmzət Həmzəyev

ƏGƏR SƏNƏTİNİ SEVİRSƏNSƏ

Dəmir Mahmudov Qutqaşenin kitab mağazasının müdürüdür. Həm yayda, həm də qışda burada çoxlu alıcılar olur. Bura məktəblilər, cavanlar və müdrik insanlar gəlir. Kitablarla yaxından tanışlıq imkan verir ki, hər kəs özünə lazım olan istər siyasi, ədəbi, istərsə də texniki və ya dərslik kitablarını əldə etsin. Xüsusi ayrılmış rəflərdə yeni nəşrlər nəzərə çarpır və bunların hər biri haqqında mağazanın müdiri məlumat verə bilər.

Bu insanda hər işə vaxt tapmaq qabiliyyəti var. O, çox da böyük olmayan kollektivin iş qabiliyyətini bacarıqla təşkil edir. Özü piştaxta arxasında durur. Hesabatları aparır. Ədəbiyyatı tezliklə kitabxanaya çatdırır ki, onlar rəflərdə öz yerini tapsın, oradan isə kitablar oxucularını tapsın. Həm də Dəmir Mahmudov yeni kitablarla tanış olur, onların annotasiyalarını oxuyur. O, öncədən "Kitab müşahidəçisi"nin yenilikləri ilə tanış olur, çap olunmuş ədəbiyyat haqqında daim informasiya alır.

Dəmir Mahmudov erudisiyalı, oxumuş insandır, ona görə də oxu konferensiyaları, alıcılarla görüş, hansını ki, o, təşkil edir, böyük müvəffəqiyyətlə keçir.

Sevindirici haldır ki, bu mağazada mal mübadiləsi hər ay artır və burada işləyən kollektiv əllərindən gələni edir ki, alıcıların tələbatını ödəsinlər.

*Xəlil Nəcəfov,
Azərıtifaqın kitab ticarəti idarəsinin rəisi*

XOŞBƏXTİ GƏLƏCƏYƏ DOĞRU

Bu gün Qəbələdə gedən sürətli tikinti-abadlıq işləri Ulu Öndərimiz Heydər Əliyev siyasətinin nəticəsidir. Hörmətli Prezidentimiz, Heydər Əliyevin sədaqətli varisi İlham Əliyev onun siyasi kursunu uğurla davam etdirir. Biz qəbəlililər, nəinki doğma Qəbələmizdə, bütün respublikamızda əldə edilən uğurlardan fərəhlənirik.

Qəbələdə yaxşı insanlar var. Hörmətli başçımız T.İbrahimov, üçüncü dəfə Qəbələdən Milli Məclisə deputat seçilmiş F.Heydərov, Prezident aparatının rayonumuz üzrə nümayəndəsi K.Heydərov Qəbələnin sosial-iqtisadi inkişafı haqqında əlavə tədbirlərlə əlaqədar ölkə Prezidentinin imzaladığı sərəncamı ardıcıl olaraq icra edirlər. Bütün qəbəlililər sürətli irəliləyişlərə, qazanılan uğurlara sevinirlər.

Respublikamızın Qurtuluş günü ilə əlaqədar mən bir ağsaqqal kimi belə insanlara minnətdarlıq edirəm, onlara xoşbəxtlik arzulayıram.

Kitab DƏMİR

TARİX DİYARŞÜNASLIQ MUZEYİ

Qəbələ rayon Tarix Diyarşünaslıq Muzeyinin zənginləşdirilməsində Dəmir dayının da xidmətləri vardır. Müharibə və əmək veteranı olan Dəmir dayı muzeyimizin kütləvi tədbirlərində yaxınlan iştirak etmişdir.

O, Böyük Vətən müharibəsində düşmənlərə qarşı cəsur bir döyüşçü kimi vuruşmuşdur. 1943-cü ilin noyabr ayının 8-də səhər tezdən alman faşistlərinin güclü top atəşi nəticəsində yaralanmışdır.

Hərbi hospitala düşüb orada 6 ay müalicədən sonra yenidən

cəbhəyə qayıtmışdır. 25862 sayılı hərbi hissədə qulluq edərkən komandir Kasatkinin imzası ilə Dəmir dayının anası Sarya xanım 27 yanvar 1945-ci ildə arayış göndərilir ki, oğlu döyüşlərdə iştirak etdiyinə görə SSRİ Ali Sovetinin qərarına əsasən dövlət tərəfindən ona müəyyən güzəştlər edilmişdir.

Həmin arayış muzeyimizin əsas fonduna 1651 nömrə ilə qəbul edilmiş və hazırda ekspozisiyonda nümayiş etdirilir.

Dəmir dayı 1945-ci ilin noyabrında ordudan qiymətli hədiyyələr və 5000 rubl mükafatla tərxis olunaraq Azərbaycana gəlir.

O, mərkəzi kitab mağazasında işə düzəlir və burada 50 ilə yaxın qüsursuz, nöqsansız işləyir. Moskvada, Bakıda kitab ticarəti ilə bağlı qurultay və konfranslarda iştirak edir, beşilliklərin qalibi olur, orden-medallara layiq görülür. Hazırda təqaüddə olan Dəmir dayı yenə də mütləq qalmır, şəxsi kitabxanası vardır. Kitab Dəmir təxəllüsü ilə oxucuların marağına səbəb olan 4 kitabın müəllifidir və yeni kitablar üzərində işləyir.

Dəmir dayı müəllifi olduğu kitablardan muzeyimizə də hədiyyə etmişdir. Biz də həmin kitabları qonaqlarımıza bağışlayırıq.

Lap bu yaxınlarda Dəmir dayı Böyük Vətən müharibəsindən bəhs edən 12 cildlik "Venok Slavı" antologiyasını muzeyimizə bağışlamışdır.

Gənclərin hərbi-vətənpərlik ruhunda tərbiyə edilməsində yorulmaq bilmədən fəaliyyət göstərən Dəmir dayıya uğurlar diləyirik.

Bu yazımı rəsmi sənədlər əsasında yazdım.

*Azərbaycan Respublikasının əməkdar
Mədəniyyət işçisi, Qəbələ rayon
Tarix-diyarşünaslıq muzeyinin
Direktoru X.X.Məmmədov.*

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI
MƏDƏNİYYƏT NAZİRLİYİ
QƏBƏLƏ RAYON MƏDƏNİYYƏT
ŞÖBƏSİ
QƏBƏLƏ TARİX - DİYARŞUNASLIQ
MUZEYİ

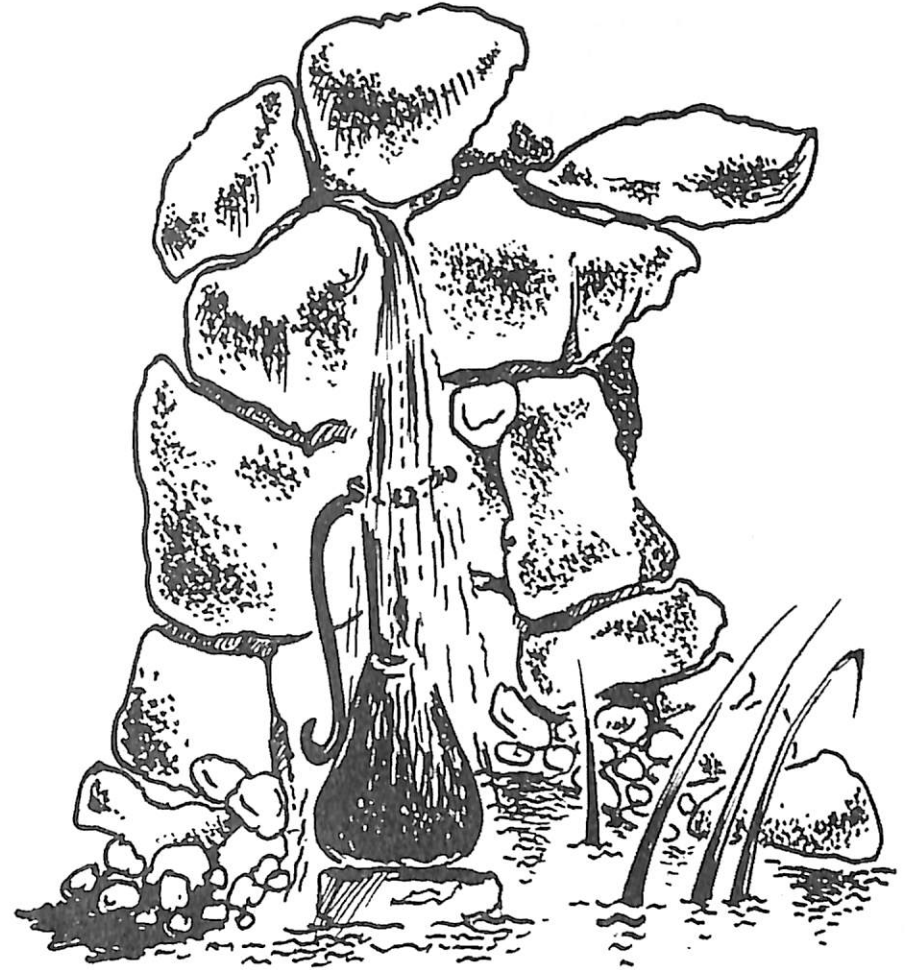
374150, Qəbələ şəhəri, Nizami küçəsi, 1
(8-160) 3-61-28 №17 «18» May 2003-cü il.

*İkinci Dünya Müharibəsi və əmək veteranı, yazıçı -
publisist, Qəbələ rayon Tarix-Diyarşunaslıq Muzeyinin
Şura üzvü Dəmir Mahmud oğlu Mahmudov yoldaşa.
Sizi 80 yaşınız münasibəti ilə muzeyimizin kollektivi
adından təbrik edirik!*

*Bütün arzularınıza çatasınız.
Tanrı Sizi Qorusun!*

AR Əməkdar Mədəniyyət İşçisi, Muzeyin direktoru:

M.Xalis. (X.İ.Məmmədov).

MƏNİM DÜNYAM

HÖRMƏTLİ QONAQLAR, ƏZİZ ÖVLADLAR, NƏVƏLƏR, NƏTİCƏLƏR!

Bu gün evimizdə bayramdı bilin,
Sahibi olmuşam 80 ilin.
80 yaş qocalıq deyil hələ,
20 yaş da yaşayım bu gündən belə,
Siz isə 150 il ömür süresiz,
Həyatda həmişə xoş gün görəsiz.

NƏVƏLƏRİMİN HƏDİYYƏSİ

Əziz və hörmətli Dəmir baba! Sizi Böyük Vətən müharibəsindən qələbə ilə gəlməyinizin 46 illiyi münasibəti ilə təbrik edirik:

BAYRAMINIZ MÜBARƏK, ƏZİZ BABA!

Gəldi 9 may bayramı.
Bu gün sevinir hamı.
Üzü gülər anamın,
Bayramıdır babamın.
Nənəm süfrə açıbdır,
Qonaqlar yığılıbdır.
Bayramın mübarək olsun.
Adın sənin var olsun.
Arzum budur yüz ömür yaşa,
Nənəmiz Cahanla qoşa!

AZƏRBAYCAN ÖVLADIIYI BIZ

Çıxmışdıq zamanın sınaqlarından,
9 May heç zaman çıxmaz yadımdan.
Hünər göstəribdir igid oğullar,
Qəlbimdə ağırlı min xatirəm var.
Kecdi döyüşlərdə ömrün baharı.
Candan əziz bildik əhdi-ilqarı.
Faşizmi məhv etdi dömməz igidlər,
Tarixə yazıldı misilsiz hünər.
Koroğlu yurdudur bizim yurdumuz,
Cəsur, qüdrətlidir bizim ordumuz.
Bu gün fəxr edirik oğullarla biz,
Hünər göstərəcək igidlərimiz.
Dəmirəm, inamla söyləyirəm mən,
Qoyarıq göz açsın döyüşdə düşmən.
Gün gələr qisas alar oğullar,
Tarixdə əbədi qalar oğullar!

9 may 2005-ci il

QOY SÜLH OLSUN DÜNYADA

Qələbənin 40 illiyinə həsr edirəm
Altısı noyabr, qırx üçüncü il,
Mənim xəyalımdan silinən deyil.
Gecə zülmət kimi, yerdə sulu qar,
Durmuşuq səngərdə əldə silahlar,
Vitebskdə qızgın döyüş gedirdi,
Bu döyüş igidlik tələb edirdi.

Düşmən verməyirdi əldən şəhəri,
Burda tapmalıyıq sonsuz zəfəri,
Gecə saat üçdə, qızarmamış dan,
«Hücum» əmri verdi komandan.
Qızmış pələng kimi girdik döyüşə,
Alovlu silahlar başladı işə.
Vətən eşqi ilə irəli getdik,
Gah yerdə, gah göydə həmlələr etdik.
Düşmən üzərində çaldıq zəfəri,
Yağılar sürətlə çəkildi geri.
Gəldi dəstəməzə əlavə qoşun,
Məğrur qvardiyam əymədi başın.
Doğma Azərbaycan deyə-deyə biz
Düşməni çökdürdük o anlarda diz,
Bizim azad olan çöllər sevindi,
Ellər əhsən dedi, ellər sevindi.
Ordumuz əymədi faşistlərə baş,
Hər addımında tökdü gözlərindən yaş.
Axır ki, Hitleri endirdik taxdan,
Azad yaşayır ellər o vaxtdan,
Alqış, ordumdakı min bir qüvvətə,
Qüvvətə, cürətə və mətanətə.
Dəmirəm, görmüşəm odlu günləri,
O günlər bir daha dönməsin geri,
Cəbhədə gördümsə 1001 məlamət,
Anam dühası ilə qaldım səlamət,
Sülh olsun dünyada, qanlar axmasın,
Analar həsrətlə yola baxmasın,
Qoymarıq axmağa nahaq qanları,
Sülhə dəvət edirik biz insanları,
Vətən bizim üçün əzizdir-əziz
Onun vuran qəlbi övladlarıyıq biz,
Vətən dara düşsə hazıram yenə,
Mən onun uğrunda gələrəm sinə,

Bu gün ahıllığı keçsə də yaşım,
Hazırdı yolunda can ilə yaşım.

HACI MEHMAN

Anan yalvardı Allaha, səni Həccə niyyət etdi
O yaradan Allah da ananın niyyətini qəbul etdi.
Mehman balası Həccə getdi, ziyarət etdi.
Deyirəm, Hacı Mehman ziyarətin, qəbul olsun.
Allah yanında daima üzün ağ, canın sağ olsun.
Allahdan arzum budur, ey Hacı Mehman,
Haqqın yolunda daima vüqarlı olasan.
Səni rəhimli yaratdı yaradan Allah,
Görüm ömrün boy görməyəsen ah.
Kollektivimizin sənə böyük hörməti var,
Xeyirdə, şərdə həmişə başda yerin var.
Getdiyən haqq yolunda ziyarətin qəbul olsun
Evinizdə daima şadlıq olsun, toy olsun.
Qəbələ şəhərində iz qoymuş,
Yunus kimi qardaşınla fəxr edəsən.
Quş kimi qanad çalıb göylərə ücalasan.
Mərhəmətli, rəhimli Allahın əmri ilə
Atan Yunisi, səni verdi bizə yadigar,
Məzarı nurla dolsun, olsun xoş bahar.
Qəbələ rayonunda silinməz izi var,
Ağsaqqal Dəmirin Yunusa, sənə xeyir-duası var.
Sən Yunus qardaşın yolu ilə düz getdin.
Qoy belə qardaş var olsun, canı sağ olsun.
Xeyirdə, şərdə, hər yerdə başda yeri olsun.
Üzünüzdə təbəssüm, gözlərinizdə nur olsun.
Mərhəmətli, rəhimli qüdrətiniz var olsun.

ƏZİZ ÖVLADLARIM

Ey mənim vüqarım, taleyim Çingiz,
Qəlbimdə şərəflə sən salmışan iz.
Sənə rəğbətım var dünyalar qədər,
Heç vaxt görməyəsən qüسسə, qəm, kədən.

1V.III - 1948-ci il.

Qulaq as sözlərimə balam Cavanşir,
Öpüm hamınızı ata tək, bir-bir.
Mənim ilhammsan, şirin söhbətım,
Sən mənim həyatım, varım, dövlətım.

20V -1950-ci il.

Gözümün işığı Nüşabə qızım,
Sənsən öz taleyim, ayım, ulduzum,
Sən mənim ürəyim, canım-ciyərim,
Sənsən damarımda dövr edən qanıım.

6XI -1954-cü il.

Mənim doğma balam, əziz Natavən,
Xoşbəxt yaşayasan hər zaman, hər an.
Heç zaman gözlərin qoy görməsin yaş,
Var olsun üç bacı və iki qardaş.

31VIII -1958-ci il.

Sizin üçün Mehparə, o əziz bacı.
Odur başınızın, sanıram, tacı.
Hər addım başında olsun fəxriniz,
Təmiz adı ilə fəxr edəsiniz.

16X - 1961-ci il.

122

TİBB BACISI ZƏRQƏLƏM

Zərqələm xanım, xəstələr yanında hörmətin var.
Zər kimi adın, sanın, şəfalı əllərin var.
Çalışıb ad qazandıın həyat yolunda,
Saf qəlbinlə hörmətin var xəstələr yanında.
Arzum budur beləcə dilin saçsın ətrini,
İstəyirsən Sən hamının sonsuz xətrini,
Yaxşı insan kimi qol-qanad verdin xəstələrə
Ləyaqətli zəhmətə görə minnətdarlıq biz sənə.

Sən xəstələrə həm dost olursan, həm bacı
Heç bir xəstə demədi ünvanına acı
Zər kimi ad-sanınla vüqarlısan sən,
Xəstələr yanında çox hörmətli sən.
Nə gözəl yaratdı Səni yaradan,
Görmə həyatda qüسسə, kədən sən.
Bu naməni yazdım sənə yadigar,
Orada olmayanda oxuyub yad edərsən.

*Abşeron Sanatoriyasının veteranları
8.12.1998-ci il*

YETİMİN TALEYİ

Həyatda yetim, yiyəsiz qalmağın,
Əzablı, faciəli ömrü olarmış.
Yetimin zəhmətinə, əməyinə,
Qiymət verib halına yanan olmazmış.

123

Taleyi günəş kimi doğar, ay kimi saralarmış,
 Yetimin zəhmətinə haram da qatılmış,
 Gecələr aləm yatıb dincini alanda,
 Yetim qəm-qüssə içində yalqız qalarmış,
 Gecə- gündüz göz yaşı axıtdı,
 Halına yanıb imdadına çatan olmadı.
 Yaralı qartaltək sinəsi-qanlı,
 Baxdı-baxdı taleyinə, çarə tapmadı.
 Dinə bilmədi, sakitcə, tüstüsüz, yandı, alovlandı.
 Dayım bal arısı kimi yuvasına dartdı,
 Yetimin qədrini-qiymətinə bilən olmadı.
 Vaxtın zamanın hökmünə sinə gərdi.
 Ağac əkdi-becərdi, göylərə ucaldı,
 Meyvəsini dərmədi, arzularına çatmadı,
 Yetim zəhmətlə gecəni-gündüzə qatdı.
 Haqq-ədalət də tapdı.
 Dadına çatan olmadı
 Ədalətli insanla varam
 Ədalətsizliklə heç yoxdur aram.

1939-cu il

NƏSİHƏT

Valideynin qəlbini sındıran övlad,
 Öləndən sonrakı hörmət özünə qalsın,
 Cənazə başında qaldırıb fəryad,
 Həşir qiyamətin özünə qalsın.
 Əgər övladsansa atanı sağlığında ara,
 Ata ağ deyəndə, sən demə qara,
 Ata bu dünyadan gedəndən sonra,
 Çəkdiyən zəhmətin özünə qalsın.

Atanın zəhmətini heç vaxt unutma,
 Qoy mərdliyin deyilsin eldə-obada,
 Sağ ikən qəlbini sındırmısan,
 Öləndən sonrakı peşmançılığın özünə qalsın.

Atanın zəhmətini kim unutmasa
 El də-oba da əhsən deyər belə övlada.
 Ata hörmət görməsə, təhqir olunsa,
 Onda kişilik qeyrətin özünə qalsın.

9 may 2006-cı il

QARDAŞ

Mahmudəli, qardaşım, nə olaydı,
 Körpə ikən ölməyəydin kaş.
 Qardaş, vaxtsız gələn ölümünün,
 Qarşısını ala biləydim kaş.
 O vaxtın imkansız günləri,
 Yadıma düşəndə, mən od tuturam,
 Tüstüsüz yanırım, alovlanıram.
 İki körpə, iki yetim, amansız
 Yiyəsiz, dövr haqsız, ədalətsiz,
 Nə edə bilərdik, a qardaş?
 Əgər imkanım olsaydı,
 Hər nəyim varsa satardım,
 Mehriban, əziz qardaşıma
 Uzun bir ömür alardım.
 Təkliyin sirrini başa düşsəydim,
 Ömrümdən kəsib ömrünə calardım.

Kaş sən məni bu dünyada
Tək qoyub getməyəydin, a qardaş!
Var-dövlət istəməzdim,
Hətta şirin canımdan keçərdim.
Tək qaldım, qardaş, taleyimə,
Ömrümə ömürlük dağ çəkildi!
Dünyada tək qalan insan aciz olar,
Zəhmətinə qiymət verən olmaz.
Mənə heç kimin köməyi olmadı
Fani dünyada nə qardaş, nə bacı,
Ömrüm, günüm keçdi çox acı.
Mən tək qaldım, harayıma
Hay verən olmadı, qaldım aciz.
Mehriban, əziz qardaşım,
Təki sən sağ qalaydın!
Vaxtsız gələn ölümünün,
Qarşısın mən alaydım
Körpə ikən atamız bizi,
20 yaşlı anamıza əmanət verdi getdi.
Sən də məni tək qoyub getdin.
Ömrünə uzun ömür alıb qatardım,
Üstəlik öz şirin ömrümdən,
Ömrünə bir pay da verərdim.
Kaş mən bu fani dünyada,
Tək-tənha qalmayardım!

20 may 1947-ci il

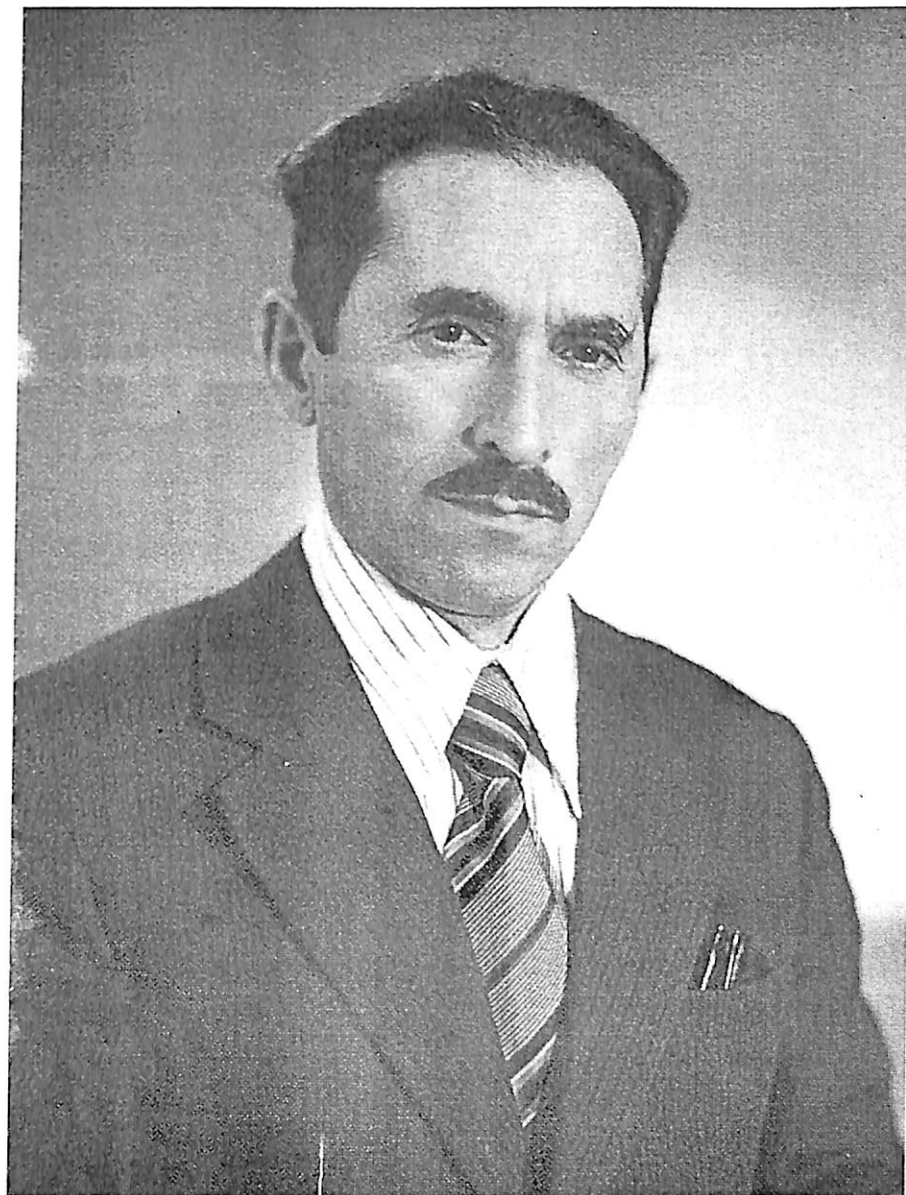
DÖZÜMLÜ ÜRƏK

1941-1945-ci illərə ithaf edirəm.

Bəxtimi taleyimi duyan əziz
Can ürək, səbirli yaratdı, yaradan Allah
Qurquşun təki ağır yükü çəkirsən,
Yorulmursan,
Ömür boyu tufanlara, çovğunlara
Dözən ürəyimsən.
Allahını unudan nakişilərin əzabına
Necə dözürsən
Ağrıyan qollarım, incələn bədinimi
Görə-görə,
Ağzın yox, dilin yox sən bir
Qəfəsdə sakitcə susursan.
Mərhəmətli Allahın adı ilə yenə
Də səbirlər tapırsan,
Beləcə başdan başa dəyib əzilən
Sarsılan ürəyimsən.
Məni yaşadan ümüdüm əziz
Canım ürəyimsən
Özünü özlüyündə xəşbəxt sayan
Faşizmi xam xəyallara dalan
Faşist ki, ömrü boyu çirkin
əməmindən doymayan,
Qəddarlığı xəşbəxt sayan əməmindən
Keçmədi, usanmadı.

Faşist ki, əmələndən usanmaya,
Yanmaya, alovlanmaya
Ey bədbəxt, sən də özünü
İnsanı sayırsan
Fani dünyada ləyaqətli insan
Olmadığı asanı sanırsan
Özü-öz qədrini bilməyən faşistə
İnsan demək olmaz
Ey ürək, sonsuz əzabla dözdün,
Bəzən də hiddətlənirsən,
Yenə də Allahın adı ilə səbirlər
Tapırsan.
Mərd ol namərdə tay olma əziz
Canım, ürəyimsən,
Dözümlü yaratdı, yaradan Allah
Səni ey ürək! Fani dünya, fanidir
Bunu bil qəti, tutub duran varmı əbədiyyəti?

6 noyabr 1943-cü il

Cavanlıq illəri.

Anası Səriyyə xanım.

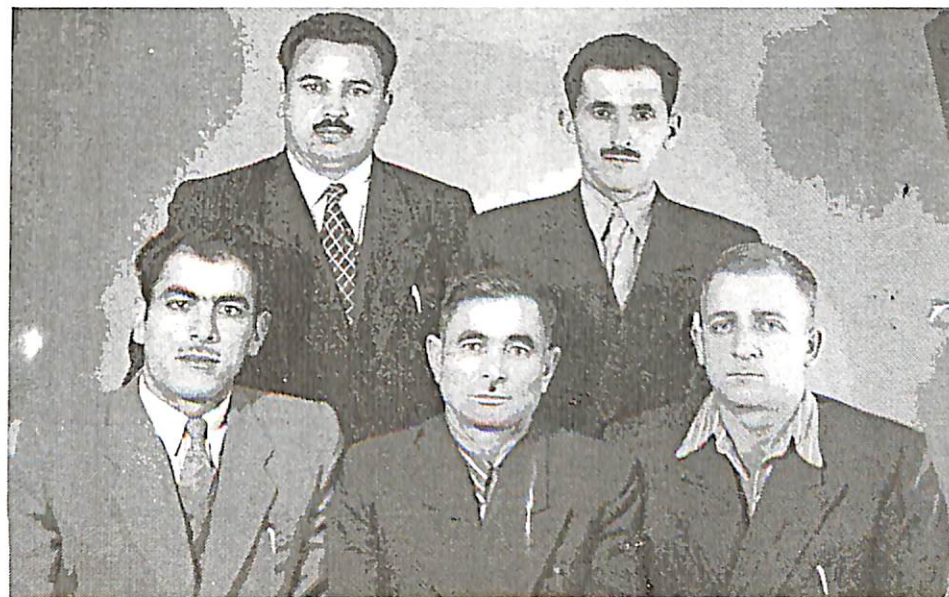
Həkim müayinəsi.

Dəmir baba dostları ilə.

Dəmir baba yaxınları ilə.

Dəmir baba dostları ilə.

Qəbələ şair və
yazıçıların kitabla-
rından ibarət sərgi

Dəmir baba qızları Nüşabə, Natavan, nəvə-
ləri Adil və Qoşqarla.

Gənclik illəri
1961.

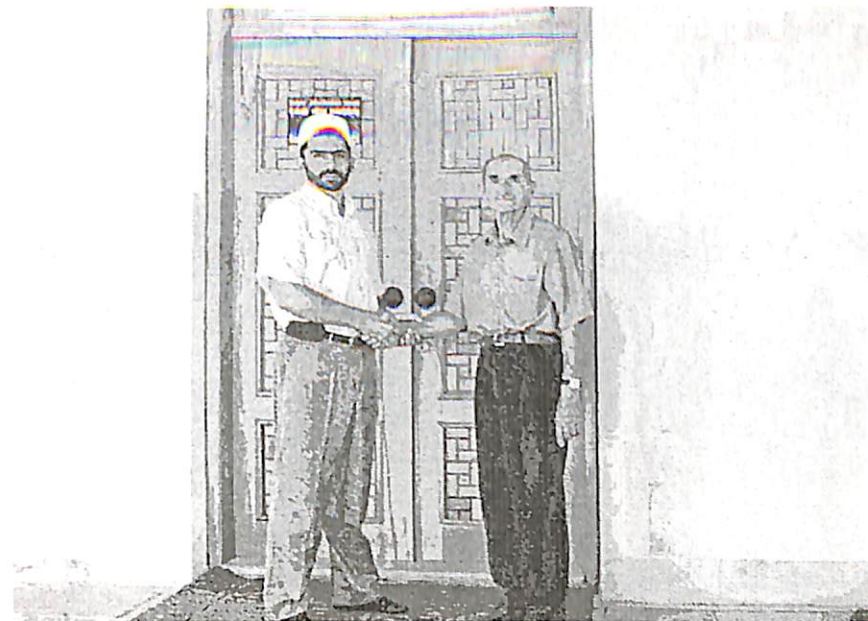
Ömürdən bir
yarpaq.

Ömrün 80 illi.

Dəmir baba, xanımı və ailə üzvləri.

Cümə məscidi Ceyhunla Dəmir babanın görüşü (Foto Əzimovundur).

Yesuntuki: Dəmir baba, oğlu Çingiz, Gəlini və nəvələri

2 saylı orta məktəbdə Rayon təhsil şöbəsinin müdiri cənab Hacıyev Dəmir babanı təbrik edir.

2 saylı məktəbdə görüş 9 may 2004.

Qəbələ rayon İcra başçısı İbrahimov Tofiq Dəmir baba ilə "9 May" qələbə bayramında.

Biləcəri: Dəmir baba nəvəsi Gündüzü hərbi xidmətə yola salarkən.

Dostu Şərifov
Şəriflə Bakıda
görüş 1980.

Dəmir baba qızı Nüşabə ilə 1988.

Kistovodskidə dostu Ənvərlə 1961.

Qızı Mehparə həyat yoldaşı Məhəmmədlə.

Dəmir baba, qızı, oğlu və ailə dostları həkim Sahibə xanımla.

Kislovodskdə təsadüf görüş:
Dəmir baba,
Babayev Rəşad,
Qasımov Arif
1978.

Dəmir baba qızları və nəvələri ilə.

Dəmir baba, həkim dostu Əlövsət və dostları
1975.

**Dəmir baba
oğlu Cavanşirlə
hərbi xidmətdə
görüş.**

**Dəmir baba
Naftalanda do-
stları ilə.**

SONRAKI PEŞMANÇILIQ

Şirin-şirin nəğmələrinlə,
Girdin könül otağıma, qocalıq
Həsrətini çəkmirdim, gəlib
Haqladın məni, qocalıq.
Gözləmədim səni mən
Könüllər açan şirin sözlər
Danışan qocalıq.
Cavanlığım gəlib keçdi-getdi bilmədim.
Gözləmədim bir gün gələr
Qocalıq.
Haradan gəldi, necə gəldi
bilmədim.
Birdən dayandı gözlərim
Önündə qocalıq.
İndi artıq dən düşübdür,
Saqqalıma-saçıma
Nə tez haqladı məni qocalıq.
Sözüm yoxdur, ulu təbiət
Verdi öz hökmünü mənə.
İndi əhdim diləyim budur,
Qoru məni bir ana tək.
Cavanlığım döyüşlərdə getdi bada
Qədrini-qiymətini bilmədim
Sonrakı peşmançılıq fayda
Vermədi.
Qocalığım, qoru mənim,
Qoru məni bir ana tək.
Qəddim mənim əyilməsin,
Güc, qüvvətim tükənməsin.
Rəngim saralmasın, solmasın,
Qoca ömrüm əyilməsin, sınımasın

Tufanlara, çovğunlara düşməsin.
Hər səhər, hər axşam gözlərim,
Önündə dik dayanıbdır qocalıq.
Rəngim saralır, solur,
Ah nə yaman olarmış, qocalıq.
Artıq öz hökmünü,
Vermiş təbiət.
Ey cavanlar, sizə vəsiyyətim budur
Qoru özünü, tez qocalmayasan.
Cavan ömrün saralmasın
Tez qocalmasın.
Çəkmə siqaret ən qorxulu
Bələdi bu
Cavan ömrün yanmasın, alovlanmasın,
Sonrakı peşmançılıq verməz fayda.

2.

Amandı, nə yamandı sonrakı
Peşmançılıq.
Ey cavanlar nəsihət edirəm
Sizlərə,
Babanın yazdıqlarını həkk edin
Yaddaşlara.
Sən qoru özünü, cavan canın
Darda qalmasın, tez qocalmasın,
Cavanlığın qədrini bilən bilər.
Bilməyən axırda peşiman olar,
Amandı nə yaman olarmış
Qocalıq.
Artıq gəncliyimdən əsər-əlsmət
Qalmadı,
Nə yaman olarmış qocalıq.
Gəncliyimin dövrünü getdi,

Bilmədim nə vaxt tərək etdi.
Quş kimi uçdu, bu canı qodu
Getdi.
Keçdi günlər, ötdü illər,
Hər şey öz yerini dəyişdi.
Bir daha qayıtmadı cavanlıq,
Nə yaman olarmış qocalıq.
Alovlandı yandı tüstüsüz
Daha fayda vermədi sonrakı
Peşmançılıq.
Qocanın ağrısı gah ürəyi, gah da
Başı,
İmdadına nə dostu çatdı nə də
Ki, yoldaşı.
Bu fani dünya, fanidi bunu bil qəti.
Əlbəttə heç vaxt tutub duran
Olmamış əbədiyyəti.
Bilsə əgər hər kəs cavanlığın
Qədrini,
Onun üçün şərəflidir qocalıq.
Cavanlıqda sağlam qalanın,
Qocalanda qəddi əyilməz.
O tez qocalmaz, peşiman olmaz,
Sağlam baba olub, sağlam qocalmaq.
Şərəfdi şöhrətdi, hörmətdi.
Bu mətləbi arif olan tez qanar,
O saat ənsən dəyər yazana.
Peşiman olsam da olmasam da,
Ulu təbiət verməmişdi öz hökmünü.
Daha sonrakı peşimançılıq vermədi fayda.

*9 may 2006-cı il
Qələbə gününə həsr edirəm*

YAXŞILIQ

Yaxşılıq qanmayana,
Hörməti-izzəti olmayana,
Qəlbi təmiz olmayana,
Xayın-paxıl olana,
Əsl insan demək olmaz.

İnsan olanın əqli-kamalı,
İnsafi, mürvəti, ləyaqəti,
Daima qəlbində ola gərək,
Əsl insanın çirkin əməli olmaz.

İnsana xasdı əxlaq, ləyaqət, insaf
Xoş xasiyyət, təmiz vicdan, ədalət
Ləyaqətli insanın üzündən nur üzülməz
Mən də övladlarıma eləyirəm nəsihət
Belə olmuş bizə atalardan məsləhət.

Dəyməyin həyatda heç kimin xətrinə,
Söz-söhbətiniz bənzəsin qızılgül ətrinə.
Fikriniz, əməliniz nur xaslı
İnsanlığınız eldə, obada deyilsin.

10 iyun 1985-ci il

VƏSİYYƏTNAMƏ

Dədədən, babadan qalmış yadigar,
Dünyada qalacaq hörmət, etibar.
Çox cəfa çəkmə sən sərvət yolunda,
Çalış ad qazan hörmət yolunda.
Pislik nəyə lazım, daim baş əyər,
Bu da ki, çürük bir əsgiyə dəyər.
Bir bax nə deyir bu qoca Dəmir.
O, hədə yerə bil ki, söz demir.
Yaxşı insan olsan sən bu dünyada,
Hamı salar səni xoş sözlə yada.
Yaxşılıq edərsən olar üzün ağ,
Çəkmə acı sözlə bir kimsəyə dağ.
Dünya fani dünyadır bunu bil qəti,
Tutub duran varmı əbədiyyəti?
Kimin xasiyyəti olsa mülayim,
Olacaq hamının qəlbinə hakim.
Üzdə gülüb, dalda satma yoldaşı,
Ol hamının etibarlı qardaşı.
Sən kömək eləsən yığılanların,
Taleyi heç zaman geyinməz qara.
Bu dünya boş şeydir, yaranıb belə,
Keçir hər dəqiqə o əldən-ələ.
Bil ki, bu dünyada ancaq və ancaq
Hörmətlə yanaşı xətir qalacaq.
Dəmirəm, çox odlu günlər görmüşəm,
Dünyada şərəfli ömür sürmüşəm.
Heç kim ünvanıma acı söz deməzdi,
Kimi qardaş oldu, kimisi bacı.
Oxu bu naməni, sözərimə bax

Sən suyun bu axarı ilə ax.
Çalış səndən xalqım ziyan görməsin,
İnsan övladına zərər dəyməsin.
Naməni mənasız sayan hər bir kəs,
Baxımsız ağac tək ucala bilməz.
Yadigar yazıram mən bu naməni,
Oxusun, yad etsin balalar məni.

10 avqust 2005-ci il

ÖVLADLARA NƏSİHƏT

Yazdıqlarımı oxuyun sətir, sətir,
Qoy diliniz qızıl gül ətir.
Malını pulunu itirsəndə övlad
Ancaq düz, çörək verəni itirmə.
Yersiz gülmə, yersiz ağlama.
Allahın verdiyinə yox demə
Yalan danışib, çoxda öyünmə,
Yaxşılardan yaxşısı ol övlad
Bir ürək sındırıb, bağlama
Kimsəyə yalan böhdən atma,
Xayından, paxıldan dost olmaz,
Olsa da bu bir həqiqət kamı qalmaz.
Kimin xasiyyəti olsa mülayim,
Olacaq Allahın dərğahına hakim.

9 may 1990-cı il

80-DİR YAŞIM

Bu günlər yetişdi 80 yaşım.
Taleyin cürbə-cür işləri varmış,
Mən əzab-əziyyət çəkərək başım
Bu günlər yetişdi 60-a yaşım.
Keçdi yetimliklə uşaqlıq yaşım
Daim qısa oldu hər yerdə dilim.
Ata nəvazişi görə bilmədim,
Bir ürək dolusu deyib gülmdim.
Ey Dəmir, nə vaxtsız keçdi 80 il,
Demək ağsaqqalsan indən belə, bil.
Düzdür, dən düşübdür saqqala, başa
Hələ nə olubdur, yüz il də yaşa.
Qoca sayma günnən özünü Dəmir
Allah versin sənə hələ çox ömür.
Ata nəvazişin sən Çingizdən al,
Cavanşir oğlunla sevinib ucal.
Səninlə fəxr etsin Nüşabə qızın,
Natəvan, Mehparə nurlu ulduzun.
Daim beş balanla fəxr edib ucal,
Nə qəddin əyilsin, nə də ki, qocal.
Beş bala üstünə səpələnsin nur,
Onlarla sevinib ömrü başa vur.
Onlarsız dilində sən bilməzsən dad,
Onlarsız bir anın keçə bilməz şad.
Siz ey balalarım, söhbətim sözüm,
Işıqlı aləmi görəndə cüt gözüm.
Hər zaman sizinlə nəfəs alıram,
Quş kimi sevinib qanad çalırım.
Anam məni sizə verdi yadigar,

Məzarı həmişə olsun xoş bahar.
Hər namaz qılında O, dua etdi
Mən onun xəyalında, dünyadan getdi
Gördümsə cəbhədə min bir əziyyət,
Onun dühasıyla döndüm salamat.
Deyərdi ömrümdən ona ver Allah,
Dəmirim görməsin ömrü boyu ah.
Heyif ki, borcunu verə bilmədim,
Doyunca üzünü görə bilmədim.
Ey mənim sevimli şən balalarım,
Sizinlə fəxr edim mən, balalarım.
Qulaq as sözümə, balam Çingiz, Cavanşir.
Öpüm hamınızı ata tək bir-bir.
Mənim ilhamımız, şirin söhbətim
Siz mənim həyatım, varım dövlətim
Ey mənim taleyim vüqarım, Çingiz, Cavanşir.

2.

Qəlbimdə şərəflə sən salmışan iz.
Sizə rəğbətım var dünyalar qədər,
Heç vaxt görməyəsiz qüسسə, qəm, kədər.
Gözümün işığı, Nüşabə qızım,
Sənsən öz taleyim, ayım, ulduzum.
Sən mənim üreyim, ciyərım, canım,
Sizsiz damarımda dövür edən qanıım.
Mənim doğma balam, əziz Nətavən,
Xoşbəxt yaşayacaq hər zaman, hər an.
Heç zaman gözləriniz qoy görməsin yaş
Var olsun üç bacı və iki qardaş.
Sizinçün Mehparə, o əziz bacı,
Odur başınızın, sanıram tacı.

Hər addım başında olsun fəxriniz
Təmiz ad ilə deyib gülün siz.
Mənim balalarım, ey övladlarım,
Sizsiniz xoş arzum, fəxrım ilqarım.
Mənim hər addımda arzum, diləyım
Sinəmdə sizsiniz vuran üreyim.
Sizsiz həyat mənə deyildir gərək,
Sizinlə sinəmdə hey vurur ürək.
Bu gün evimizdə bayramdır bilin,
Sahibi olmuşam mən 80 ilin.
80 il qocalıq deyildir hələ,
80-da yaşayıb bu günən belə.
Sizinlə ömr edib yaşadım qöşa,
Yüz illik ömrü qoy verək başa.
Siz isə yüz əlli ömür sürəsiniz,
Həyatda həmişə xoş gün görəsiniz.
Övladım! Yazdığım bu məktub ki, var
Atanız Dəmirdən qalsın sizə yadigar.

*9 m ay 2006-cı il
Qələbə gününə həsr edirəm*

GƏNCLƏR, SIZI GÖZLƏYİR

Bizim kitab evimiz.
Bilik xəzinəsidir,
Dühalar zirvəsidir,
Elimlər zəkasıdır,
Bizim kitab evimiz.

Gücümüz, qüvvətimiz,
Mənəvi sərvətimiz.
Bu gündən gələcəyə,
Bizim əmanətimiz,
Buradakı kitablar,
Hər kitab nur çeçməsi,

Hər fikir nurlu səhər.
Burada neçə şairin
Şirin könül nəğməsi,
Burada neçə ustadın,
Sənətkarın nəfəsi.

Gənclərin bir-birinə
Kitab olsun töhfəsi.
Bu kitablar dost kimi
Sevindirsən hər kəsi.

2006

ZƏRBİ - MƏSƏLLƏR

Əziz balalar, qiymətli sözləri bilmək və yaddaşlara həkk etməklə onlara əməl etmək lazımdır.

1. *Bir başdan iki baş ağıllı olar.*
2. *Kişinin sözü bir olar.*
3. *Kişi sözünün üstündə durar.*
4. *Evlənmək asandır, ailə qurmaq çətin.*
5. *İnsan yaranıb yaşatmaq üçün.*
6. *Tək özü üçün yaşayan adam insan deyil.*
7. *Məsləhətsiz iş sonrakı peşmançılıqdır.*
8. *Böyüyün sözünə baxmayan peşman olar.*
9. *Sonrakı peşmançılıq fayda verməz.*
10. *Ata-ana müqəddəsdir.*
11. *Ata-anaya hörmət etməyən sonra peşman olar.*
12. *Kimə pislik etsən öz başına gələr.*
13. *Sən kömək etsən yaxınlara,
Taleyin heç zaman gəlməz qara.*
14. *Əsil dost odur ki, yaman gündə əlindən tutsun.*
15. *Qardaşdan necə ayrılıb ki, xəyalı həmişə mənimlədi.*
16. *Kənardakı düşməndən yaxa qurtarmaq asan olar,
nəinki, içəridəki düşməndən.*
17. *Yalan danışmaq hörmətsizlikdir.*
18. *İkilikdə nə etsən, bil ki, üçüncü Allah var.*
19. *Heç bir sirr qapalı qalmayıb.*
20. *Allahdan gizli heç nə yoxdur.*
21. *Allah hər şeyi biləndir, görəndir.*
22. *Hər nə etsən Allahı yaddan çıxarma.*
23. *Haqsız-ədalətsiz bir iş görsən gec-tez cəzasını alacaqsan.*

24. Əsil insan olsan,üzün ağ olar.
25. Dünya dolu adamdı, əsil insan olmaq lazımdır.
26. Adam olmaq asandır, insan olmaq çətin.
27. Tamahı az olanın hörməti çox olar.
28. Özgə malına tamah edən, özüinə hörmətsizlik edər.
29. Pis o adamdır ki, özgəyə xəyanət edir.
30. Çox da cəfa çəkmə sərvət yolunda,
Çalışıb ad qazan hörmət yolunda.
31. Yaxşılıq edərsən olar üzün ağ.
32. Heç vaxt sözlə vurma sinəyə dağ.
33. Özündən böyüyə həmişə hörmət et ki, böyüyən-
də sənə də hörmət etsinlər.
34. Bütün kainatı yaradan Allahdır.
35. Yer üzündə hökm, Hökümdarındır.
36. Az yeməyin xeyri var.
37. Çox yeməyin zərəri çox olar.
38. Əgər bir şey sənə əziyyət verisə, onu bir daha
təkrar etmə.
39. Daima öz sağlığının keşiyində dur.
40. Can deyir saxla məni, saxlayım səni.
41. Sağlam qocalmağın sirri sağlamlığı qorumaqdır.
42. Həyatın sirrini bilsəydi ürək, Bilərdi sağlamlığın
sirrini, nə demək.
43. Ey oğul, çox bil, az danış.
44. Az danışmaq qiymətlidir.
45. Çox danışmaq hörmətsizlikdir.
46. Mənəm-mənəm deyib çox da öymə özünü, Həmi-
şə mənalı və qısa söylə sözünü.
47. Lovğalıq edib tərif etmə özünü.
48. Çox bilirəm demə, çox bilsən də əgər.
49. Paxıllığın, xəyanətin axırı yoxdur.
50. Göydə Allah, yerdə hökümdara itaət et.

51. İnsan olub, insan kimi yaşa.
52. Heç vaxt kin-küdrətli olma.
53. Həmişə sülh, əmin-amanlıq tərəfdarı ol.
54. Qonşuluqda qohumluqda həmişə barışıq tərəfində dur.
55. Kimsə kiminsə qəlbinə çəkibsə dağ Allahdan mərhəmət gözləməy gərək.
56. Rəhimli mərhəmətli insanlara varam Rəhimsiz,
mərhəmətsiz adamlarla yoxam.
57. Başqasına hörmət etməsən sənədə hörmət etməzlər.
58. Hörmətə hörmət, etsən Allahada xoş gələr.
59. Millətini sevənin, hər yerdə hörməti çox olar.
60. Hörmətə hörmət yaraşır.
61. Hörmət olmayan evdə, xeyir bərəkət olmaz.
62. Halal malına, haram qatma.
63. Göydə Allaha, yerdə Rəhbərə Ağsaqqala, ağbirçəyə
itaət etsən, canın sağ olar, çörəyin bol olar.
64. Sən hörmət elə, başa düşən, olmasa özü peşman olar.
65. Mən bir qocayam nikbin adamlara çox yaşayan
görmüşəm.
66. Qara qabaq adamla olmadı aram.
67. Üzünə gülən adamda ehtibar görmədim.
68. Əsil insan sözün düzünü üzünə deyər.
69. Hər yetən sözünü deməz.
70. Xaini, paxılı qoyma məzarım başına, oki xain gözü
var gözü dəyər məzarım daşına.
71. Xaindən paxıldan dost olmaz olsa da bir həqiqət ki-
mi qalmaz.
72. Dost-dosta tən gərək, tən olmasa bir qədər gen gərək.

MƏNƏ BİR SUAL VERDİLƏR

Adını demək istəmədiyim bir oxucum soruşdu: «Dəmir kişi, son zamanlar mətbuat səhifələrində çox məhsuldar, maraqlı çıxışlar edirsiniz, bir kitab müəllifisiniz?». Haqlı sualdır. Çünki, bəlkə bu sual başqalarını da düşündürə bilər.

Hörmətli oxucu, özüm haqqında məlumatı «Özüm, nəslim, el-obam haqqında» adlı ilk kitabımda qısa da olsa məlumat vermişəm. Lakin hələ gənc yaşlarımda yazı-pozu ilə məşğul olmaq, jurnalistliyə meyli etmək qəlbimdə qaynayıb coşurdu. Hələ kitab mağazasında işlədiyim vaxtlarda da yerli mətbuatda və «Sovet kəndi», «Bakı fəhləsi» qəzetlərində, «Kooperativ» jurnalında, yerli və respublika radiolarında çoxsaylı çıxışlarım olub. Həyatımın gənclik illəri ikinci Dünya müharibəsi və bu müharibədən sonrakı quruculuq illərinə təsadüf etdi. Ev-eşik sahibi olmaq, bir sözlə yaşayb-yaratmaq, övlad tərbiyəsi ilə məşğul olmaq və başqa istəklər mənə daha çox güc gəldi.

Düşüncə tərzimə görə, ən zəruri amillərin dalınca qaçmaq daha vacibdir. Bəs bu yolda nəyə nail oldum? Demək olar ki, hər şeyə: - gözəl ailə həyatı qurdum, ev-eşik sahibi oldum, övladlar tərbiyə etdim, qızıl gül ətirli nəvələrim var. Daha heç bir qaygım yoxdur. Son zamanlar, yaşımın ixtiyar çağında boş vaxtlarım çox olur. Hələ gərgin və məsuliyyətli bir işlə üzləşdiyim gənc vaxtlarımdan yadda qalan kağıza köçürüb siz kitabsevərlərə, balalarım, nəvələrimə və gələcək nəsillərə çatdırmağa çalışmışam.

Mən bu yazılarımda məzmununa, dəyərinə, əhəmiyyətinə nə dərəcədə nail olmuşam onun qiymətini siz verəcəksiniz.

Kitab Dəmir

SON SÖZ

Çox sevdiyim və uğrunda hər şeyə hazır olduğum Dəmir babamın "Ömür səhifələrimdən" kitabının ikinci hissəsini yazdığını eşitdikdə çox sevindim. Və bildirdim ki, bu kitabın işıq üzü görməsi üçün əlimdən gələni əsirgəməyəcəyəm. Bu sözlərimdən daha da ruhlanan babam qısa bir müddət ərzində kitabı çapa hazır etdi. Qısa bir haman kəsiyində bu həcmdə, bu səviyyədə kitabı ərsəyə gətirməsindən heyrətləndim. Bu işin çətin olub-olmadığını soruşduqda babam cavab verdi:

- Düzdür, çox çətinidir, amma gənc yaşlarımdan kitabə olan məhəbbət və bağlılıq bu işin öhdəsindən asanlıqla gəlməyimə səbəb oldu.

Bu sözlərdən sonra bir qədər fikrə daldım. Ömrünün 50 ilini kitab mağazasında işləmiş, ömrünü-gününü kitab təbliğinə həsr etmiş, 4 kitab müəllifi olan ("Özüm, nəslim, elim, obam haqqında", "Vətənim Azərbaycan - dayağımız, vüqarımız" və 2 hissəli "Ömür səhifələrimdən") müdrik bir insanın yazdığı kitablarda el-oba məhəbbəti, valideyn haqqı, ağısaqqal sözü, düzlük, xeyirxahlıq və bir çox nəcib əməllər tərənnüm olunur.

Mən ümidvaram ki, müəllifin əvvəlki nəşrləri kimi, oxucular tərəfindən rəğbətlə qarşılanacaq, kitabsevərlərin dərin marağına səbəb olacaq.

KİTABIN SPONSORU

Həsənov Qoşqar Elbrus oğlu 1982-ci ildə Qəbələ şəhərində anadaq olub. İlk təhsilini 1988-ci ildə 2 saylı Qəbələ şəhər məktəbində başlayıb. 1999-cu ildə həmin məktəbi əla qiymətlərlə bitirdikdən sonra Azərbaycan Texniki Universitetinin "Texnoloji maşınlar" fakültəsinin "Qida sənayesi maşın və aparatları" ixtisasına qəbul olub. 2003-cü ildə bakalavr təhsilini müvəf-

fəqiyyətlə başa vurduqdan sonra təhsilini davam etdirmək üçün magistraturaya qəbul olub. Professor və müəllim heyətinin rəyi ilə "Maşın və mexanizmlər nəzəriyyəsi" kafedrasına baş laborant vəzifəsinə təyin olunub. Qoşqar Həsənovun laborant işlədiyi zaman hazırladığı qurğu indi də Texniki Universitetdə laborator məşğələlər zamanı istifadə olunur. O, magistrların elmi konfrans, Magistrların IV Respublika Elmi Konfransında, aspirantlar və gənc tədqiqatçıların elmi-texniki konfransında iştirak etmişdir. Onun 3 elmi məqaləsi dərc olunmuşdur. 2005-ci ildə magistraturanı qırmızı diplomla bitirən Qoşqar Həsənov həmin il "Azərsun Holding" şirkətlər qrupunun "Bakı yağ və Qida Sənaye" ASC fabrikasına dəvət almış, hazırda həmin şirkətdə çalışır və eyni zamanda Azərbaycan Texniki Universitetində elmi işlə məşğul olur.

Mündəricat

Atam Azərbaycan, Anam Qəbələ	3.
Müəllifdən	4.
Tərcümeyi hal	6.
Behişt anaların ayaqları altında	7.
Ana müqəddəsdir	9.
Su gələn arxa birdə gələr.	12.
Böyük Vətən müharibəsi ilə bağlı xatirələrim	13.
Əziz rəhbərim	39.
Ulu Öndərlə bağlı xatirələrim	41.
Müraciətlər, təbriklər	44.
Şəhidlərimiz	58.
Əl tutmaq əlidən qalıb	65.
El anası Suğra həkim	68.
Xeyirxah insanlar ölmürlər	70.
Şəkillərlə bağlı xatirə	71.
Heydər Əliyev milli təhsilimizin qurucusudur	73.
Qəbələdə təhsil	80.
Şəhərimizin köhnə məscidləri	93.
Nurani ağsaqqal, müqəddəs insan	97.
Ağsaqqal çağırışı	97.
Şənbə iməcliyində	98.
Xatirələrim	99.
Maraqlı görüş	100.
Sülh şəraitində yaşayaq	100.
Qələbəyə inamla	102.
Hamı bir nəfər kimi.	103.
Dəmir ikişi doğurdan da dəmirdi	104.
Kitab Dəmir	105.

Ata	106
Ömrün qızıl səhvələri	108
Kitablara bağlı ömür	111
Əgər sənətini sevirsənsə	113
Xoşbəxt gələcəyə doğru	114
Tarix Diyarşünaslıq muzeyi	114
Mənim dünyam	117

Mahmudov Dəmir
Ömur səhifələrindən...
Xatirələr və şeirlər
Bakı-2007.

Çapa imzalanıb 20.07.2007.
Format 60x84 1 16. Ofset kağızı №1.
Ofsert çapı. şərti çap vərəqi 10,25
Sifariş 16. Tiraj 300.

“Günəş” nəşiriyatı
Bakı şəhəri, Mətbuat prospekti, 529-cu məhəllə,
Azərbaycan nəşiriyatı, 6-cı mərtəbə.
Tel: 510 28 74;
“Günəş” nəşiriyatında hazırlanmış diopozivllər
əsasında
“Araz” nəşiriyatının mətbəəsində çap
olunmuşdur.

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI
TƏHSİL NAZİRLİYİ

QƏBBƏLƏ RAYON
TƏHSİL SÜBBƏSİ

QƏBBƏLƏ SAHƏR PƏRVİZ DƏSM
2 SAYLI ORTA MƏKTƏP

188-244447

4 saylı orta məktəp

